

Alguns elements de terminologia sobre migracions i presència associativa dels immigrants originaris dels països en vies de desenvolupament a Catalunya

Prócoro Hernández A.

GENER 1998

1204

=====

**Alguns elements de terminologia sobre
migracions i presència associativa dels
immigrants originaris dels països en
vies de desenvolupament a Catalunya**

(recerca per a la Fundació Serveis de Cultura Popular)

Barcelona, gener de 1998

Prócoro Hernández A.

=====

Alguns elements de terminologia sobre migracions i presència associativa dels immigrants dels països en vies de desenvolupament a Catalunya

INTRODUCCIÓ I PRESENTACIÓ

En aquesta obra desenvolupem una primer part sobre els elements teòrics més utilitzats en recerca, conferències i altres discursos sobre el tema de migracions. La recerca es centra més en l'àmbit de les migracions internacionals. Respecte a la terminologia, exposem, de manera general, la definició del terme, i quan és indispensable, per diferències de criteris entre els diversos autors, esmentem els principals corrents del debat científic. La segona part tracta sobre la presència associativa dels immigrants a Catalunya, en la qual esmentem i describem les principals entitats creades pels col·lectius d'immigrants i aquelles associacions o entitats que d'alguna manera treballen o es relacionen amb aquesta temàtica. La tercera part és un recull sobre l'obra bibliogràfica publicada a Catalunya sobre el tema, de la qual hem fet una selecció. D'acord amb el títol, encara que són diferents els aspectes que tractem, tanmateix fa l'èmfasi en la immigració provinent dels països en vies de desenvolupament, exposant amb més detall la presència africana.

Associacions

Quant al contingut d'informació de les associacions, es fa referència principalment a l'ideari (estatuts), la seva línia actuació, el seu historial, on es descriuen les principals etapes, publicacions, nombre d'associats

i nombre de gent beneficiada (dades no sempre fàcils d'obtenir). La dificultat de saber informació sobre la dimensió i irradiació de les entitats passa sobretot en les associacions d'immigrants; aquesta mancança de dades cal buscar-la en una certa inestabilitat d'aquestes associacions. Pel que fa a les altres, passa el mateix, però en menor grau, ja que algunes també solen tenir també una certa inestabilitat en la seva trajectòria d'existència. El criteri general seguit per a la classificació i ordenació de les associacions dins del diccionari és principalment sobre la seva activitat més o menys exclusiva als immigrants. Així, doncs, hem fet quatre grans grups: 1) associacions o entitats d'immigrants: entitats creades per immigrants i dedicades als immigrants; 2) associacions o entitats per a immigrants: les creades, per autòctons o, mixtes, per aquests i immigrants, destinades exclusivament a immigrants o de recerca en aquest tema; 3) associacions o entitats relacionades amb immigrants: aquelles que, entre altres tasques, també es dediquen als immigrants i 4) altres entitats que també es relacionen i es dediquen d'alguna manera, ocasionalment o de manera diferent a temes d'immigració.

Bibliografia

Quant a la bibliografia, i en tenir present que el tema de migracions és molt extens i l'obra es refereix a les migracions a Catalunya, l'hem delimitada a una selecció de l'obra més significativa feta a Catalunya, tant

per persones catalanes i no catalanes, com per entitats, però publicades a Catalunya. D'una manera específica hem adoptat els criteris següents: bibliografia de totes aquelles obres d'autors catalans i altres residents a Catalunya; obres d'entitats catalanes, i, finalment, altres obres publicades a Catalunya que fan referència a altres temes, però que fan referència al tema de migracions.

I PRIMERA PART

I TERMES CONCEPTUALS

I.1 TERMES SOCIOLÒGICS, DEMOGRÀFICS I GEOGRÀFICS

Asil

L'asil es considera com a la protecció que una persona perseguida troba en un lloc (generalment, un estat o país diferent del seu), en el qual està segura de no ésser víctima de coerció social. Lingüísticament, el terme deriva del mot llatí *asylum* i del grec *asylon*, que significa "lloc sagrat i inviolable". Històricament, en el segle XVI, l'asil es vincula amb el món diplomàtic amb l'edicte de Carles Vè, on s'atorgava immunitat local a les ambaixades i consulats d'altres països, considerats "enclaus territorials d'un estat en territori estranger". En una data més recent, el dret d'asil es proclama en nombrosos països occidentals durant el segle XIX i, sobretot després dels governs totalitaris que provocaren la segona guerra mundial. En el segle XX, l'ONU, Mitjançant una Convenció de països, proclamà, l'any 1951, el status del refugiat i modificà jurídicament la seva definició. A partir d'aleshores ja no es tractava ni s'aplicava a grups nacionals específics, sinó que s'aplicava amb més amplitud: a aquelles persones que es trobaven fora de la seva pàtria per por ben fundat de persecució per raons de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social i opinió política particular, o que no podien o no desitjaven ser protegides pel seu país, o que no podien retornar-hi per por de ser perseguides. L'asil es considerat com a una idea cada vegada més fora de la concepció de dret humà per part de l'estat, i es veu reforçada per una prerrogativa de la seva ingerència; és l'estat que autoritza o no a una

persona a residir-hi temporalment, d'acord amb els diferents canvis de política, segons el partit en el poder, en el país de provenença del sol·licitant d'asil. Aquesta actitud de rebuig a l'asil és la resposta que a hores d'ara es dona a les noves i nombroses persones en els fluxos migratoris per raons polítiques des de la dècada dels vuitanta. Després de la guerra freda i la proliferació de nombroses petites guerres, però intenses, mai hi ha hagut tants refugiats (es calcula que, entre 1994 i 1996, 50 milions van buscar refugi). La Unió Europea ha negociat i regularitzat entre els seus membres la facultat d'atorgar asil als estrangers, amb la finalitat de gestionar el seu espai fronterer; diverses cimeres i acords van tenir-hi lloc: Tractat de Schengen (1985), Convenció de Dublí (1990) i el Protocol Adicional sobre el Tractat de Shengen (1990). El resultat de les quals ha estat que un sol·licitant d'asil a un dels països de la Comunitat i al qual se li hagi denegat no pugui demanar-lo a un altre país de la Comunitat, a més de tenir l'obligació de sortir-ne immediatament. Sovint, tenen la tendència a considerar els sol·licitants d'asil com a migrants econòmics. Cal dir que de vegades les raons d'immigració es poden confondre entre immigrants econòmics i immigrants polítics, més quan aquests segons venen d'un país amb una línia política confusa i tèrbola pel que fa al respecte dels drets humans, on pot camuflar-se sota un règim teòricament democràtic una repressió de fet.

Emigració

Moviment migratori considerat a partir del lloc de procedència o partença dels migrants. Generalment, es fa referència a un contingent relativament nombrós d'individus. Els emigrants abandonen el seu lloc normal de residència per anar a un altre amb una certa durada, i la seva partença té conseqüències sociològiques importants. Segons l'ONU, els emigrants a llarg termini són les persones que s'en van del seu país per a establir-se a l'estranger durant més d'un any. En la majoria de moviments migratoris es detecten cadenes migratòries dins d'un marc social de xarxes de suport i de propaganda per part d'aquells que ja tenen o han tingut l'experiència de l'emigració. Els moviments migratoris tenen lloc des de les regions econòmicament més pobres, on es registra una pressió més alta entre població i distribució de recursos, cap a les zones més riques, amb menor pressió; en el cas de conflictes o persecucions, des de les de major violència a zones de pau, o menys violentes. A un territori determinat, aquest terme designa, alhora, la migració d'una persona des d'aquest territori cap a l'exterior i el fenomen caracteritzat per aquest tipus d'esdeveniment. L'emigració gairebé sempre obeeix a raons de caire socio-econòmic; esquemàticament constitueix el transvasament d'una part de la població d'un lloc amb perspectives econòmiques reduïdes a un altre amb més possibilitats. Encara que a través de les estructures econòmiques i polítiques entre els Estats i/o nacions s'explica la predisposició a produir-se, a graus diferents segons els casos, tanmateix en els fluxos migratoris no s'explica el perquè una persona determinada pot o no esdevenir un emigrant dins d'un grup, amb característiques

similars. Sembla, a partir, sobretot, d'investigacions antropològiques, que la resposta més probable cal cercar-la entre les macro-condicions socials i les circumstàncies personals i familiars de l'entorn. Les raons de l'*emigració* són complexes i s'expliquen, en part, pel comportament individual de decisions, el procés familiar/social i pel context econòmic, social i polític estatal, dins de tota una conjuntura internacional de globalització dels processos socials, econòmics i culturals. En els processos migratoris, es produeix una transferència de recursos humans, d'habilitats, d'experiències i de coneixements, originant un mestissatge social i cultural, interessant i, sense dubte, beneficiós tant per la societat receptora d'emigrant com per a ells mateixos.

Emigració neta

Denominació que fa referència a la migració neta -balanç migratori o saldo migratori en un territori, diferència entre la immigració i l'emigració-, quan l'emigració predomina sobre la immigració.

Emigració i immigració als països

Una de les característiques de les noves migracions en el món és que cada vegada més s'incrementen tant als països amb població emigrant com als països que reben població immigrant. Hi ha quatre pols importants de migracions: el norteamericà, l'uropeu, l'asiàtic i la zona del Golf Pèrsic. Un nombre considerable de països d'aquestes zones tenen la característica de ser alhora d'emigració i d'immigració (per exemple, Turquia, Argentina, Uruguai i Mèxic). A hores d'ara, en molts casos, no hi

ha una línia divisòria clara per saber quan un país és només d'immigració o d'emigració. A més a més, cal remarcar que les migracions no només són sud-nord, sinó també, i sovint molt més, sud-sud.

Estranger

Jurídicament, l'estranger és aquella persona que no té la nacionalitat o

necessita un permis legal de residència (individual o associat a un membre familiar immigrat al mateix país), amb o sense treball. Si és associat a una persona del país europeu, amb el permis de residència pot treballar, formant part del grup dels denominats residents comunitaris. A la Unió Europea, de l'any 1988 a l'any 1994, el nombre de persones que residien fora del seu país d'origen s'incrementà de 14,9 milions al voltant de 19,2 milions: 6 milions de la mateixa UE, 4 milions d'altres països europeus, 1 milió de l'antic Pacte de Varsòvia, 3 milions d'africans, 2 milions d'asiàtics i la resta llatinoamericans i d'altres països. El percentatge d'estrangers és variat en els diferents països europeus, que oscil·len entre una mica més del 1% a l'Estat espanyol i el 32% a Luxemburg. Segons diferents estadístiques, les principals causes de l'increment de persones d'origen extracomunitari són: el reagrupament familiar, els fills d'immigrants nascuts a Europa i els asilats, sobretot vinguts durant la guerra de la ex-Jugoslàvia. El grau d'acceptació de l'estranger immigrant a un estat ja té a veure amb la integració. La primera barrera d'integració és la política de fronteres i les seves condicions per creuar-les; en efecte, no té sentit parlar d'integració quan abans d'entrar a un estat o país es té un status marginal. Són les polítiques de control d'immigració de cada estat els primers indicadors d'una eventual predisposició a un més o menys grau d'integració per als immigrants. L'Estat és el principal actor social per actuar a l'àmbit de la integració, un cop que l'immigrant resideix de forma permanent en la societat receptora; és l'Estat el que pot garantir la igualtat i el respecte dels seus drets. Alguns autors qualifiquen de racisme institucional el

cas dels estats amb polítiques molt restrictives a l'arribada d'immigrants.

Exili

L'exili polític o l'expatriació indiquen un distancament forçat, directament per persecució o indirectament per pressió, d'una persona del lloc d'origen, estat, país o nació, al qual se sent molt vinculat. La pena consisteix, encara que cal dir que no sempre per ordre expressa, com en el cas de l'etapa posterior a una guerra civil, a fer sortir algú de la seva pàtria amb prohibició d'entrar-hi. El territori que s'abandona té una gran significació social i afectiva, amb el qual s'ha establert una identificació personal-nacional duradera i carregada d'emotivitat, que es reivindica com a "el lloc ideal", més enllà del benestar objectiu. L'exili deriva, generalment, per raons de militància política, sindical, social o per reivindicació nacional de minories davant les polítiques culturals d'uniformització dels estats. Les dictadures o governs autoritaris persegueixen les persones que no estan d'acord amb les seves idees, que pateixen violacions o maltractaments en contra dels drets humans. Una part dels exiliats aconseguix el status de asilat o refugiat, però han de demostrar que perillen les seves vides si romanen en el seu país d'origen. Històricament, hom sap que en molts casos els exiliats tenen una bona qualificació professional, entre els quals hi ha professors, artistes, escriptors i altres professions. Els exiliats consideren l'estada en el país de refugi com a transitòria, actitud que els fa frenar el seu interès per a integrar-s'hi, ja que consideren que estan de pas. Arran d'aquesta

situació, una de les característiques dels grups d'exili és una certa vida més o menys endogàmica i sempre en una actitud d'espera per al retorn. Entre els casos d'exili, cal esmentar el dels republicans de l'Estat espanyol, després de la guerra civil, i entre ells el dels catalans. L'exili català, tingué com a refugi diversos països d'Europa, però sobretot els d'Amèrica, el país més important del qual fou Mèxic; entre les característiques de la seva població, cal esmentar un grau important de qualificació, amb una presència ben diversificada de professions; va mantenir el govern de la Generalitat a l'exili, va produir una cultura escrita en català molt fecunda, traduïda en la publicació de desenes de revistes, edició de llibres i una viva i dinàmica militància patriòtica catalanista.

Grau d'integració

Força amb què un grup o un individu s'identifica amb els valors del seu entorn sociocultural i possibilitat d'adoptar les formes de vida coherents amb aquells valors. El grup d'integració fa referència al conjunt de relacions personals que ofereixen una qualitat de cohesió, produïda generalment per l'intercanvi de valors equivalents entre els membres d'un grup social o entre grups diferents. La integració té a veure amb el procés d'adaptació, social i cultural, que comporta un ajustament mutu dels diferents grups i individus, a través del qual una societat s'organitza. Cal l'ajustament de les parts que formen part d'un sistema social, en el qual entren tots els aspectes d'una cultura, i que, per consegüent, han de funcionar conjuntament com a unitat interrelacionada.

Grup social

Grup en què els seus membres ocupen una sèrie d'estatus equivalents i comparteixen unes expectatives similars de vida social, on sovint la identificació teòrica de valors socials i d'idees pot ser més gran que en la realitat.

Gueto

A partir de la situació de residència d'un grup social, lloc o districte residencial, delimitat geogràficament, considerat quasi d'exclusivitat, o la seva reserva, d'un grup ètnic, on, de manera general, la majoria de la població té unes característiques pròpies i diferenciades que fan que sigui segregada de la resta de la societat. Arran de la situació social, el gueto comprèn l'idee de segregació a un grau extrem, derivat dels desitjos psicològics i polítics de la minoria concernida i del prejudici i la sanció econòmica de la comunitat que actua d'anfitriona. Els guetos no correponen només a persones que resideixen en barris perifèrics deteriorats, ja que si el grup ètnic es pretigiós i d'escala social alta, aquest tindrà una situació de "gueto daurat", amb la concentració del grup en un barri residencial de qualitat. Històricament, el model de gueto institucionalitzat havia desaparegut cap al final del segle XIX, però després es va implantar a Sudàfrica, on van ser ben conegudes les reserves de població existents.

Immigració

Moviment migratori des de la perspectiva del lloc d'arribada dels migrants. La persona immigrada entra a residir temporal o de manera permanent en un estat, país o zona geogràfica diferent del seu de provinença. Les raons que expliquen i provoquen la immigració són complexes i tenen relació amb el marc individual de decisions, el procés familiar/social i, en el camp macroestructural, amb el context econòmic, social i polític; a més a més, tots els elements estan condicionats per la globalització dels processos econòmics i culturals. Les migracions són causades pel desequilibri existent en la relació població-recursos entre dos o més espais geogràfics. Segons l'ONU, són quatre les categories d'immigrants: els immigrants a llarg termini, els a curt termini, els no residents que s'en van després d'haver treballat menys d'un any i els nòmades. De manera general, i sovint, els llocs d'immigració són àrees urbanes o terres de colonització. La immigració urbana, més característica de les societats d'activitat industrial, és directament proporcional al creixement econòmic i al volum demogràfic de la ciutat, sempre que no existeixi cap planificació socio-econòmica adient. Encara que l'atracció sigui exercida per la ciutat, tanmateix el lloc d'instal·lació dels immigrants és a zones més perifèriques: àrees suburbanes i periurbes, amb problemes socials i urbanístics originats per un ràpid creixement de població. Dins de les conclusions sobre la motivació de la immigració cal incloure l'existència d'una família dependent com a una variable fonamental; en efecte, la família, les cadenes d'amistats, els lligams comunitaris previs són elements explicatius de gran importància en molts dels moviments migratoris recents en els estats industrialitzats.

Quant als moviments migratoris i les seves causes del per què, amb similars característiques, es produeixen en certes zones i en altres no, la teoria del sistema global, a més de considerar la immigració des d'una perspectiva individual, senyala també com a argument explicatiu les lleis del mercat d'immigració neoclàsic. Una altra explicació, i no menys vàlida, i amb força també, pot ser l'història de contactes previs entre els estats, països o zones receptors i emissors concernits. Altra de les teories sobre les causes que fan generar les migracions, apart de les motivacions dels immigrants, està representada per Piore; afirma que les migracions no es generen tant pels factors d'expulsió en els països emissors, sinó, més aviat, pels factors d'atracció en els receptors, que experimenten una necessitat permanent de treballadors d'origen estranger. L'història sobre les concepcions de vuit poblacional, de població excedent, d'expulsió i d'atracció d'immigrants tenen a veure en la valoració social del fenomen migratori i del canvi que aquest pot tenir a un país, amb independència de les característiques dels immigrants o de l'amplitud dels fluxos migratoris. Arran de tot això pot oscil·lar el discurs ideològic entre l'agraïment a qui han servit a la reconstrucció d'un país o fins i tot al rebuig més etnocètric, pensant que els immigrants són un perill de la cultura del país receptor.

Immigració a Catalunya

Al segle XIV, a Catalunya, i a tots els països catalans, s'enregistrà un baixada important en la seva població arran de la mortalitat massiva causada per les epidèmies. A partir del XV, durant la remença, es

comença a recuperar la població amb migracions internes, principalment de gascons i d'occitans; s'en assoleix l'increment més important a la segona meitat del segle XVI. Al XVII, després de la pau dels Pirineus (1659), hagué un canvi: fins aleshores gascons, llenguadocians i alvernesos representaven un 10-15% de la població a les ciutats litorals i pre-litorals de la Catalunya Vella i fins i tot a algunes de la Nova (Lleida); els occitans preferiren el Roselló; grups d'immigrants aragonesos repoblaren les terres deixades pels moriscs al País Valencià i per catalans a la regió de Lleida. Durant un temps considerable del s XVIII, i com a conseqüència de la derrota de la guerra de Successió, el país esdevingué terra d'emigració. La immigració tingué lloc a determinades comarques: murcians al Baix Segura; gent de la Manxa a l'Alt Vinalopó i a la Vall de Cofrents; aragonesos a les regions de Sogorb, València i terres veïnes; estrangers (occitans en primer lloc), a Catalunya Vella a la fi del segle. Durant el s XIX la immigració aragonesa s'endinsà de Lleida a València cap a Manresa i Barcelona. Els primers murcians hi arribaren en el període 1877-87, i només el Barcelonès registrà una immigració anual de 3 000-4 000 persones de zones de llengua castellana. Els primers vint anys del s XX clouen aquest període de signe positiu, bé que encara moderat. La més important regió receptora (la segona és la regió litoral de València) s'escampà del Barcelonès -Vallès Occidental a tota la regió de Barcelona i l'eix del Llobregat, amb les comarques discontinües del Segrià i el Baix Ebre -al Montsià, amb uns 256 000 immigrants nets (a més d'aragonesos i murcians, occitans, francesos, alemanys i italians, aflluència deguda a la guerra europea). Entre 1920 i 1970 els Països

Catalans reberen l'allau immigratòria més grossa de la seva existència: al voltant de dos milions de persones. Als anys vint, un cicle econòmic expansiu en la indústria i els transports a Catalunya coincidí amb crisis agràries i mineres a les regions mediterrànies de llengua castellana, fet que provocà la primera gran immigració: 322 000 persones només a Catalunya. Arran de la crisi econòmica general en el període 1931-35, el camp es revalorà i contribuí al retorn d'emigrants d'Amèrica (sobretot al País Valencià). Les dures pèrdues de població ocasionades per la guerra civil, 1936-1939, foren compensades -llevat del Principat, que saldà amb dèficit- per l'entrada dels vençuts, durant la guerra, o de vencedors, després. La immigració reprengué als anys quaranta, i ja als 1963 i 1964 es registraren xifres superiors a les 100 000 persones, i l'any 1975 s'en accelerà. Catalunya ha triplicat la seva població des de 1900 fins ara i duplicat des de 1939. L'allau immigratòria massiva té lloc sobretot durant l'etapa franquista, més entre els anys 1950 i 1975. Aquest darrer any, el 38,4% de la població de Catalunya és fruit directe o indirecte de la immigració. L'any 1983 els Països Catalans (sense les comarques aragoneses i franceses catalanes) reberen 26 348 immigrants, dels quals 23 128 eren de l'estat espanyol. Des d'aleshores es va produir una certa inflexió, quant a l'origen dels migrants, la regió de Perpinyà acull nord-africans, espanyols de llengua castellana i occitans; les del triangle Penedès-Andorra-Empordà, andalusos, extremenys, castellans i aragonesos; les de Lleida, Tarragona i Castellò, andalusos, aragonesos, extremenys i castellans; les de València i Xàtiva, castellans, andalusos, murcians i extremenys; les d'Alacant, Mallorca i Eivissa,

andalusos, murcians, castellans i extremenys: o sia, després d'una majoria majoritària d'andalusos i de gent de la Meseta, els immigrants més nombrosos són murcians a migjorn i aragonesos a la resta. Aquesta presència immigratòria tan important ha desvetllat l'interès de diversos estudiosos i assagistes com F. Candel, J.M. Vandellòs i altres.

Immigrant i integració

De manera general, el concepte d'integració té a veure amb la confrontació i intercanvi, en termes d'igualtat i participació, de valors i normes entre individus i grups amb referents culturals diferenciats. Es tracta d'un procés dinàmic d'actuació tant de la població immigrant com de la població del país receptor. La integració de l'immigrant no s'ha de considerar ni analitzar d'una manera idealitzada en pensar en una plena integració, ja que ni tan sols hom sap sobre el grau d'integració dels propis ciutadans del país receptor d'immigrants. Entre els immigrants hi ha gent de tot: els que volen assimilar-se, altres que volen semblar-se el més possible a la gent autòctona i, fins i tot, l'immigrant que pot oblidar en gran part les seves arrels i canviar-se per les del país de nova residència, a més de nacionalitzar-se. Cal dir que tot immigrant intenta, d'una manera o altra, imitar el comportament de la majoria amb la finalitat de progressar, segons els seus cànons, en els diversos aspectes de la vida, sobretot el laboral. En tot cas, encara que els indicadors d'integració no són ben definits, tantmateix, dins d'aquesta diversitat conceptual de la integració, els més mesurables deriven de l'estructura social: laboral-professional, habitat (tipus de vivenda), grau d'associacionisme,

participació en el àmbit sindical (individualment o a través de associacions, si hi ha algun acord), educació, salut, etc.. L'exogamia considerada com a un signe positiu d'integració durant molts anys, a hores d'ara, arran de les grans dificultats d'immigrar a Europa i a altres països rics, es sotmesa, sovint, a una dura vigilància policial amb la finalitat d'evitar les unions falses com a recurs per a obtenir el permís d'immigració.

Mestissatge

El terme comprén el creuament tant de races com de cultures diferents. Així, doncs, no es tracta només de la unió i descendència d'home i dona provinents de grups racials diferents, sinó també de la barreja de dos o més cultures. El mestissatge no fa referència a una interrelació superficial, sinó que és intensa, en produir alguna cosa nova, diferent dels elements barrejats; és quelcom de nou, diferent de les parts barrejades, en els camps racial, cultural o etnoracial.

Migració

De manera elemental, la migració es defineix com el desplaçament d'una persona entre un lloc d'origen (o lloc de partença) i un lloc de destinació (o lloc d'arribada). Les persones que es desplacen es diuen migrants. El terme designa també el desplaçament d'una persona, o un grup de persones, produït per un canvi de residència, que pot ser permanent o semipermanent. El desplaçament pot ser temporal o definitiu i té lloc entre dos regions d'un mateix país o entre dos països. De fet és una

forma particular de mobilitat. La més o menys precisió de la migració depen de com quedi definida la noció de residència. La Demografia que dona molta importància a la residència principal en recerca, assenyala que aquesta definició restringeix el número de desplaçaments susceptibles de ser considerats com a migracions; queden exclosos els desplaçaments quotidians vinculats a l'exercici d'una professió, els desplaçaments turístics. També s'excloen del estudi de migracions l'estat quasi permanent de certes personnes com els nòmads, els mariners i altres. La demografia i altres ciències humanes consideren que les migracions, conjuntament amb la fecunditat i mortalitat, són un element fonamental per determinar el creixement i la estructura de la població a una àrea. Amb les altres ciències humanes, la Geografia subratlla aspectes espacials. Cal distingir el terme de migració del de circulació, que s'aplica als desplaçaments en un temps curt, repetitius i cíclics. Segons un criteri d'escala, les migracions poden ser internacionals, intraregionals, interurbanes, entre camp i ciutat, o intraurbanes. Altres criteris són el temps (temporal/permanent), la distància (llarga/curta), el nombre de persones involucrades (individual/massiu), l'organització social dels migrants (família/clan/individu), la organització política (patrocinada/independent), les causes (econòmica/social) i els fins (conservadors/innovadors). Les migracions tenen gran importància al moment de fer anàlisis sobre els canvis culturals i socials. La investigació s'ha concentrat en els aspectes empírics com teòrics de les causes i conseqüències econòmiques i socials de la migració. La migració bruta inclou tots els fluxos; la migració neta recull l'equilibri dels desplaçaments

cap a dins i cap a fora d'una àrea. La geografia s'ha ocupat sobretot de la relació entre migració i distància. Nombrosos estudis demostren que la migració està en relació inversa a la distància.

Migració temporal

Migració que comporta un canvi de residència momentani d'una durada més o menys llarga, per motius de treball, turisme o raons personals, però que no impliquen una residència definitiva i estable. La categoria més important de les migracions temporals es la de treball amb caràcter periòdic: migracions estacionals de periodicitat anual, migracions alternants de periodicitat quotidiana o, encara que poc freqüent, setmanalment. Actualment, el millor mitjà per estudiar les migracions alternants són els censos de població; no s'hi inclouen ni es fa referència a les estadístiques, ja que presentent problemes difícils de resoldre, com en el cas dels estrangers, en les quals no es pot discernir entre migracions estacionals i definitives.

Migració solitària i/o familiar

Es fa referència a la solitud o no de la migració, i saber amb qui, sol o acompanyat, es fa aquesta. A partir de nombrosos estudis, hom remarca que hi ha notables diferències entre l'emigració a l'estranger i l'immigració intraestatal. Aquesta segona es caracteritza per tenir un percentatge elevat de migrants en grup, sobretot del mateix grup de convivència; si és solitària, no correspon en la major part de casos a una separació de la parella. En canvi, la migració a l'estranger registra un percentatge més

elevat de migrants en solitari i, també, respectivament, un percentage reduït d'emigració amb el grup immediat de convivència. Quant al retorn, no hi ha gaires diferències entre la migració originària de l'estranger i la intraestatal; totes dues mostren un semblant replegament de la unitat familiar, força caracteritzada per una dimensió estricta de parella. A la partida de l'emigrant i segons la situació de la família, es poden trobar diverses situacions i casos:

- sortida amb parella o parella amb fills: no separació:
amb les persones qui conviu; separació: sol/sola;
separació parcial: només amb el cònjuge o amb els fills;
- sortida mixta de parella amb pares: no separació: amb les persones qui conviu; separació i separació parcial: fa referència a la relació amb la parella i els fills i si la sortida és amb el cònjuge o amb els fills; emancipació: amb la seva parella i fills, si és el cas, i s'emancipa de la família anterior;
- sortida a partir de la família paterna: no separació:
amb les persones qui conviu o amb els pares;
emancipació: amb la seva parella, o sigui que l'emancipació va lligada al matrimoni;
independització: sol;
- sortida de persones soles: emancipació: amb la seva parella; migració: sol; retorn familiar: amb algú de la pròpia família, dada per analitzar el reagrupament

o solidaritat familiar.

A més a més, hi ha una gama ample d'altres situacions, en les quals es combinen tots els elements descrits.

Migració i estadística

Hom parla de moviment de població als canvis progressius de l'estat de la població en el transcurs d'un període, generalment un any. Hi intervenen esdeveniments demogràfics com els naixements, matrimonis, divorcis, defuncions, etc, on també tenen a veure les migracions que, amb els altres, generen aquests canvis. En el cas que s'excloquin les migracions, aleshores hom parla de moviment natural de la població. L'origen del moviment de població deriva d'aquests esdeveniments i les seves estadístiques estan constituïdes per estadístiques de migració i estadístiques del estat civil; aquestes darreres constitueixen les estadístiques del moviment natural de la població, amb un un alt grau de precisió informativa en els països desenvolupats. El coneixement de les migracions és variable i canvia d'un país a l'altre. Entre altres coses, depen, en part, de les legislacions en vigor dels països, a més de la dedicació a la recollida de dades. Les estadístiques sobre les migracions exteriors són força imprecises a causa d'un alt grau d'irregularització registrat entre els migrants, sobretot dels originaris dels països en via de desenvolupament. Malgrat les deficiències dels censos generals de la població, tanmateix es pot fer periòdicament a través d'ells la estadística sobre els moviments migratoris produïts durant dos censos. La part de la variació d'una població, a causa de l'excedent (algebraic), del nombre

dels immigrants sobre el nombre dels emigrants s'anomena saldo migratori. La suma algebraica del saldo migratori i de l'excedent natural és igual a la variació total d'aquesta població.

Migració a Catalunya

Com a altres països europeus, a Catalunya s'ha rebut població migrant procedent de països en vies de desenvolupament i també, encara que més reduïda, dels països de l'est europeu. Entre els migrants, cal remarcar la presència de magrebins i africans en general, a més dels llatinoamericans. Generalment, fan feines de temporers a les comarques lleidtanques o bé al Maresme des de fa alguns anys. Un nombre important d'ells són treballadors il·legals amb problemes molt greus de condicions de vida. L'emigració s'explica per la tradicional tensió entre la població i els recursos que hom cerca per tenir un millor benestar, bones oportunitats laborals i, més, es mitifiquen els països receptors. Tota aquesta sèrie de motivacions racionals i irracionals és el que Mattei Dogan i John O. Kasarda (1988) anomenaven el joc de la loteria urbana, en el qual tots els participants saben que tenen molt poques possibilitats de guanyar (gairebé cap), però sempre n'hi ha una. Els migrants tenen expectatives mítiques de benestar dels països desenvolupats, i els que s'hi dirigeixen no deixen de tenir l'esperança de fer fortuna. Hi ha una bona comunicació entre les àrees receptores de fluxos migratoris i les emissores, i, normalment, són propers i relativament ben comunicades. Els immigrants en els països rics pateixen el renaixement i creixement enfortit de la xenofòbia i el racisme; són percebuts com un perill i una

amenança per a l'equilibri dels països receptors. ". Quant als moviments migratoris tant a l'Estat espanyol com a Catalunya, fins l'any 1960, l'àrea de destí preferent dels emigrants era principalment els països de l'Amèrica Llatina. Des d'aleshores, comença a tenir cada vegada més força un nou tipus d'emigració: l'emigració a països europeus i, especialment, a França i a Alemanya. Aquesta nova emigració presenta característiques diferents a la tradicional: mentre que l'emigrant a Amèrica abandonava el seu país conscient que era per molts anys -potser per sempre-, els obrers que emigren a Alemanya i a França pensen, en general, retornar en un termini més o menys breu, després de realitzar els seus projectes, ja una mica més concrets que el clàssic de "fer fortuna" d'altres temps. Aquests emigrants no trenquen la relació amb els països d'origen. Les noves característiques d'aquesta emigració planteja al país de partida una nova situació: el retorn dels emigrants. Fenomen que s'incrementa amb l'accumulació i l'acceleració del procés en moments de creixement econòmic en el país d'origen o, també, amb l'adopció de mesures econòmiques de restricció en el país d'acolliment.

Migració de retorn

Migració que fa referència al retorn d'un migrant al seu lloc de partida. La definició del lloc de partida es definirà de manera diversa segons el marc de l'estudi. Si les migracions s'estudien a partir del naixement de l'individu, la migració de repatriació serà aquella que analitza el seu retorn al lloc de naixement. Si les migracions fan referència a un període limitat de la vida del migrant, aleshores existirà la migració de repatriació si a la

darrera migració del període l'emigrant retorna al seu lloc de residència a l'inici del període. En els estudis que comparen els llocs de residència en dues dates, tenen com a efecte la supressió de qualsevol empremta de les migracions que tenen lloc en l'interval.

Migració de retorn a Catalunya

Quant al retorn, tres són les dimensions del retorn. Dues són de retorn estricte: la gent que arriba a Catalunya després d'haver-ne emigrat. Un dels casos és la procedència del desplaçament de retorn d'Europa (d'Amèrica i d'altres continents) i, un altre, és quan la procedència és Espanya. La tercera dimensió és en el cas de gent nascuda a Espanya, fora de Catalunya, que ha tornat d'Europa, però a un lloc diferent del que ha nascut: Catalunya.

Migració internacional

És la migració entre països, constituïts políticament en estats. Els intercanvis entre països incloen també l'intercanvi de persones, tant homes com dones. Es tracta d'una migració externa, les manifestacions de la qual depenen de legislacions més o menys liberals pel que fa a la partença i l'acollida. D'altra banda, aquí els motius no són només d'ordre econòmic (recerca d'un treball, d'un nivell millor de vida), sinó també d'ordre polític. Finalment, conjuntament amb els moviments de població a nivell individual, també existeixen moviments de població en massa causats, per exemple, per trasbalsaments polítics, per la descolonització; de vegades, prenen forma de desplaçaments provocats per situacions

autoritàries, com els canvis de fronteres entre estats. Aquesta immigració té sovint caràcter temporal i va seguida d'un retorn als països d'origen. L'èxode de les personnes eminents (la "fuga de cervells") cap als països que ofereixen condicions millors de vida i de treball ha pres recentment força amplitud; encara que aquesta immigració no és nombrosa, tanmateix és perjudicial, ja que els països es veuen privats de la seva elite intel·lectual. Les migracions internacionals són un fenomen très antic, que a Europa s'ha incrementat sobretot a partir de la segona guerra mundial. Es tracta de migracions des dels països en via de desenvolupament, amb excedents de mà d'obra i de creixement demogràfic ràpid, que emigren cap als països desenvolupats que necessiten mà d'obra no qualificada. El treballador immigrant està atret al país desenvolupat perquè hi troba un treball més ben pagat que en el seu país d'origen. Malgrat tot, cal dir que una gran part de la migració internacional segueix tenint lloc a l'interior de les regions en desenvolupament, és a dir en un sentit sud-sud. Dins del total mundial de més de 100 milions d'emigrants (incloent-hi els refugiats), entre 60 i 65 milions estan en els països en desenvolupament, on s'inclouen els estats del Golf (es calcula que al voltant de 35 milions són els treballadors que treballen actualment en països estrangers). Les causes de les migracions internacionals són ideològiques i polítiques (guerres), religioses, econòmiques (feblesa de l'ingrés i atur en el país d'origen i demanda de treball en el país d'acollida). Quant a l'àmbit econòmic, d'una banda l'emigració de treballadors redueix l'atur al país d'origen. D'altra, els països d'acollida disposen, mitjançant els immigrants, sovint, d'una mà

d'obra barata i, a més, en nombrosos casos, fan els treballs que no vol fer la gent del país d'acollida. Es tracta d'una població més mòbil que la dels habitants del país d'acollida. Una ventatja per al país receptor és que el pes sobre l'assegurança social és reduït, ja que la població migrant es jove i una gran part retorna abans la jubilació. Les migracions internacionals, que en el passat van ser un factor important de modificació del poblament (L'exemple del Estats Units d'Amèrica és el més contundent), no constitueixen tanmateix una solució per aconseguir una millor repartició de la població entre zones desigualment poblades. La mesura de les migracions internacionals, conjuntament amb un bon control de fronteres, i eventualment a l'existència de estrictes procediments de registre a l'arribada, té, generalment, un registre defectuós d'informació quant a les dades de pertinença d'emigrants. Després de la segona guerra mundial, els països europeus, que buscaven mà d'obra, provocaren una immigració de països menys desenvolupats. Després de l'estagnació econòmica de 1973, l'immigració es va veure frenada en els països desenvolupats. En canvi, a la mateixa etapa, la immigració es va incrementar en els països de l'O.P.E.P poc poblats com l'Aràbia Saudita, el Koweït, els Emirats que van atreure una mà d'obra considerable d'altres països del Mitjà Orient i d'Àsia (palestins, indis, pakistanís, filipins).

Migració en cadena

Procés pel qual els moviments migratoris es mantenen a través del parentiu o d'altres vincles. Un primer corrent migratori pot ser l'inici

d'altres. Els potencials emigrants reben una informació que arriba, idealitzada, des d'el punt destí, estimulants els punts d'origen de l'emigració. Per exemple, arran d'aquest procés, un poble pot tenir un vincle a una àrea determinada de la zona de destí. Un grup primari d'emigrants pot estar integrat per homes joves que busquen un treball millor o desitgen incrementar en qualitat el seu nivell de vida, mentre que el grup secundari l'integren les persones que depenen d'ells, esposes, fills o pares. Es pot deure també a aquest procés la formació de zones ètnicament diferenciades als llocs de destí; així són els casos dels xinesos o italians a les ciutats dels EE.UU, per exemple. La migració es remarca de manera més evident en els moviments internacionals a grans distàncies; en efecte, la informació sobre les oportunitats és proporcionada exclusivament per la primera població que va emigrar.

Migració i lleis

Encara que no es disposa d'una teoria completa sobre la migració, tanmateix s'ha intentat integrar-la a la teoria econòmica i social, en l'anàlisi espacial (quant a l'espai) i en la teoria del comportament. E.G. Ravenstein formulà unes "lleis de migració", no utilitzades per tothom, però sí utilitzades per nombrosos investigadors: a) la majoria dels migrants només es desplacen a distàncies curtes; b) la migració es fa per etapes; c) els migrants que es mouen a llarga distància s'adrecen, generalment, de forma preferent a algú dels grans centres de comerç o indústria; d) tot corrent migratori produeix un contracorrent compensatori; e) els nascuts a les ciutats tenen menys tendència a emigrar que els

nascuts a les àrees rurals; f) les dones emigren més que els homes dins del seu país d'origen, però els homes s'aventuren més fora del seu país; g) quasi tots els migrants són adults –els nens rarament surten del seu país d'origen; h) les grans ciutats creixen més a través de la immigració que a través del creixement natural; i) el volum de migrants s'incrementa amb el desenvolupament de la indústria i del comerç i la millora del transport; j) la direcció principal de la migració va de les àrees agrícoles als centres d'indústria i comerç; h) la causa més important de la migració és econòmica. Investigadors posteriors han modificat aquestes lleis, però sense descartar el seu contingut. La majoria dels estudis demostren que la migració està en relació inversa a la distància; Hägerstrand i altres han recorregut a tècniques de regressió per descriure aquesta relació, base de l'idea del CAMP MEDI D'INFORMACIÓ. G.K. Zipf demostrà la relació entre la dimensió de la població, distància i migració. S.A. Stouffer precisà més aquesta idea, en mostrar que la migració està s'explica i està determinada per les oportunitats que n'hi ha tant al lloc d'origen com al de destí i per les oportunitats mitjanceres entre tots dos. Altres investigadors han proposat models multivariats més elaborats que relacionen la distància amb diversos factors.

Migració i mobilitat espacial

D'una banda, la mobilitat social és un fenomen social relacionat amb els desplaçaments dels individus, entre els quals el més corrent és el de les migracions. D'una altra, la migració no és una altra cosa que el desplaçament d'un individu d'una zona geogràfica cap a una altra.

Aquesta té una dimensió social bipolar: per definició, hi ha sempre un punt d'arribada i un punt d'origen; si es fa referència a partir de la regió d'arribada, hom parla d'immigració, i si ho és a partir de la regió d'origen, aleshores la denominació serà d'emigració. En parlar de mobilitat, cal precisar el tipus de desplaçament al qual es fa referència, ja que pot ser mobilitat per migració, o, si no hi ha ambigüetat, simplement es tracta de mobilitat. De vegades, hom parla de mobilitat espacial per a establir la distinció amb altres formes de mobilitat - a diferència de la de migració, per exemple - com mobilitat social, mobilitat professional o mobilitat lingüística.

Migració resultant

Migració des d'un lloc donat, el destí de la qual és el destí final d'una sèrie de migracions que han començat en aquet lloc. Si un emigrant resident en A emigra successivament a B, C, ..., Z, la migració de A a Z serà anomenada migració resultant; per extensió, en tant que aquest emigrant només haurà efectuat una emigració (la que li portarà a B), es qualificarà també la migració de A a B de migració resultant; si existeix migració de repatriació a A, la migració resultant serà Nul·la. Aquest concepte intervé en les mesures de migració que tenen el seu suport en les comprovacions fetes a través d'enquestes puntuals i va acompanyada de la distinció entre migracions resultants brutes i migracions resultants supervivents. Així, de les persones que resideixen en el territori A a una data t_1 , algunes residiran en el territori Z a la data t_2 , com a continuació, eventualment, de unes estàncies en B, C, etc.;

aquestes últimes donaran la mesura de les migracions resultants supervivents de A a Z entre t_1 i t_2 ; i en sumar-li els originaris de A que han assolit Z, s'obté les migracions resultants brutes. Són les migracions resultants supervivents a la sortida del període intercensal a les quals s'arriba quan, amb motiu d'un cens de població precedent i, per als fills, el lloc de residència dels pares en el moment del seu naixement si aquest ha tingut lloc després de aquest cens de població. I són les migracions resultants supervivents després del naixement les que s'obtenen quan, amb motiu d'un cens de població, es demana el lloc de naixement de les persones.

Migració definitiva

És la migració que comporta un canvi de residència. Se l'anomena també migració interior o migració exterior segons que el lloc d'origen i de destinació tinguin lloc, les dues, dins del territori d'un país o no. Els migrants de l'exterior se'ls anomena emigrants o immigrants. Cal dir que l'idea de fora i de dins pot variar segons els criteris de definició; així, no és el mateix la definició segons un criteri polític, territorialment delimitat, a nivell fronterer, o culturalment, ja que els territoris culturals no sempre coincideixen amb el territoris definits políticament.

Migració externa

Sinònim de migració exterior. A partir d'un territori determinat, és la migració entre dos llocs, un dels quals està situat dins del territori i l'altre a l'exterior. El territori pot ser de definició variada. De manera general, es

fa referència a un país o a les diverses unitats administratives d'aquest país. Segons l'orientació i sentit geogràfic de la migració, hom parlarà d'emigració o d'immigració.

Migració exterior v. migració externa.

Migració neta

Definits un territori i un període donats, és la diferència entre la immigració I i l'emigració E, es a dir (I-E). Hom parla també de balanç migratori o de saldo migratori. La migració neta i l'increment natural (N-D) són els dos components de l'increment de la població; sovint s'aprofita la relació resultant

$$P_2 - P_1 = (N - D) + (I - E)$$

per a fer una estimació de la migració neta

$$I - E = (P_2 - P_1) - (N - D)$$

en absència d'un registre que permeti determinar-la directament. Però si l'increment natural (N-D) és sovint conegut amb una precisió molt gran, l'increment (P₂-P₁), donat per la comparació de dos censos de població, està subjecta a caure en error que pot representar una fracció considerable dels efectius de població i, per consegüent, per un error absolut que pot ser important tenint present els efectius en joc; aquest

error absolut és aleshores transportat sobre la quantitat estimada, de baix volum respecte a les poblacions, d'on un relatiu error que pot condemnar el mètode. La migració neta també es calcula per edat, amb distinció eventual segons el sexe. Mentre la migració neta recull l'equilibri dels desplaçaments cap a dins i cap a fora d'una àrea, en canvi, a diferència de la primera, la migració bruta inclou tots els fluxos.

Migrant

Persona, o un grup de persones, que es desplaça i canvia de residència de manera temporal, permanent o semipermanent, efectuant una migració de durada variable, on sempre s'ha de fer referència a un lloc d'origen i a un altre de pertinença. Històricament, s'aplica la mateixa denominació quan la persona ha efectuat una o diverses migracions en el passat. Hom parlarà d'un migrant de rang n per a designar alhora una persona que efectua una n -sima migració, o que ha efectuat en el passat n migracions, precisant el context sobre quin dels dos sentits s'ha d'adoptar.

Migració subsistent

És la migració, a partir del moment que s'ha produït, que no ha estat seguida per altres migracions o per la defunció del migrant. Les migracions subsistents a una data determinada són les darreres migracions supervivents en aquesta data concreta. En aquest mateix sentit, podem parlar de emigració subsistent des d'un territori, tenint present que l'emigrant continua fora d'aquest territori i no ha desaparegut.

Migració interior

Sinònim de migració interna. Es la migració entre dos llocs situats en un mateix territori ben determinat, políticament, o, també, culturalment, darrera idée reivindicada per les nacions sense estat.

Migració estacional

Migració de periodicitat anual, motivada generalment per les condicions de la col·locació de la persona. Aquesta expressió, ja consagrada en el seu ús, és impròpia en la mesura en que el fenomen que designa no va acompanyat d'un canvi del lloc de residència habitual de la persona. Aquest tipus de migració té una relació important i directe amb tots els problemes d'ordenament territorial de l'espai urbà.

Migració temporal

La migració temporal està caracteritzada pel desplaçament temporal d'un individu o grup a un lloc determinat, sense residir-hi de manera permanent o durant un temps perllongat. Les migracions temporals peuvent ser estacionals, internes o internacionals (treballs agrícoles, treball a les zones turístiques, desplaçament de vacances), setmanals (treballs itinerants en llocs diferents), desplaçaments de cap de setmana per anar a una segona residència), quotidiana (desplaçament domiciliació-treball), cas de migració alternant.

Migració supervivent

És la migració, a partir del moment que s'ha produït, que no ha estat seguida per la defunció de l'emigrant. És, doncs, una migració de la qual es pot tenir coneixement en interrogar l'emigrant sobre la seva història migratòria.

Migració total

Quant a un territori i a un període determinats, la migració total és la suma de les partences i arribades d'emigrants al territori al que es fa referència. La migració total pretén mesurar la importància dels moviments generats per les migracions, fet en el qual alguns inclouen només les migracions externes i altres les migracions internes. En aquest darrer cas, la migració total és igual a la suma de la migració externa i el doble de la migració interna.

Migrant i moviment migratori

Els dos conceptes poden portar a error estadísticament. Hi ha diferència entre moviment i persona, ja que una mateixa persona immigrant pot formar part de diversos moviments migratoris, trobant-la a més d'un lloc i ser comptada diverses vegades. És important distingir entre migració i migrant, entre moviment i persona. Tanmateix sí és important tenir present els moviments per a aplicar bé una política d'integració, en saber, com a dada importat, la més o menys estabilitat i mobilitat de la residència de l'immigrant.

Model migratori

És el model que explica els moviments migratoris d'una zona cap a una altra. Fa intervenir especialment els poders de rebuig d'immigrants i d'atracció exercits respectivament per les zones de partença i d'arribada de l'emigrant, i, a més, considera en el seu anàlisi la distància que separa les dues zones. Dos són els models principals: el de Zipf i el de Stouffer.

Model Stouffer i migracions

És el model que fa intervenir la distància de manera implícita, en introduir la noció, una mica vaga, de feines ofertes, que identifica, quant a una zona determinada, el nombre d'immigrants de tots els orígens establerts en aquesta zona durant el període estudiat. En ésser A_x ($A=\text{triangle}$) el nombre d'aquestes feines dins de la corona circular d'amplitud A_d ($A=\text{triangle}$) situat a la distància del centre de la zona i , i x el nombre dels existents dins del cercle centrat en i i del radio d , tenim:

A_x ($A=\wedge$ -és un triangle, però més gran)

$$M_{ij} = k \cdot \frac{A_x}{d^2}$$

x

Aquest model no té en compte l'aspecte direccional de la migració, aspecte que introdueix Stouffer en un segon model.

Model Zipf i migracions

És el model que planteja que les migracions M_{ij} de la zona i cap a la zona j són proporcional al producte de les poblacions P_i i P_j d'aquestes zones, i inversament proporcionals a la distància d_{ij} que les separa:

$$M_{ij} = k \frac{P_i P_j}{d_{ij}^n}$$

la potència $n=1$ proposada per Zipf ha estat substituïda després per altres valors adaptats a les situacions trobades.

Moviments migratoris

Fa referència al fet de migrar tant individualment com col·lectivament, comportament natural de les societats humanes, però amb la característica de formar part d'un procés continu de població que canvia de residència d'un lloc a un altre (estat, país, regió, etc.), amb una durada determinada. Tanmateix, els moviments migratoris, per disintigir-los dels processos individuals (pràcticament inexistents, ja que generalment estan dins de tot un corrent migratori) comprenen els moviments de població massius. Cal tenir present que els casos de trasllat conjuntural no entren en el concepte.

Moviments pendulars i migració

Els moviments pendulars fan referència als desplaçaments d'una persona entre la seva residència i el lloc de treball. La periodicitat del desplaçament és generalment diària o setmanal; es sol anomenar migració, però la denominació és impròpia ja que no existeix canvi de residència. D'aquesta manera, més aviat hom parla de moviments pendulars.

Reagrupament familiar

El reagrupament familiar és la crida que un immigrant fa als seus familiars més directes per participar en el mateix procés immigratori. Generalment, aquí es tracta d'un immigrant més aviat regularitzat (sense descartar el no regularitzat) i, per consegüent, amb el permís de les autoritats. Aquesta situació econòmica més estable, encara que no definitiva, però si al menys durant un cert temps, permet de fer front a les despeses de la família. Entre l'any 1973 i el 1985 es va acabar el recrutament laboral massiu de mà d'obra provinent de l'exterior d'Europa. A partir d'aleshores, s'en fa majoritàriament de la població immigrada que forma part del reagrupament familiar. Segons l'informe del SOPEMI de l'any 1995, els països de l'OCDE han registrat una tendència d'estabilització dels fluxos d'immigració desde l'any 1992. Aquesta estabilitat deriva sobretot de les migracions originades per aquest reagrupament familiar. Segons diferents estadístiques, les principals causes de l'increment de persones d'origen extracomunitari són: el

reagrupament familiar, els fills d'immigrants nascuts a Europa i els asilats, sobretot vinguts durant la guerra de l'ex-Jugoslàvia.

Refugi

El refugiat és una persona perseguida per raons d'intolerància política, religiosa, per greus injustícies per incompliment dels drets humans o, també, per catàstrofes naturals, que busca una escapatòria demanant refugi en un país. Arran dels problemes econòmics i polítics que poden coincidir en els països d'emigració massiva, la situació d'un immigrant i un refugiat de vegades no és tanta. Tanmateix, en les migracions econòmiques els mecanismes de decisió són individuals, familiars o col·lectius, i, a diferència del refugiat, no perilla la vida a la societat natal. Els fluxos de refugiats tenen una causalitat complexa, però, de manera general, s'expliquen i tenen relació amb els processos polítics, econòmics, ètnics i medioambientals. El suec Fridjof Nansen és el fundador del sistema internacional de protecció i assistència als refugiats i el primer alt comissionat (1921) per a refugiats en la Liga de Nacions.

Regularització

Fa referència a aquells immigrants residents en un país receptor sense els seus papers de residència (amb o sense treball) en regla segon la llei sobre estrangers i es fa una campanya per a regularitzar-los, adoptant un criteri determinat. En aquesta campanya entren, generalment, tant immigrants com asilats i refugiats, i en algun cas limitat al

reagrupament familiar, sobretot pel que fa als familiars directes d'un immigrant regularitzat. Després d'aprovar-se la llei d'estrangeria, a l'Estat espanyol hi ha hagut tres processos de regularització: 1985-86 adreçat a tota la població immigrada; 1991 adreçat només a la població treballadora i el 1996 adreçat fonamentalment a casos de reagrupament familiar.

I.2 TERMES ANTROPOLÒGICS

Aculturació

Terme introduït a la fi del segle demier pels antropòlegs aglo-saxons. Designa els fenòmens socials que resultent de contactes directes i perllongats entre dos cultures diferents que es caracteritzen per la modificació o transformació d'un o del dos tipus culturals en contacte. L'aculturació ess refereix al canvi cultural originat arran dels contactes intensos entre dos o més grups prèviament autònoms. De manera més específica, quan un grup social s'aculturitza passa pel procés d'adopció i aprenentatge de còdics i pràctiques de l'altre grup. Actualment, el terme s'aplica d'una manera més restrictiva, fent referència al contacte cultural de dos societats de "força" desigual; la societat dominant, de població més nombrosa o tecnològicament més equipada (societats industrials) s'imposa directament o indirectament a la cultura dominada. El grau d'aculturació es descriu per les termes assimilació, deculturació,

enculturació, endoculturació i altres relacionats amb aquesta. Respecte a l'àmbit de les migracions, a partir d'un capital cultural dels immigrants, pares i fills, generen noves estratègies de supervivència com a mitjà per a fer front al medi ambient, sovint estrany i hostil. En geografia, el terme s'utilitza també per a grups d'emigrants que adopten al llarg del temps, fins i tot a través de generacions, la cultura de la comunitat majoritària d'adopció; així, doncs, és possible aplicar aquest concepte a l'estudi de grups ètnics minoritaris a les ciutats, i es pot mesurar el grau d'aculturació mitjançant índex geogràfics, com les distribucions de residència i treball o l'ús ritual i simbòlic de l'espai. També es pot aplicar a estudis històrics de migració, com és el cas de les migracions del segle XIX envers regions temperades, com els Estats Units. Aculturació pot comparar-se a assimilació en tant que integració social i estructural, abans que adopció de models de conducta per una comunitat minoritària. El concepte, com a contingut, té relació al camp cultural, sobretot a la situació de xoc cultural i, en general, a tot allò que concerneix les relacions ètniques. Un dels efectes que es sol considerar de l'aculturació és la transformació de les societats tancades en societats obertes, sobretot caracteritzades pel mestissatge, tan racial com cultural. En els darrers anys, en la teoria i en la pràctica socials, el concepte d'aculturació és criticat arran del seu fracàs de voler analitzar les diversitats ètniques d'acord amb els drets dels grups ètnics minoritaris. Quant al camp de recerca, d'una banda, s'estudien les causes dels conflictes culturals i les modificacions de les identitats, i, d'una altra, s'elaboren les tipologies sobre els resultats del canvi: assimilació (amb pèrdua de la cultura pròpia), reinterpretació, fusió,

sincretisme i mestissatge. Arran de la importació i imposició de la cultura europea sota el colonialisme, on va tenir lloc una depedència cultural en els països anomenats del "Tercer Món", es dona el cas d'un altre aspecte de situació social d'aculturació, el que es considera especialment crític per les desigualtats de poder entre grups culturals.

Assimilació

Adopció i fusió en un tot cultural coherent, guardant les característiques essencials de la cultura tradicional, d'elements copiats d'una altra cultura, caracteritzada per una homegeneïtat i una heterogeneïtat a la vegada. Tanmateix, cal dir que si en el seu origen es considerava un procés unidimensional, actualment, segons la conclusió de recerques, de l'assimilació es té una concepció de reciprocitat, però no al mateix nivell. En el procés d'assimilació un grup minoritari adopta els patrons de conducta d'un grup majoritari o de la cultura receptora i acaba absorbit pel grup majoritari; els canvis poden produir-se en els dos grups, encara que un sigui el dominant. Així, doncs, quan es parla de canvi i assimilació cal especificar en quin àmbit, en quins aspectes, en quina direcció i en quina escala (local, estatal, etc.). És aquesta permanència que distingeix l'assimilació de l'anomia i del sincretisme cultural amb el qual, tanmateix, es alguna vegada confossa. És un procés unilateral, però sense deixar també d'exercir influència, i per això l'assimilació pot ser considerada com un dels aspectes o el resultat del procés d'aculturació, entès en un sentit ample. Quant al cas específic de la immigració, és el procés pel qual una minoria immigrada és absorbida, a grau diversos, segons la

minoria, per la cultura de la societat que l'ha rebuda, en la qual exerceix també una influència. Una vegada incorporats els grups d'immigrants, inclosos o exclosos, la societat receptora ja no és la mateixa.

Clitoridectomia

La ablació del clítoris és un ritual social d'iniciació femenina que es fa quan es considera que la dona ha assolit la maduració, moment a partir del qual passa a l'estatus de les dones adultes. Forma part del grup de diferents rituals de certes òrgans genitals (labiotomia, circumsició) que es practica a determinades societats, sobretot a l'Àfrica.

Comunitat

Grup cohesionat socialment per convivència, afinitat d'interessos i determinades conviccions ideològiques que la defineixen. La seva organització social té una escala definida, generalment reduïda, on predominen les relacions interpersonals diàdiques. Es tracta d'una comunitat residencial, superior al grup domèstic, no cal que sigui sedentària, que s'identifica, mitjançant també un vincle territorial, amb una extensió definida. Manté de manera constant una identitat, independentment que alguns dels seus membres canviïn. Si té un caire polític, es caracteritza per tenir un conjunt d'ostentadors de càrrecs i no reconeix cap autoritat per sobre d'ells en el seu àmbit comunitari. El grup social cohesionat es caracteritza per tenir vincles de territori i de convivència o per una afinitat d'interessos i de conviccions ideològiques. Segons Gemeinschaft, es definiria també, a partir de la terminologia de F.

J. Tönnies, com l'organització social de petita escala, on predominen les relacions interpersonals diàdiques.

Consanguinitat

Relació de parentiu biològic que uneix les persones que descendeixen una de l'altra o que vénen d'un ascendent comú.

Contracultura

Conjunt de grups, o formes, que constitueixen una cultura qui s'oposa a la cultura vigent que domina.

Control social

Regulació de la conducta del membres d'un grup social a través d'uns valors ideològics i d'unes normes de comportament d'un altre grup dominant.

Cooperació Acció que es concerta entre els membres d'un grup social amb la finalitat d'aconseguir un fi, mitjançant una reciprocitat de serveis. Quan és simple aplega un grup de persones que executen alhora un mateix tipus de treball. Si és complexa, les persones fan, en el grup, treballs diversos complementaris.

Cultura

De manera general, comprèn el conjunt de coneixements i de comportaments (tècnics, econòmics, rituals, religiosos, socials, etc.) que

caracteritzen una societat determinada. Socialment, la cultura és el conjunt de relacions que la persona estableix amb ella mateixa, amb les altres persones i amb la natura, resultant tant del tipus de formació que rep com del conjunt de les accions que realitza. L'individu, com a membre d'aquesta societat, aprèn al marge del seu codi genètic, actua amb un mecanisme adaptatiu i s'expressa en les formes de vida i pensament d'un poble. És material quan la vida econòmica i la tecnologia d'una societat està composta pel conjunt de trets culturals externs. No material quan el conjunt de trets culturals es basen fonamentalment en les creences, els valors i les normes d'una societat. Es denomina popular, o tradicional al conjunt de trets culturals heretats del passat i transformats per sectors socials que no tenen posicions de poder en l'estructura social. La marginal és la que tracta dels grups que ocupen posicions marginals, i de la pobresa, expressió introduïda per Oscar Lewis, si fa referència a la forma de vida dels sectors urbans més desfavorits (subcultura) dels estats industrialitzats que els permet d'adaptar-se i sobreviure en aquest medi. Hom parla de difusió cultural al procés de canvi, on intervenen diversos elements d'una cultura que passen a una altra. Quant a recerca, l'escola clàssica Cultura i personalitat emfatitza l'estudi de la cultura en termes d'estil de vida, valors i comportaments que configuren perfils de personalitat col·lectiva diferencial.

Difusió i migracions

La difusió fa referència a un fait cultural (la invenció d'una tècnica, o qualsevol altre, fins i tot una institució) d'una societat que penetra en una

altra que el copia i l'adopta. Té a veure amb l'aculturació, però no és el mateix: tot procés d'aculturació resulta de fenòmens de difusió, però la reciprocitat no està garantida, ja que hi ha sovint difusió sense aculturació. Quant a les migracions, hom distingeix generalment la difusió originada per migracions de poblacions d'aquella causada pel contacte perllongat de societats veïnes.

Divisió sexual del treball

Sistema diferencial d'activitats productives en virtut de vinculacions extraeconòmiques que cada cultura assigna a cada gènere i, a més, a cada activitat.

Educació pluricultural

Educació formal amb un enfocament de relativisme cultural, a través del qual s'incorporen continguts multiculturals per a aprendre a acceptar activament la diversitat cultural.

Educació i fills d'immigrants

Culturalment, els fills d'immigrants, molt més si són infants, es troben entre dos móns d'identitat cultural -el dels seus pares i el seu de naixement o nou d'immigració amb la família -, de tal manera que no es fàcil determinar l'orientació quant a la seva educació. El problema d'identitat és més accentuat en aquells que són originaris de països extracomunitaris, arran de la distància. Es troben immersos entre el procés d'endoculturació (adquisició de la cultura de la seva família, que

exerceix una veritable pressió) i la gran influència del seu entorn i, a més, nou país de residència dels seus pares. El problema es planteja no només a la pròpia família, sinó també a l'escola i tots els àmbits de la societat receptora de la família immigrada. El que cal evitar són els trastorns de la personalitat a amb una atenció específica individual al voltant dels seus medis d'influència: el familiar i el país d'acolliment d'immigrants. La bona integració depèn socialment de la qualitat de l'acolliment per part del grup social autòcton, ben en contacte amb la família immigrant. Les dificultats que es plantegen en el procés d'aculturació provenen, segons Devereux, tant d'una resistència a incorporar nous trets culturals per part de l'immigrant, com als membres de la comunitat majoritària que es resisteixin a transmetre'ls (¹). En tot cas, hauria de ser el propi fill que incorpori lliurement valors culturals tant del seu propi medi, diferent del dels seus pares, com del medi familiar.

Enculturació

Condicionament conscient o inconscient a través del qual un individu assimila al llarg de la seva vida les tradicions socials i culturals del seu grup i actua, a grau diversos, en funció d'aquestes. Per conèixer el nivell d'enculturació s'ha d'analitzar la relació entre el fet social en si mateix, els principis i el comportament de l'individu a través del qual la cultura es manifesta. Certs autors hi inclouen el procés de transmissió de la cultura i els fenòmens d'innovació (o invencions) culturals. El terme d'enculturació

¹ DEVEREUX, G. (1975). Etnopsicoanálisis complementarista. Amorrortu, Buenos Aires. P. 206.

es sovint considerat com a sinònim de socialització o d'internacionalització de la cultura, i, fins i tot, alguns han volgut definir-los d'una manera específica.

Endogamia

Regla que estableix l'obligació social de contreure matrimoni amb persones del propi grup de parentiu.

Estigmatització

Procés pel qual un grup amb poder defineix el que és normal i deixa fora d'aquesta definició altres conductes que, en conseqüència, són considerades desviades.

Éthos

Conjunt de normes i valors que guien el comportament d'un grup.

Ètnia V. Grup ètnic

Grup ètnic (Ètnia)

Fins els anys cinquanta havia la tendència a confondre conceptualment ètnia , raça, poble, casta, tribu, fins que, posteriorment, es va definir el més diferent possible, sobretot del concept de raça o grup racial, i de manera específica. Es considera una categoria diferenciada dins d'una

cultura o població més ampla, la cultura de la qual és diferent de la general, amb la mateixa llengua, els mateixos costums, etc, a més d'identificar-se de manera personalitzada. Els membres d'aquest grup (ètnia) creuen, a més d'experimentar un sentiment emotiu, que estan units per vincles comuns derivats de la cultura, religió, raça i nacionalitat; el terme raça és cada vegada més menys utilitzat, arran del seu contingut imprecís, ben demostrat pels diversos treballs de recerca de l'Antropologia i les Ciències biològiques. Els grups ètnics són grups socials o comunitats socioculturals i estan configurats socialment i històricament; les principals característiques són: formen part d'una societat major en la qual interactuen amb altres grups ètnics, però que són diferents entre ells; entre els seus membres, comparteixen, en forma dinàmica i canviant, certs trets o característiques; estan d'acord, de manera general, amb l'estructura de relacions amb altres grups i, finalment, hi ha una consciència de pertinença o adscripció al grup (identitat ètnica). Els estudis de grups ètnics no fan referència exclusivament als originaris dels països no industrialitzats, sinó també a grups urbans, generalment minories ètniques. La persistència d'aquestes diferències ètniques pot afavorir, en alguns casos, la formació de ghuetos. La peculiaritat d'aquests grups ètnics es pot veure reforçada per la situació en les categories socials i laborals, generalment pobres i amb residència en els barris marginats de les ciutats, on sovint solen viure també els col·lectius d'immigrants. Quan s'analitza la diversitat ètnica en un país, generalment es fa la diferència entre els seus grups ètnics interns i els de fora, els immigrants. Aquests darrers amb el temps

van establir complexes xarxes socials, de tal manera que, a més de reproduir els grups ètnics tradicionals, configuren nous grups ben solidaris amb una nova situació, sovint caracteritzada per l'adversitat. Dins d'aquest context, Cashmore afirma que un grup ètnic "no és només un agregat de persones o d'un sector de la població, sinó també un agregat de gent autoconscient unida o en relació estreta per experiències compartides: la més important d'aquestes experiències és la privació" ⁽²⁾. Un cop interioritzada la consciència de grup, es transmet per endoculturació a la propera generació, però a partir de la segona sovint s'oblida o s'abandona completament. Cal distingir l'ètnia de la unitat ètnica, que pot ser qualsevol dels grups de pertinença d'un individu (família nuclear, família extensa, tribu, etc.). L'etnicitat fa referència al conjunt de continguts culturals específics i sentiments d'identitat cultural diferenciada que comparteix un grup humà. Els processos d'assimilació i integració tenen lligams estrets amb els nexos ètnics

Ethnocentrisme

Actitud dels components d'una societat o grup ètnic que redueix els fets socials a aquells que ell coneix i que consideren que el seu repertori cultural és superior al d'altres grups, a més d'analitzar la cultura dels altres segons el seus criteris de cultura dominant. Les cultures etnocèntriques es consideren el centre del món i consideren que la seva cultura és la més important i és depositària de l'idea més lúcida de veure el món; atesa aquesta orientació, jutgen i s'expliquen les cultures

² CASHMORE, E. E. (1992). *Dictionary of race and ethnic relations*, Routledge, London, New York. P. 98.

d'altres pobles segons els codis de "civilització" d'aquestes cultures etnocèntriques. L'etnocentrisme es pot considerar un fenomen universal, però a algunes societats s'ha caracteritzat per un activisme conqueridor (als països occidentals), que es recoltza, i es dona com a justificació, a través de la superioritat tècnica. L'etnocentrisme s'exerceix en detriment d'altres cultures sota la forma de racisme, i ni tan sol escapen d'aquesta visió nombroses ciències occidentals, que ignoren altres tipus de coneixement.

Etnocidi

Terme que designa la imposició d'un procés d'aculturació a una cultura per una altra més poderosa, que porta la primera a l'enfonçament dels seus valors socials i morals tradicionals, dominant-la, i a la seva desintegració i després a la seva desaparició. Sovint, l'etnocidi va ser practiqué par les societats industrialitzades amb la finalitat de'assimilar, de "pacificar" o de transformar les societats anomenades "primitives" o "endarrerides", en posar com a justificació l'establiment d'una nova moral o un ideal de progrés.

Família

Comprèn el conjunt de parents regit per la descendència i l'afinitat propers a un individu. Generalment, es tracta d'un grup domèstic que té origen en el matrimoni o que està format per un grup d'individus vinculats per altres relacions de parentiu, i, a més, constitueixen una unitat econòmica, comparteixen una residència i crien i eduquen els fills dels

seus membres. El nucli procreatiu on es generen les relacions bàsiques de parentiu no és necessàriament coresidencial. És nuclear quan la crea una unitat marital monògama i els seus descendents solters.

Família extensa

Comprèn la família en la qual intervenen en la seva creació diverses unitats maritals, monògames o polígames, vinculades per parentiu i els seus ascendents i descendents.

Família matrilocal

Família formada per una o més dones emparentades i la seva descendència, en la qual els esposos, companys sexuals, pares i genitors no hi resideixen de manera permanent.

Família troncal

Família formada per una unitat marital per generació i els seus descendents.

Família polígama

Família integrada per una unitat marital polígama i els seus descendents solters.

Fetitxisme

Culte als fetitxes, objectes associats a un ésser espiritual, considerats generadors de poders sobrenaturals. Entre els diferents àmbits, cal assenyalar el conjunt d'estímuls que, sense tenir un caràcter sexual, susciten respostes eròtiques en alguns individus.

Folklore

Corpus de repertoris ètnics específics.

Fonamentalisme

Creences, principis i ideologia inqüestionables, amb caire dogmàtic, amb uns principis que es consideren universals i bàsics per a tothom. Generalment els seus seguidors són molt fanàtics.

Gènere

Contrucció cultural de la identitat, els rols i les funcions dels sexes. L'emergència d'una antropologia del gènere suposa una de les renovacions teòriques de l'antropologia recent i sorgeix de l'antropologia feminista i dels estudis socials sobre les dones.

Genocidi

Extermini físic sistemàtic dels individus que pertanyen a un grup ètnic determinat. En el cas que el genocidi sigui cultural, aleshores s'anomena Etnocidi.

Identitat ètnica

Fa referència a l'etnicitat, caracteritzada pel conjunt de continguts culturals específics i sentiments d'identitat cultural diferenciada que comparteix un grup humà. La identitat ètnica d'un grup és la sèrie de components de l'etnicitat basats en sentiments de diferenciació, que es poden mantenir latents o manifestar-se, envers altres grups culturals i que són relativament independents de la quantitat de continguts culturals específics que es mantenen.

Minoria

Grup racial, ètnica o cultural que pot ser quantitativament inferior d'una població i que sovint presenta posicions globals específiques en l'estructura social i envers el poder. **Minoria ètnica** Minoria que es distingeix de la societat de la qual forma part pel seu repertori cultural específic. **Minoria racial** minoria que es distingeix de la societat de la qual forma part per un conjunt de trets morfològics externs.

Monogàmia Matrimoni d'un sol home amb una sola dona. **Monogàmia seriada** monogàmia on els cònjuges es poden tornar a casa, en successives unions monògames.

Poligàmia Matrimoni d'un individu amb diversos individus de l'altre sexe. **Família polígama** és la formada de dos o més de dos famílies nuclears lligades per un matrimoni plural i que té en comú o el pare o la mare.

Poligínia Sistema matrimonial poligàmic segons el qual un home pot unir-se simultàniament amb més d'una dona; es practica a la majoria de les societats polígames. Poligínia soror poligínia en què un home s'uneix amb diverses dones que són germanes. Poligenisme Doctrina que admet una diversitat d'individus independents entre ells com a origen de l'espècie humana.

Quocient de migració

A partir d'una cohort de migrants amb un rang donat, o de persones que mai han migrat, probabilitat que té una antiguetat en la cohort, d'una migració suplementària abans d'una antiguetat ulterior. Els quocients de migració intervenen en les taules de migració de rang, i com a cas particular comprenen els quocients d'emigració que generalment són quocients de primera emigració o probabilitats que hi ha en una generació i a una edat avançada, per a una primera emigració abans d'una edat ulterior.

Raça

Biològicament, és un grup humà, amb ascendència general comuna, que es distingeix dels altres per un conjunt de caràcters físics més o menys hereditaris (caràcters anatòmics: color de la pell, forma del cap, etc.; caràcters fisiològics i distribució del grup de sang; caràcters patològics: reaccions diferents en les malalties. Es diferencien de la resta d'individus de la seva espècie per la freqüència més gran de determinats grups de caràcter hereditaris. Racisme Doctrina que propugna la desigualtat

biopsicològica dels grups humans i en virtut de la qual es justifica el fet que certes races o cultures siguin sotmeses a explotació econòmica, segregació social o destrucció física. Etnològicament, el contingut del terme té poc sentit, ja que no es constata cap relació reveladora entre els caràcters físics i les diferents cultures; el factor racial és negligible davant el fenomen cultural. És racista tot individu o tota política, els actes dels quals s'inspiren en aquesta creença. El racisme no té cap fonament científic.

Racisme

De manera general, el racisme és una doctrina que estableix una escala jeràrquica dins dels grups socials. Es basa en la idea de l'herència dels trets físics d'allò que és psicològic i mental; així, doncs, fa referència a una herència d'intel·ligència i aptituds, en atorgar un valor desigual als grups humans, inclús en el pla de l'afectivitat, de la personalitat i del temperament. Defensa que existeix una desigualtat de valor en l'àmbit genètic i atribueix a tots els individus les característiques del grup als quals estan assignats, de tal manera que es crea un estereotip. La ideologia racista, èticament contrària a la igualtat de tots els éssers humans en drets, s'ha desenvolupat en gran mesura com a justificació del domini d'un grup humà sobre l'altre. Per exemple, les conquestes colonials van contribuir a que els colonitzadors tinguessin una idea de superioritat biològica, exercida en detriment dels pobles colonitzats i de les poblacions nascudes d'esclaus deportats. Es dona una ideologia anàloga en el si de

societats jeraquitzades socialment en benefici de la classe dirigent, que s'erigeix en casta superior. Dins de la complexitat del problema, no s'ha d'equiparar racisme i xenofòbia, encara que les conseqüències pràctiques de totes dues poden resultar similars. El racisme és l'exaltació d'una raça determinada, caracteritzat per l'apreciació positiva d'allò que es propi i la depreciació negativa d'allò que és alié. En canvi, la xenofòbia és una barreja d'odi i temor a l'estranger, actitud en la qual la raça ocuparia un lloc secundari. C. Von Linné (Linneus) donà judicis subjectius, i sobretot afirmava la superioritat innata de la raça blanca, que considerava la depositària de la creativitat, el talent, la inventiva, l'ordre i els bons costums. Kant pensava contradictòriament, ja que, d'una banda, prescindia en el seu raonament dels factors de l'entorn, però, d'una altra, va utilitzar el concepte d'invariabilitat i constància de la raça, a la qual li atribuïa un caràcter immutable, que persistia amb independència de factors com les migracions o els canvis en l'alimentació. Concebia que a cada raça li corresponia el seu lloc en el món, encara que l'individu pogués fixar lliurement la seva residència on vulgués; les races determinaven la personalitat i el caràcter i no podien modificar-se mitjançant l'evolució. En una època més recent en l'història, el racisme s'ha expressat notòriament a través de les teories del nacionalisme, en les quals cal destacar l'obra de Hitler *La meua lluita* i la de Rosenberg, *El mite del segle XX* (1930). És un racisme que es basa sobretot en el mite de la superioritat de la raça aria i l'antisemitisme. També cal subratllar, a Itàlia, el fascisme de Mussolini, que va enaltir i mitificar la raça llatina. El racisme ha gaudit d'una llarga

tradició als Estats Units i a l'Àfrica blanca. En parlar de racisme cal esmentar al grup més afectat, la població negra, i els seus defensors Luther King i Mandela. El primer, premi nobel de la pau l'any 1964, va ser un dels líders de la lluita no violenta contra la discriminació racial als Estats Units. Nelson Mandela ha estat pioner en la lluita contra el racisme; va ser ell el que va destruir el darrer bastió polític racista estretament lligat a Occident: Sudàfrica.

Relativisme cultural

Principi que afirma que un tret cultural solament és entès segons l'univers referencial de la cultura a què pertany, qüestionant la possibilitat de realitzar comparacions interculturals.

Relativisme ètic

Principi que afirma la no superioritat d'una cultura sobre una altra i que els judicis morals i ètics no s'han de fer transculturalment, sinó en relació amb els estàndards d'un grup social particular.

Sedentarització i migració

Arrelament dels immigrants tant a l'àmbit individual com al familiar. A hores d'ara, ja no es té, o molt menys, la concepció de "treballador-hoste" per a l'immigrant, buscat en èpoques de bonança pels països rics. Encara que es caracteritza per tenir una gran mobilitat, no deixa de ser cada cop més sedentari, per pròpia voluntat, però també arran de les polítiques d'integració dels Estats. Una de les manifestacions de la

sedentarització és el reagrupament familiar, el qual es perllonga de fet durant llarg temps, inclús després d'una restricció o tancament de fronteres, en el cas de les migracions interestatals. El reagrupament familiar -o algunes vegades ètnic, o, fins i tot, xarxa d'amics- és un bon indicador del grau de sedentarització, que, a més, té com a conseqüència demogràfica l'increment de població immigrant a través dels nous naixements.

Segregació

Si se la considera com a una de les formes de la discriminació, la segregació és la separació institucionalitzada de determinats individus del grup al qual pertanyen per formar altres grups. La segregació racial és aquella que exerceix un grup sobre un altre de característiques racials diferents i que, segons els estereotips desenvolupats envers el grup segregat, limita institucionalment la seva plena participació en igualtat dins del sistema social. Si es defineixen de manera diferent, sense negar la seva estreta relació, la segregació manté el grup, a partir de la raça, a distància i li reserva espais propis, que pot abandonar només en determinades condicions, més o menys restrictives. A diferència d'aquesta, la discriminació imposa al grup un tracte diferenciats en diversos camps de la vida social, en la qual participa, de tal manera que pot se humiliat. Així, doncs, la diferència es basa en el tracte i en l'assignació d'espais reduïts; cal entre l'espai no només en el camp físic, sinó també en el camp social (separació i limitació de contacte de les persones).

Sincretisme

El sincretisme, de manera general, fa referència a una barreja, en diferents aspectes de la vida social i diferents camps; és per això que més aviat hom parla de sincretismes. El sincretisme més conegut és el religiós, que combina o barreja elements de diferents tradicions religioses o culturals. Segons Kottak, "els sincretismes són barreges culturals que sorgeixen de l'aculturació" ⁽³⁾; en aquest cas, cal esmentar el colonialisme, per exemple la presència de sants i deïtats africans, indoamericans i catòlics en el vudú caribeny. Respecte a l'àmbit cultural, fa referència a la hibridació o amalgama de dos o més tradicions. Quant a la filosofia, el sincretisme es el sistema filosòfic que tracta de conciliar doctrines diferents. En l'història, on més sobresurt el sincretisme és en l'estudi comparat de les religions, també cal remarcar-lo en l'anàlisi dels fenòmens de barreja cultural en el camp lingüístic, musical (combinació de tradicions diverses i sorgiment d'estils), artístic (en diferents camps), polític (noves ideologies polítiques nacionalistes), dels sistemes econòmic, etc. Dins del concepte de globalització, la reflexió sobre el sincretisme s'ha incrementat; s'hi parla de "paisatges ètnics (ethnoscapes) sobretot referit a territoris fronterers de població itinerant que construeixen identitats compartides i no compartides. Aquí la hibridació cultural és més intensa, on es fonen tradicions múltiples.

³ KOTTAK, PH. C. (1994). *Antropología. Una exploración de la diversidad humana*. Mac. Graw Hill/Interamericana de España, Barcelona. P. 463.

Tradició

Contingut objectiu de fets, creences, costums, etc., que són transmesos de pares a fills.

Transculturació

Fa referència a l'idée segons la qual el procés de transició d'una cultura a una altra passa per diferents fases, des de la declinació o la desaparició de la cultura tradicional (o deculturació) fins l'adquisició de la nova cultura (o enculturació). El terme fou creat cap al 1940 amb la finalitat de precisar una de les idees contingudes en el terme molt general d'aculturació.

Transhumància

Conjunt de migracions estacionals pròpies de moltes espècies d'animals i, sobretot, de la ramaderia, les quals per aprofitar al màxim l'escalonament de pasturatges, recorren grans extensions de terreny des de les planes vers les regions muntanyoses i viceversa.

Xenofilia

Actitud i manifestació d'admiració i acceptació d'un grup envers membres d'un altre grup, que sovint es basa en la valoració del seu repertori cultural o de la seva posició social per sobre del repertori o de la posició social propis. De manera més general i col·loquial, s'entén com la simpatia envers els estrangers, però sovint es redueix a una simple curiositat davant el foraster.

Xenofòbia

Actitud i manifestació de recel i rebuig d'un grup envers els membres d'un altre grup per la seva condició d'alteritat i estrangeria. El terme té com a arrel les paraules gregues *xenos* que vol dir estranger i *phobos* odi. El sentit general seria odi o hostilitat envers els estrangers, però cal dir que el rebuig és més accentuat envers els estrangers que provenen de països pobres, amb cultures diferents. Aquest comportament no és uniforme amb tota la gent, sinó que també depèn de la situació econòmica dels individus no nadius, a més del nivell de racialització (imatge dels grups socials mitjançant els quals una societat es sent representada, constituïda, i en competència i oposició a una altra). Les actituds xenofòbiques existeixen a la majoria de cultures, en major o menor grau. Aquesta actitud agressiva, sovint es camufla amb certs comentaris expressats a través de l'humor. La xenofòbia també es pot donar, a diferents graus, a l'àmbit institucional a través de lleis, regulacions i decrets dels Estats; la política immigratòria, des del control de fronteres, fins els processos d'integració i nacionalització d'estrangers, n'és un exemple. Cal dir que els governants i formadors d'opinió pública poden contribuir també a la xenofòbia si el seu discurs, mitjançant un vocabulari determinat, infunde temor sobre la societat receptora.

II SEGONA PART

ASSOCIACIONS

II.1 ASSOCIACIONS D'IMMIGRANTS

AL-WAFÂ

Grup de dones magrebines que duen a terme un projecte d'inserció sociolaboral amb la finalitat de crear una cooperativa per a comercialitzar pastes àrabs i per donar a conèixer la seva cultura. Les seves activitats les adrecen a escoles, instituts, centres cívics i altres entitats. El terme del nom significa ca la dona.

Asociación Brasileña de Barcelona

Associació per al col·lectiu d'immigrants brasileres, llatinoamericans, i també per a la gent catalana que tingui un interès per la cultura brasilenya. Pretén donar a conèixer el Brasil, sobretot a l'àmbit cultural, i alhora es proposa també intercanviar la cultura d'aquest país amb la cultura de la societat d'acollida, Catalunya. Dona informació i orientació sociolaboral als seus membres i suport a la seva integració. El Centro de Estudios Brasileños constitueix un mitjà excepcional per difondre la cultura d'aquest país i és un lloc de trobada amb la cultura catalana. Entre les seves activitats, cal remarcar, entre altres, conferències, actes

culturals i festius, a més de la informació jurídica per als immigrants que arriben a Catalunya. També donen assessorament i suport als catalans que volen cooperar amb aquest país. El nombre de membres varia segons les èpoques.

Asociación Colombia en Cataluña

Associació per al col·lectiu d'immigrants colombians, llatinoamericans, catalans o altra gent de l'Estat que s'interessi per la cultura colombiana. Fundada fa alguns anys. Un dels objectius de l'entitat és donar a conèixer Colòmbia, sobretot a l'àmbit cultural, i alhora es proposa també intercanviar la cultura d'aquest país amb la cultura de Catalunya. Entre les seves tasques, informa i orienta els seus membres en l'àmbit laboral, a més de donar suport en la seva integració. Entre les seves activitats, cal remarcar, entre altres, conferències, actes culturals i festius, a més de la informació jurídica per als membres immigrants que arriben a Catalunya. També donen assessorament i suport als catalans que volen cooperar amb aquest país. El nombre d'associats varia segons les èpoques.

Asociación de Ecuatorianos en Cataluña

Entitat del col·lectiu d'immigrants equatorians, altres llatinoamericans, o altra gent de l'Estat interessats en la cultura de l'Equador. Fundada fa alguns anys. Entre altres coses, l'associació es proposa donar a conèixer aquest país en diversos aspectes, sobretot a l'àmbit cultural; també vol fer una tasca d'intercanvi cultural amb la cultura de Catalunya. Entre les

seves tasques, informa i orienta els seus membres en l'àmbit laboral, a més de donar suport en la seva integració. Dins de la seva actuació, cal subratllar l'organització de conferències, actes culturals i festius, a més de la informació jurídica per als membres immigrants que arriben a Catalunya. També dona assessorament i suport als catalans que volen cooperar amb aquest país. El nombre d'associats és variable segons les èpoques.

Associació de Mujeres dominicanes

Associació de creació ben recent, es va fundar l'any 1996 a Premià de Mar. L'integren al voltant de 15 dones. Quant a les seves activitats, fan trobades i organitzen festes.

Casa Argentina

Associació per al col·lectiu d'immigrants argentins, llatinoamericans i catalans o altra gent de l'Estat interessada en el coneixement de la cultura argentina. Fundada fa alguns anys. Es proposa difondre la cultura argentina, sobretot en el camp cultural, i alhora també té com a objectiu l'intercanvi cultural amb Catalunya. Entre les seves tasques, informa i orienta els immigrants argentins en l'àmbit laboral, a més de donar suport en la seva integració. Entre les seves activitats, cal remarcar l'organització de conferències, actes culturals i festius, a més de la informació jurídica als seus membres immigrants que arriben a Catalunya. També dona assessorament i suport als catalans que volen

cooperar amb aquest país. El nombre d'associats és variable segons les èpoques.

Casa Charrua Uruguay

Associació, objectiu principal de la qual és reunir a aquelles persones interessades en la problemàtica socio-cultural del poble uruguaià i llatinoamericà. Pretén donar a conèixer l'Uruguai, la seva cultura i dur a terme tasques solidàries per a fomentar la cooperació entre Catalunya i aquest país. És oberta a tothom que vulgui conèixer i ajudar el poble uruguaià. Actualment, els seus membres treballen en el projecte Hogar Diumo Infantil de Montevideo, que dona suport als nens pobres, amb famílies desestructurades.

Casa de Chile

Entitat del col·lectiu d'immigrants xilens, llatinoamericans, catalans o altra gent de l'Estat que s'interessi per la cultura xilena. Fundada fa alguns anys. Es proposa donar a conèixer Xile, sobretot al camp cultural; es proposa, també, intercanviar alhora la cultura d'aquest país amb la cultura de Catalunya. Entre les seves tasques, informa i orienta els seus membres immigrants en l'àmbit laboral, a més de donar suport en la seva integració. Entre les seves activitats, cal remarcar, entre altres, conferències, actes culturals i festius, a més de la informació jurídica per als immigrants xilens que arriben a Catalunya. També dona assessorament i suport als catalans que volen cooperar amb aquest país. El nombre d'associats és variable segons les èpoques.

C.L.A.C.A. (Casal Latinoamericano en Cataluña)

L'associació es proposa promoure la igualtat dels drets dels immigrants, sensibilitzar la societat catalana sobre la seva situació i actuació, impulsar l'associacionisme entre els llatinoamericans, crear espais de trobada i reflexió sobre temes d'interés per aquests immigrants. En un altre àmbit, lluita contra tota forma de racisme i xenofòbia, a més de denunciar la llei d'estrangeria. Entre les activitats culturals, organitzen tallers de difusió cultural en col·legis, casals, centres cívics, mitjançant cert convenis amb ONG's; també organitza jornades de divulgació de la cultura llatinoamericana (arts plàstiques, poesia, cant, dansa, en centres cívics. Fa un program de radio (*"La Claca, el programa de los inmigrantes latinoamericanos en Cataluña"*), on donen notícies, fan entrevistes i emeten música. També editen, trimestralment, la revista "SUDACAS". Ofereixen als seus membres certs serveis: a través de l'entitat es procura que els llatinoamericans tinguin accés als serveis socials i culturals de les administracions, fa d'intermediària per a aconseguir el servei de metges, dentistes, psicòlegs, ONG's (Metges Sense Fronteres, Arquitectes Sense Fronteres). L'associació participa en la Federació de Col·lectius d'Immigrants, en el "Consejo de las Personas Inmigradas" de l'Ajuntament de Barcelona i altres entitats.

Centro Peruano de Barcelona

Centre del col·lectiu d'immigrants peruans, creat fa alguns anys. Un dels seus objectius és donar a conèixer el Perú a l'àmbit cultural i promoure l'intercanvi amb la cultura de Catalunya. Entre les seves tasques, informa i orienta jurídicament els seus membres immigrants en l'àmbit laboral, a més de donar suport en la seva integració. Entre les seves activitats, cal remarcar, entre altres, conferències, actes culturals i festius, a més d'informació als catalans que vulguin establir contactes comercials amb aquest país. Els associats són nombrosos, encara que el nombre és variable segons les èpoques.

Col·lectiu americà i la immigració

Les migracions constitueixen un fenomen social que ha estat sempre constant al llarg de l'història de nombrosos països i continents, derivades, entre altres causes, de factors polítics, econòmics i també ètnics i/o religiosos. Cal dir també que, a diferents etapes, els generadors i receptors de migracions s'han intercanviat. Si ara crida l'atenció la immigració provinent dels països en vies de desenvolupament, en un altre moment, i no massa llunyà, va ser el torn d'Europa. En un període històric recent, des de la segona meitat del segle passat fins a mitjans del segle XX, Europa va ser una zona d'intensa emigració; en efecte, les sortides transcontinentals d'emigrants europeus cap a Amèrica, Austràlia i Àfrica van assolir xifres exorbitants. Durant el període de 1840 a 1924, es calcula que més de 45 milions d'europeus van creuar l'Atlàntic cap a terres del continent americà. Després de la primera guerra mundial, l'emigració minvà a causa de certes mesures restrictives d'alguns països

receptors, però en iniciar-se la segona guerra mundial, l'emigració europea tornà a reprendre amb intensitat. Aquí cal rememorar la gran diàspora republicana a Amèrica, en la qual havia un grup nodrit de catalans. Però a partir de 1960, ja les migracions s'orienten en un sentit invers, i s'obre, arran de l'expansió europea, un canal important per a la immigració. Espanya, també, encara que més tard, esdevingué un país receptor, però conservant durant un temps una tradició emigratòria de la seva població (Centre d'Europa i països americans). La immigració a Europa, a l'Estat espanyol, i Catalunya, s'inicià, i continuà, gradualment en diferents períodes. Només en alguns moments, s'intensificà, però no de manera important, en els moments de l'arribada de llatinoamericans exiliats, vinguts d'alguns països de règim dictatorial. L'any 1994 residien a l'Estat espanyol 461.364 residents estrangers, dels quals 83.296 residien a Catalunya, ocupant el segon lloc entre les comunitats autònomes, només superada per Madrid. Quant als americans, el mateix any, el total era de 103.325 (22.3 %), dels quals 19.533 d'Amèrica del Nord (Canadà, Estats Units i Mèxic), 20.127 de Centramèrica i 63.665 de Sudàmerica. Respecte als americans residents a Catalunya, sobre els 83.296 residents estrangers, 19.879 (23.8 %) eren americans. Aquí, igualment, els més nombrosos són del països sudamericans, sobretot de l'Argentina, Xile i Colòmbia; després venen, amb un nombre molt més reduït, els centramericans, on només cal destacar els originaris de la República Dominicana, que registren un nombre que s'apropa al dels argentins. Els d'Amèrica del Nord registren una quantitat força insignificant, entre els quals són més nombrosos els dels Estats Units, després Mèxic i finalment

Canadà. A l'àmbit laboral, sempre al mateix any, eren 119.321 treballadors estrangers a tot l'Estat, dels quals 38.488 (32.2 %) eren americans (Amèrica del Nord, Centre i Sud). Respecte a Catalunya, 32.546 estrangers hi treballaven, del quals 8.374 (25.7 %) eren americans. Cal dir que aquestes dades només es refereixen als immigrants regularitzats, a més sense comptar les baixes, noves altes, targetes en renovació o abandó del país sense avisar; per consegüent, amb els no regularitzats el nombre seria més considerable, encara que cal dir que els darrers anys s'ha fet un esforç per millorar la qualitat de les dades. A partir de les dades, hom remarca que la xifra dels americans no és tan important, tant a l'Estat com a Catalunya, ja que un sol país com el Marroc ja els supera (amb 20.431 residents a Catalunya). Malgrat tot, és important subratllar, que la seva presència és més considerable si tenim present la distància geogràfica. Al camp laboral, un dels indicadors importants d'integració, remarcuem que els americans estan força integrats, ja que quasi la meitat de la població resident treballa a Catalunya (25 % de tots els estrangers); evidentment, la xifra és més significativa, si descomptem els fills o gent gran, amb nacionalitat estrangera també, de les famílies. Si els comparem amb altres països tenen en diversos casos un nivell més alt d'ocupació, tanmateix, per exemple, són superats pels marroquins (de 20.000 residents a Catalunya, treballen 15.000), col·lectiu amb un nivell més baix de reagrupament familiar, i amb una població nombrosa no regularitzada. També cal afegir que un percentatge considerable de treballs fets pels americans són qualificats o semiqualicats, aspecte

que ajuda a la integració. A partir del grau d'integració laboral, podem deduir que les principals necessitat de salut estan també cobertes. Un altre aspecte revelador d'integració és a través de les nacionalitzacions d'estrangers, fet que ja significa la integració plena de dret, amb l'adopció per part de l'estranger i la rebuda, també, per part del país receptor. Durant el període 1985-1993, a Catalunya, el nombre de nacionalitzacions es va incrementar fins el 1988, després va baixar una mica fins el 1992, i el 1993 es va tornar a incrementar (666 casos -7.9 %-, sobre un total de 8.416). Hom sap, a partir de les dades de 1992, que la meitat de concessions de nacionalitat corresponen als llatinoamericans, dels quals el nombre és més important entre els argentins. El camp associatiu també és un indicador important d'integració, tant de vida dels propis col·lectius d'immigrants com amb la població autòctona del país receptor, tant a nivell institucional com privat. Remarquem que els col·lectius americans participen i són actors a diverses associacions, de les quals unes són d'immigrants, altres mixtes, d'immigrants i catalans, i altres amb la finalitat de donar suport als col·lectius i països d'on són originaris els immigrants. Tots els col·lectius americans tenen la possibilitat de participar tant en una associació específica del seu país, com, dins de la concepció i denominació d' Amèrica, Llatinoamèrica, o, fins i tot, en associacions centrades en un aspecte específic de la seva identitat. És ben coneguda la gran solidaritat que Catalunya ha tingut amb molts països americans en moments difícils del passat o actuals, com el cas de Chiapas (Mèxic). Sense caure en un optimisme simplificador, hom

remarca que els americans no tenen greus problemes d'integració, llevat d'alguns prejudicis sobre dos o tres països, arrelats en la societat catalana i, sense dubte, derivats d'algunes conductes individuals no exemplars del passat. No cal oblidar, evidentment, les dificultats normals de convivència social, i més quan es tracta de relacions en el complex àmbit del món internacional. L'acollida de l'immigrant hauria ser oberta i respectuosa i, recíprocament, l'immigrant, hauria de tenir també la mateixa actitud envers el país receptor. Per mantenir una bona disposició, no caldria oblidar mai que a les dues bandes de l'Atlàntic viuen milers de catalans i americans amb poblacions immigrades intercanviades, característica molt pròpia d'un món cada vegada més intercultural.

Col·lectiu equatoguineà

El col·lectiu procedent de Guinea Equatorial, antiga colònia espanyola, és un dels més nombrosos, i amb un arrelament de fa anys a Catalunya. Aquest Estat és multiètnic, ja que cada un dels pobles que hi pertanyen té una llengua, una cultura pròpia. La llengua vehicular entre els diferents grups ètnics és el castellà. La immigració equatoguineana pròpiament dita s'inicià l'any 1969 (al març), quan, després del cop d'Estat fallit, el president Macías acusà el govern espanyol d'haver-ne estat l'instigador. La seva primera reacció fou expulsar la colònia espanyola resident al país, que hagué de ser evacuada per vaixells de la marina espanyola. D'ençà de llavors un règim dictatorial i persecutor s'instal·là al país, i aquest és el motiu de la fugida de molta gent: de

1970 a 1975 es refugien a països veïns: el Camerun, el Gabon, Nigèria; qui disposa de recursos econòmics opta directament per emigrar a l'Estat espanyol. Els estudiants que hi havia durant el cop d'estat havien estat desproveïts dels seus passaports i s'els va retirar les beques que el mateix govern els havia concedit, sota l'acusació de conspirar contra el president. De 1975 a 1979, alguns dels refugiats als països veïns, mitjançant l'ajut dels seus familiars estudiants residents a Espanya, retinguts arran del cop d'Estat, aconsegueixen d'arribar a l'ex-metròpoli; aquests van constituir el primer grup immigrant negroafricà de l'Estat. Els estudiants que, per raons d'edat, no tenien el DNI espanyol van ser documentats amb un carnet sota la rúbrica d' "apátrida ", sense reconèixer oficialment la condició de refugiat polític. Entre l'any 1979 i 1985 arribà, procedent directament de Guinea Equatorial, un grup barrejat d'immigrants per motius polítics i econòmics. Encara que el nou govern d'Obiang restableix la comunicació amb l'exterior, inexistent des del cop anterior de 1969, tanmateix es produeix un nou èxode, i la destinació va ser Madrid i Barcelona com a principals llocs receptors d'aquesta nova onada migratòria, i després n'hi ha altres. Pel que fa a Catalunya, el col·lectiu equatoguineà està establert a Barcelona ciutat i al seu cinturó industrial: el Prat de Llobregat, l'Hospitalet de Llobregat, Viladecans, Mollet del Vallès, Sabadell, Terrassa, Badalona, el Masnou... La multietnicitat equatoguineà es reflecteix ben clarament a Catalunya, on existeixen quatre associacions, cada una formada pels membres d'un grup ètnic diferent: la Rieba-puà que agrupa els

pertanyents a l'ètnia bubi; la viyil, els ambo; la bia-fang, els fang; i la rhômbe, els ndowe.

Col·lectiu gambià

La presència dels primers gambians, a més de senegalesos també, a Catalunya va ser a l'època del tràfic d'esclaus. Respecte a una etapa recent, van arribar-hi a finals dels anys seixanta, alguns dels quals anaven de trànsit, a través de França, cap a Anglaterra. D'aquesta primera onada pràcticament ja no en resten, i uns quants tornaren a Gàmbia o emigraren a altres països europeus. Els gambians redieixen sobretot al Maresme: el Masnou, Teià, Premià de Mar, Vilassar de Mar, Mataró, Llavaneres, Arenys de Mar, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Pol, Calella, Pineda, Blanes i altres pobles. Generalment solen venir sols i després, un cop establerts, criden les mullers i els fills, els qui en tenen. A la seva arribada, han d'aprendre el castellà i el català, que desconeixen completament. La majoria treballen en l'agricultura, i, a mesura que van coneixent el castellà i el català, treballen també a la fàbrica com a soldadors o tècnics industrials. Hi ha casos que treballen com a autònoms, en comparar màquines de confecció per treballar a casa. Pel que fa als fills, hi ha una generació nascuda a Gàmbia, però la majoria d'ells ja han nascut a Catalunya; quant a la llengua, si bé entenen la llengua materna, només parlen castellà. Respecte a l'escolarització, poden trobar algunes dificultats si els pares no tenen la seva residència legalitzada, tanmateix, com és el cas de Mataró, reben uns avals que els permet fer-ho.

Col·lectiu nigerià

Col·lectiu amb una presència molt reduïda a Catalunya, on va arribar, aproximadament, a partir de 1979. L'any 1993 es calculava que hi havia al voltant de 120 nigerians. Catalunya no és el lloc preferent de destí, sinó més aviat Anglaterra i els Estats Units. La majoria provenen del sud-est de Nigèria i pertanyen als grups ètnics ioruba, igbo, efik i edó, i la majoria són homes. De manera general, els nigerians tenen estudis superiors, sobretot al camp de l'enginyeria, medicina i relacionss públiques; entre ells, hi ha molts casos de matrimonis mixtos, i són multiligües en les famílies. The Nigerian Union és l'associació al voltant de la qual s'agrupen. Resideixen a Barcelona i la rodalia, i també a Manresa i a Tarragona.

Col·lectiu senegalès

Històricament, després de l'arribada dels portuguesos l'any 1445 i, quasi de seguida, l'inici del tràfic d'esclaus de l'actual Senegal, van arribar els primers esclaus senegalesos a Barcelona, l'any 1489. En una etapa més recent, l'immigració de senegalesos a Catalunya va començar durant el decenni dels anys setanta, sobretot en la segona meitat. El col·lectiu establert actualment arribà a través de les illes Canàries, de París o directament per mar, incloent-hi la via de la clandestinitat, al igual que altres grups d'immigrants. Han de fer front a l'aprenentatge del castellà i del català. Generalment treballen al camp, com a manobres en la construcció i la venda ambulat. Els

seus membres considerent que el seu col·lectiu és un dels més vigilats per la policia i amb més dificultats per obtenir una residència regularitzada, col·lectiu en el qual són nombrosos els que no la tenen. Encara que no tinguin una associació establerta, els immigrants senegalesos tenen una gran solidaritat entre ells; es reuneixen per celebrar el Ramadà, la Festa de l'Anyell i els seus rituals de noces o de naixement. Resideixen escampats per Barcelona, Lleida, València i Saragossa.

Col·lectiu Tripartit

L'integren immigrants d'Angola, el Congo i el Zaire, i es va constituir l'any 1991 en la festa de cap d'any, en la qual es va organitzar un acte cultural i una mostra gastronòmica. No és gaire nombrós, probablement una vintena. Com els altres col·lectius africans, han de fer front a la dificultat de les dos llengües: el castellà i el català. Treballen en diverses branques, sobretot com a pintors de cases, en la decoració, en la construcció i també en l'agricultura o com a venedors de roba usada. Respecte a la família, hi ha un cert nombre de matrimonis mixtos, en els quals la llengua emprada és el castellà, però entre elles parles la seva llengua. En el Col·lectiu existeix un alt grau de solidaritat, sobretot en la mort d'un compatriota, també quan es fa un casament o un bateig, però sobretot quan algú es detingut per manca de papers regularitzats; en aquest darrer cas, col·laboren tothom econòmicament per resoldre el problema. Entre les seves activitats, cal remarcar les celebracions patriòtiques, com la de l'aniversari

d'independència de la República del Zaire (30 de juny), al qual conviden els altres col·lectius africans. Cada any fan un gran acte cultural i el dediquen a un país, però sobretot al Zaire i Angola, els membres dels qual són més actius.

Comunidad Dominicana en Cataluña

(Asociación de la Comunidad Dominicana en Cataluña)

Pretèn com a objectiu principal reunir els dominicans i aquelles persones interessades en els diversos temes socials i culturals de la República Dominicana. Pretén donar a conèixer aquest país, sobretot culturalment, i alhora donar a conèixer la cultura catalana als seus membres i fer un intercavi entre la societat d'acollida i el seu país. Es proposa defensar el drets dels immigrants dominicans i altres immigrants; donar informació i orientació sociolaboral i contribuir a la integració i participar en tots aquells esdeveniments relacionats amb la interculturalitat. Darrerament ha lluitat contra aquells mitjans de comunicació, sobretot la televisió, que donen, segons ells, una imatge exclusivament negativa de la República Dominicana, sense explicar les causes del seus problemes; els acusen de triar molt sovint només temes d'informació amb una visió morbosa i oblidar de parlar més positivament. Les dones dominicanes mantenen el seu grup relacionat amb l'Asociación de Mujeres Dominicanas en España (AMDE), fundada l'any 1990 i reconeguda l'any següent.

FCIC

(Federació de Colectivos inmigrantes de Catalunya)

Fundada fa alguns anys. Aplega una gran nombre d'associacions d'immigrants, que en determinats moments promouen i organitzen algunes activitats, sobretot reivindicatives, participant activament en la Festa de la Diversitat.

Íbn Batuta

Associació socio-cultural Íbn Batuta (ASCIB)

Associació fundada per un grup de joves marroquins l'any 1994, adreçada tant a marroquins com a catalans, on estan representats tots dos. Entre els motius de la fundació, cal esmentar la promoció de l'associacionisme, assessorament i ajuda en la tramitació legal dels papers per obtenir la residència, educar i reflexionar sobre la identitat i combatre la inadaptació i incomunicació de la segona generació marroquina amb la societat espanyola i promoció d'espais d'intercanvi cultural. A l'àmbit laboral, una de les tasques que es proposa és la formació ocupacional. L'objectiu primordial és donar suport social i cultural al col·lectiu magrebí resident a Catalunya, amb èmfasi en la segona generació. Pretén també fomentar l'intercanvi cultural entre els seus membres i el país d'acollida, donant a conèixer els aspectes més rellevants de la cultura magrebina i facilitar la comprensió de la cultura del país de residència. Entre les seves activitats, cal remarcar les classes de llengua i cultura àrab amb la finalitat d'enfortir la identitat magrebina; classes de català, castellà i sortides culturals i lúdiques per conèixer

Catalunya; altres activitats per donar a conèixer la cultura magrebina; organitza jornades culturals marroquines (setmana cultural a l'Institut de Bachillerat de Bellvitge), tallers i mostres de gastronomia; participa en un programa de ràdio; promou i organitza diverses activitats per estimular la participació de la dona magrebina en la vida social.

Immigració africana a Catalunya

Durant el període 1915 a 1950, la immigració africana a Catalunya prové majoritàriament de l'actual república de Guinea Equatorial: golf de Guinea, illa de Fernando Poo (actual Bioko), Corisco, les Elobey, Annobón i Río Muni (la zona continental). Sense dubte, el coneixement que ja tenien de la llengua castellana disminuï l'impacte psicològic provocat pel canvi d'ambient. La llengua catalana, en canvi, els era no sols desconeguda, sinó totalment ignorada. Entre els anys 1950-1970, aquesta situació es manté invariable, però al grup d'equatoguineans se n'hi afegeixen més de procedents de Nigèria, del Camerun, del Zaire..., de l'Àfrica central. La immigració originària d' altres àrees geogràfiques africanes és inapreciable i, en tot cas, temporal, ja que hi estan de pas vers alguns països europeus. El decenni entre els anys 1970 i 1980 és el de la immigració negroafricana a Catalunya; la seva presència s'hi comença a notar, i des de l'inici dels setanta ençà, no para de créixer. Provenen de països com Gàmbia, el Senegal, Sierra Leone, el Camerun, Nigèria, Ghana i, en un nombre menor del Zaire, del Congo, d'Angola... És el període clau per a comprendre-la en la seva situació

actual, i és per això que cal analitzar els esdeveniments polítics, econòmics, socials i culturals que la van originar i envoltar.

JAMA KAFO

Associació que en llengua mandinga significa associació del poble. Entitat multiètnica formada principalment per gambians, pertanyents a les ètnies manding, sarakhulé, fula, diola i mandjako, però també hi ha gent de Burkina Faso, Mali, la Costa d'Ivori i Benín, integrada sobreot per homes. Fundada l'any 1980 i legalitzada el 1983 per un grup d'africans de Mataró amb la finalitat d'ajudar-se entre ells, mantenir vives les seves tradicions i donar-les a conèixer al poble català. El socis són al voltant de 300, però la comunitat està integrada per 1.500 o 2.000 persones. Jamakafo té una orientació d'actuació reivindicativa; treballa per resoldre els problemes jurídico-polítics que dificulten l'obtenció de la residència legal dels seus membres. Promouen campanyes d'ajuda a Gàmbia i té bones relacions amb el seu govern, són copromotors de SOS Racisme a Mataró, participa activament en Catalunya Solidària i és membre de la Federació de Col·lectius d'Immigrants de Catalunya. Té organitzat un servei d'informació per a immigrants. Els socis organitzen una gama molt diversa d'activitats d'esbarjo i culturals, entre les quals cal remarcar exposicions de material i estris africans, cursos de cuina, conferències, sessions informatives sanitàries i d'alimentació, recollida de joguines i material escolar; també organitzen tallers i cursos de llengües, excursions i a l'estiu organitzen un esplai. Des de la seva fundació, l'entitat està ben integrada al Centre d'Acolliment per a Africans, on disposa d'un despatx

per a la seva organització i dur a terme tota mena d'activitats, representades pels diferents grups ètnics (mandingues, saraholés, fules, ioles, manyacos i bàmbares. L'any 1989, JamaKafo va rebre de l'Ajuntament de Barcelona el tercer Premi a la Solidaritat, atorgat per l'Institut de Drets Humans de Catalunya, com a reconeixement al seu treball a favor del drets dels africans a Catalunya i per contribuir a la millora de les relacions entre els catalans i els africans.

Immigració africana al Maresme

El Maresme ha estat, i ho és encara, una de les comarques on quantitativament la immigració africana ha tingut una major incidència. Diversos col·lectius de població immigrant africana s'han anat establint a Catalunya els darrers vint anys. Durant els anys vuitanta és quan esclata el boom de la immigració africana, procedent, d'una banda, del Senegal i de Gàmbia, i de l'altra, del Marroc. A la comarca del Maresme, la immigració africana està formada per dos grans grups: l'un prové de l'Àfrica occidental subsahariana; l'altre, del Magrib, de l'àfrica del nord. El primer grup comença a arribar al Maresme a finals dels anys setenta i està format majoritàriament per senegambians, inicialment homes sols. El segon està format sobretot per marroquins, també homes sols, tot i que el familiar no tarda a produir-se, i el seu establiment té lloc a finals de la dècada dels vuitanta. Aquests dos col·lectius estan integrats per unes cinc mil persones escampades pels diversos municipis de la comarca. Un 80% d'elles no té regularitzada la situació laboral i més d'un 40% no disposa de permís de residència. Com en qualsevol sector de

població marginal, la problemàtica economico-laboral i les característiques socioculturals influeixen en les condicions de salut. En realitat, no és possible arribar a saber amb exactitud el nombre de personnes immigrants africanes que de fet hi resideixen. Segons una estimació força plausible, es pot considerar que només un 50% hi està empadronat. Això es degut, d'una banda, a problemes legals: segons l'anomenada Llei d'Estrangeria, per empadronar-se cal el permís de residència; i de l'altra, al fet que moltes d'aquestes persones solen condicionar la residència en un municipi al treball: si no hi troben feina, es despalcen a un altre. (tret del consorci: Les associacions importants són: Jamakafo, Mussukafo, Associació de Famílies Mixtes (no sé si és africana, probablement relacionada) i Associació de Senegalesos, tant de Mataró com de Premià de Mar.

Kawral Fuladu

Associació Kawral Fuladu

Associació que aplega la majoria de senegalesos residents a les comarques gironines. L'any 1997 encara no tenia seu. Entre les seves activitats, cal esmentar l'organització de jornades interculturals, actuacions musicals mixtes, mostres d'art senegalès, organització de festes interculturals. Ha posat en marxa un programa de formació socio-laboral de dones africanes immigrades i un taller de confecció de moda africana femenina.

Moussa Molo

Associació cultural integrada i portada exclusivament per dones africanes de Mataró i tot el Maresme. Inicià les seves activitats des del 1988. L'ideari de Moussa Molo està orientat envers tot allò que afecta i preocupa les dones senegambianes del Maresme com a persones i com a mares. Cal remarcar que la vida d'aquestes dones africanes és més dura per la seva doble condició d'immigrant i de dona. La "padrina", Adama, afirma que "a Europa les dones estrangeres gaudeixen de més possibilitats i avantatges que no pas les qui estem a Espanya". Ben dinàmica i activa, a més d'organitzar reunions d'esbarjo i festes, fa classes i actes culturals. La seva actuació no es limita tan sols a un lloc, sinó que arriba també a diversos pobles del Maresme.

Mundri Relief and Development Association (MRDA)

Associació fundada l'any 1990 per sudanesos del sud, Conjuntament aamb la promoció de projectes sobre àfrica, sobretot per al Sudan, duu a terme, a Barcelona, una sèrie d'activitats amb la finalitat de donar suport a la integració de col·lectius d'immigrants africans, sobretot els sudanesos, en la vida social catalana. Quant al camp informatiu, ofereix un servei d'assessorament adreçat a refugiats i immigrants, que són orientats jurídicament, laboralment i en altres serveis com sanitat i vivenda. Entre altres activitats, organitza conferències sobre Àfrica i dona classes de castellà, català, anglès i swahili als immigrants africans.

Musso Kafo

Associació integrada per africans de l'Àfrica Subshariana, principalment homes. Creada, aproximadament, entre 1992 i 1994, a Mataró. Té al voltant de 40 o 50 socis membres. Cal esmentar, com a activitat, apart de les reunions d'esbarjo, classes de llengües: anglès i llengües africanes, sobretot per als nens, amb la finalitat de que aprenguin a escriure. El grau associatiu és baix, ja que el nombre de gent no associada és molt nombrós.

NAHDA

(Asociación Socio-Cultural Nahda)

És una associació d'immigrants magrebins fundada l'any 1994. L'objectiu principal és promoure l'inserció cultural i social dels immigrants mitjançant activitats de formació i lúdiques, a més lluita contra les discriminacions que pateixen els immigrants. Té assessorament jurídic, denúncia les detencions il·legals. Organitza classes d'àrab, castellà i català, sortides culturals, festes i celebracions.

Rhômbe

Asociación Cultural Rhômbe

El terme rôhmbe fa referència a un animal mític i sagrat (l'antílop) que conduí el poble ndowe al seu assentament actual. L'associació es va fundar amb la finalitat de difondre la cultura Ndowe. Té tres seccions: Area de Asuntos Sociales y Mujer, Area de Educación y Area de Juventud. De manera general, es proposa mantenir la cultura tradicional

africana, i, sobretot la cultura Ndowe, donant-li suport en la seva llengua i costums. Entre la seva tasca, d'una banda, considera com a important promoure la dona Ndowe per assolir la igualtat de drets, promoure la integració socio-cultural i ensenyar aquesta cultura als fills i també a altres països; d'una altra, pretèn conèixer les altres cultures, sobretot el català i l'espanyol.

Rieba-puà

Associació cultural Rieba-puà

Rieba-puà significa "punt de trobada". A Barcelona, la comunitat bubí, habitants de l'illa de Bioko, l'antiga colònia espanyola de Fernando Poo (República de Guinea Ecuatorial, denominat Rubis) , s'organitza entorn d'aquesta entitat . Es va constituir i legalitzar l'any 1978. La seva llengua pròpia és el "e txo", que vol dir parla de persones, a més del castellà. Dins de la comunitat hi ha subcomunitats formades de gent d'un mateix poble, com Baney, Batete, Bososo, Rebola i altres, que s'organitzen per preservar els seus costums específics. L'any 1993 es registrava una població aproximada de 1.500 a 2000 persones, de les quals les dones són majoria. Es concentren a Barcelona, Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, el Masnou i Mollet del Vallès. Un dels seus objectius és donar a conèixer als seus membres els costums, cultura, música, cuina, llengua i tota classe de tradicions del seu país. La seva tasca està adreçada tant als nascuts a Bioko com als fills i altres familiars nascuts fora; també estan oberts a aquells que estiguin interessants en treballar i intercanviar coneixements culturals, encara que no siguin

immigrants. Entre les seves activitats, cal esmentar xerrades, col·loquis, festivals, excursions, esports, exposicions, a més de participar activament amb els ajuntaments que fan actes de solidaritat.

The Nigerian Union

Associació dels nigerians creada aproximadament l'any 1993. Dins de la seva actuació, fa reunions per crear consciència de grup, promouen activitats culturals i ajuden els nigerians en la regularització del seus papers de residència.

Viyil

Associació cultural Viyil

Associació que agrupa la comunitat ambo, provinent de l'illa d'Annobón. Els seus membres no són nombrosos, al voltant d'una vintena, però han estat ben actius. Des de l'any 1988 organitzen diferents actes a favor del seu poble, tasca reconeguda i causa d'admiració pels altres equatoguineans de Catalunya. La seu de l'associació ha estat el lloc on s'han pres decisions importants per a la comunitat; ha constituït i exercit, força sovint, la funció de parlament i tribunal de justícia. La immigració a Catalunya s'inicià cap a l'any 1965, i ja anteriorment alguns dels seus membres havien provat fortuna a altres llocs de l'Estat; actualment són més nombrosos a Catalunya. Publiquen la revista "Viyil", de curt tiratge, mitjançant la qual

denúncien fets polítics d'injustícia del seu país, a més de donar-lo a conèixer.

II.3 ASSOCIACIONS PER A IMMIGRANTS

AIMC (Associació d'Immigrants a Catalunya per a la integració)

Es proposa treballar per a la integració dels marroquins i de les marroquines immigrants en la societat catalana, tot mantenint les seves senyes d'identitat i formar part de la societat d'acollida dins de la seva realitat plural i diversa amb plenitud de drets. Pretén oferir un punt de trobada als marroquins que resideixen a Mataró i al Maresme, treballar per al coneixement mutu i per a l'intercanvi cultural entre el Magreb i Catalunya i cooperar amb altres associacions i col·lectius. El seu butlletí està redactat en català i en àrab.

Al-Jamaa

Associació d'Immigrants i Amics de Sant Pere Pescador i Comarques (Girona)

Es va crear el juliol de 1994. Es va constituir per la comunitat africana establerta a les contrades i per un grup de persones del país. Des d'el seu inici, es va proposar coma finalitat la integració dels immigrants i el coneixement i reconeixement de les cultures de les comarques de l'Alta i Baix Empordà. Amb la finalitat d'aconseguir el que es proposen, han creat dos grups: un grup d'intercanvi cultural, amb la mateixa finalitat del seu nom, els membres del qual provenen dels col·lectius gambians,

senegalesos, magrebins i gent del país d'acollida; l'altre és el grup de legalitat. L'any 1994 tenia un conveni de col·laboració de pràctiques de formació ocupacional amb el Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya i el centre SERSA/SOCL-CEPFO de Figueres. Entre les seves activitats, cal esmentar una sèrie d'elles anomenades Sant Pere intercultural, on es van fer debats sobre els problemes de la immigració; fan exposicions, com una mostra africana, on va exposar objectes artesanals, amb la col·laboració d'Intermón, conferències-col·loquis sobre els immigrants a Catalunya; xerrades, com l'organitzada sobre els nenes a Gàmbia, activitat que es va portar a terme amb l'escola pública Llagut, i en l'acte va col·laborar l'Ajuntament de Sant Pere Pescador, el Consell Comarcal del Alt Empordà, Intermon, Càritas diocesana de Girona i GRAMC). El grup de legalitat, orienta en la tramitació de papers laborals i, mitjançant un advocat, dona suport. A més d'aquestes activitats, també fa classes d'àrab als fills d'immigrants.

Asdiqa

Associació Cultural Catalano-Magribina

Es va constituir el 23 de gener de 1993, a La Bisbal d'Empordà, per iniciativa d'un col·lectiu d'immigrants magrebins. Conjuntament amb els magrebins, també hi participen gambians. Tanmateix, des d'un inici va estar oberta a tothom, per això es considera catalano-magrebina. La finalitat principal de l'associació és la integració del immigrant i donar-li suport. Entre el treball realitzat, cal remarcar la informació per legalitzar o regularitzar l'estada al país, promoció del coneixement mutu i respecte de

les cultures, assessorament per a la tramitació de papers. També fan classes de castellà, català i àrab i traducció àrab i català. Entre les activitats, ssobressurten les culturals i essportives i organitzen la festa final del Ramadan.

Asomipex (Asociación Solidaria con la Mujeres peruanas en el extranjero)

Creada l'any 1995. Es proposa atendre els problemes de la dona immigrant llatinoamericana a Catalunya. El seu treball va adreçat sobretot a la dona que es dedica als treballs domèstics sense contracte i en situació no regularitzada. Pretèn promoure la seva integració, informar-la, assessorar-la i promoure la seva participació a la societat. A més a més, es proposa donar suport per a contribuir a la seva promoció, tant a Catalunya com als països de provenença. Pretèn també impulsar els països concernits, per la immigració, mitjançant l'elaboració de projectes.

ATIME-Catalunya

Forma part de l' "Asociación de Trabajadores Inmigrantes Marroquies en España", fundada, a Madrid, l'any 1989, amb delegacions a Murcia, Andalucía, la Rioja i la de Catalunya. Va ser creada per a intentar resoldre els problemes que pateix la immigració marroquina, quan al camp laboral o per resoldre altres problemes com el racisme, la xenofòbia, etc. Es proposa la cooperació de tots els seus associats, la defensa dels seus interessos, l'aixecament del seu nivell cultural i el seu grau d'integració, la recerca de solucions professionals i laborals del

seus associats, treballar per que tinguin de ple els seus drets bàsics. Publica, des de 1996, el butlletí, d'àmbit estatal, *Protesta, boletín informativo de Atime*. La delegació de Catalunya (Atime-Catalunya) s'inicià l'any 1992, i, l'any 1993, tingué personalitat jurídica pròpia mitjançant la seva inscripció en el registre d'entitats a la Generalitat de Catalunya; inaugurà la seva seu l'any 1995. A més dels objectius generals de l'associació estatal, Atime-Catalunya es proposa enfortir els lligams de cooperació i solidaritat entre els marroquins residents a Catalunya. Dona atenció als immigrants mitjançant informació i suport jurídic per a la tramitació de papers per a regularitzar-se. A més, dona orientació sobre la vivenda, escolarització, salut i educació. Organitza cursos de català, castellà i àrab, tallers d'expressió, pintura, conferències, festes i activitats per a nens immigrants. Participa en programes culturals, trobades, debats sobre immigració i integració social. A partir del febrer de 1997 va fer un esforç per a participar en programes de ràdio en àrab, amb la finalitat que els nous immigrants aprofitin millor el primer contacte amb el país d'acolliment; des de novembre de 1997 disposa de mig hora setmanal a Ràdio Contrabanda, i el programa es diu "Voz del inmigrante" (en àrab i en castellà). La delegació catalana treballa principalment a Santa Coloma de Gramanet i Badalona, ciutats de major concentració d'aquest col·lectiu d'immigrants. Arran del creixement de necessitats, cada vegada més importants, per donar atencions, va canviar la seva seu a Barcelona. Dins d'Atime existeix una associació de joves: A. J. I. (Asociación de Jóvenes Inmigrantes). És una associació de joves immigrants dins de l'organització *ATIME*. Té com a objectiu treballar com

a intermediària entre la societat espanyola i els immigrants, fomentant la participació d'immigrants i autòctons a l'àmbit del associacionisme. Entre altres activitats, dins d'*ATIME*, l'associació organitza classes d'àrab, castellà i català; fa cursos de formació ocupacional, assessoria jurídica, borsa de treball, organitzen festes i altres celebracions i participen en un programa de ràdio.

Bayt Al-Thaqafa

(Centro Bayt Al-Thaqafa)

Associació, creada l'any 1974, per donar suport i facilitar la inserció cultural i social dels immigrants àrabo-islàmics residents a Catalunya, que considera que ha de ser sense perdre la seva pròpia identitat. L'any 1980, es va legalitzar com a "Asociación Española de Amistad con los pueblos Árabes". El personal que forma l'equip de treball és multiprofessional amb l'objectiu d'ajudar des de diversos camps a la integració. Fan l'acolliment als immigrants, i entre les seves activitats, cal remarcar les culturals, d'orientació, d'esbarjo, esportives; a més, assessoren jurídicament, tenen servei de biblioteca, de premsa i organitzen conferències i xerrades sobre la realitat dels països àrabs i l'Islam. En l'àmbit de la llengua àrab, donen suport als infants per que aprenguin bé l'àrab i tot el que és la seva cultura familiar d'origen. A més d'alfabetitzar, fan classes en castellà i català. Donen cursos de promoció i integració de la dona, organitzen tallers de formació professional, i suport per a obtenir el Certificat d'escolaritat. Dins de l'atenció cultural, tenen servei de biblioteca i fan xerrades sobre el món àrab i l'Islam. Quant a

l'esbarjo, organitza colònies d'estiu per als infants, excursions, celebració de les festes tradicionals dels diferents països d'origen i també del país d'acolliment; a més de promoure visites culturals i activitats musicals. L'Entitat ha col·laborat en activitats culturals amb el CIDOB, on, darrerament, han organitzat un curs sobre el món àrab i l'Islam en l'actualitat, adreçat a professionals de l'ensenyament i treball social.

Casal Intercultural "Samba Kubally"

Assamblea Local del GRAMC de Santa Coloma de Farners

Es va fundar l'any 1988, amb la finalitat d'acollir i promoure el desenvolupament dels immigrants. Té el suport del GRAMC, ICE de Girona, Escoles Associades de la UNESCO i la Fundació de Serveis de Cultura Popular. Els darrers anys Duia a terme diversos programes a diferents àmbits. El Programa de Promoció Social de Dones Immigrants Residents a Santa Coloma de Farners té com a objectiu millorar la qualitat de vida i la relació amb l'entorn social; entre altres coses, s'hi promou el coneixement de les llengües autòctones, la formació i orientació laboral, es fa aprenentatge de conductes per a actuar en el context social quotidià i formació en educació i escola, sanitat, consum, qüestions sobre el fet migratori. S'organitza en tallers: taller de tall i confecció, taller de conversa i escriptura, taller de salut i consum i taller de reunions i debats. El Programa d'Atenció al Desenvolupament dels Fills s'adreça a les famílies d'immigrants residents al municipi; es fa un seguiment i recolçament escolar i, a més, té servei de guarderia. En el programa Aula de Formació i

Serveis Pedagògics "Samba Kubally" es treballa amb coordinació amb l'Escola d'Adults de Santa Coloma; es fan sessions de reforç, suport i seguiment dels alumnes immigrants matriculats a l'Escola d'Adults, s'hi organitzen els primers nivells de formació, conversa, iniciació a l'escriptura, taller d'escriptura per a les dones immigrants (conversa - alfabetització i neoelectors- perfeccionament castellà). El Programa d'Acollida i Reivindicació de Drets Cívics es proposa respondre a les necessitats i problemes d'urgència i denúncia de situacions de discriminació i/o racisme i la reivindicació dels drets cívics i socials dels immigrants (informació i tramitació de documents i xerrades sobre orientació laboral). El programa Aula cultural "Samba Kubally" és un espai destinat a la difusió i coneixement de les cultures, on també es vol fomentar les relacions entre diversos col·lectius i comunitats residents a Santa Coloma. En el programa de Formació de Voluntaris es fan sessions de formació per als voluntaris, on participen membres dels propis col·lectius d'immigrants com a agents actius dins dels grups. Entre els premis guanyats per l'entitat cal assenyalar el Premi Miguel Hernández, atorgat, l'any 1991, per la Dirección General de Formación Profesional Reglada y Promoción Educativa del Gobierno del Estado. L'any anterior ja va guanyar el Premi "Mosca de Sant Narcís, atorgat per la demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes; el mateix any el Premi any Internacional de l'Alfabetització convocat per l'Escola d'Adults de Salt i la Cooperativa DELTA de Girona. Ha rebut durant el mes de novembre de l'any 1995 el reconeixement públic anual de

l'Associació E'Waiso Ipola de Barcelona per la seva tasca entre el col·lectiu d'immigrants.

Centre d'Acolliment per a Africans Sant Pau

L'idea de crear el Centre va nèixer l'any 1983 a la parròquia de Sant Pau, a la zona nord de Mataró, iniciativa de l'equip de Càritas, que es van proposar ajudar els immigrants africans. La tasca s'inicià amb el suport del gambià Sheriffo Jarju, establert al barri, i aleshores eren una setantena d'immigrants dins el terme parroquial. Per propi desig d'ells, es va començar, amb voluntaris, a fer classes de castellà i català a un grup de 10 persones. Amb el temps, apart dels de Mataró, es van afegir altres africans vinguts de Llanvaneres, d'Arenys, de Cabrera i d'altres llocs, fins arribar a una trentena, formar grups de diferents nivells i fer classes cada dia. Els immigrants estrangers que freqüentaven l'escola eren majoritàriament gambians i senegalesos i, en menor nombre, de Mali, de Guinea Bissau i de Guinea Conakry. Molts d'elles eren analfabets i quasi tots eren homes joves, entre 18 i 30 anys. A més a més, es van interessar en aprendre també francès i anglès, llengües del seu origen. L'any 1985 va iniciar un projecte d'acollida a dones africanes, esposes dels africans, que també assistien a l'escola, originàries de Gàmbia i Mali; amb els seus fills, en gran nombre, es va organitzar un jardí d'infància. Les activitats més remarcables són: alfabetització i classes de perfeccionament per a homes estrangers, molts dels quals són temporers al camp i la seva assistència ve molt condicionada pel cicle

agrícola; alfabetització i costura per a joves estrangeres, aprenentatge de màquines del camp del textíl i, amb els Serveis Socials de l'Ajuntament de Mataró reben cursets de pediatria, lactància, primera alimentaació i cuina del país; reforç escolar als infants estrangers i altres nens; en coordinació amb l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena de Mataró es fan els programes següents com a informació i formació: salut materno-infantil, prevenció de malalties de transmissió sexual (M.T.S.), prevenció d'altres malalties contagioses (tuberculosi, hepatitis, brucel·losi, informació dietètica i informació per a una bona utilització dels medicaments; orientació jurídica per a la tramitació de papers per a obtenir la regularització d'estada, suport en l'atenció religiosa dins de les seves creences, a més d'atenció cultural. Quant als recursos materials, una part prové de donatius de persones particulars i subvencions oficials (Institut Espanyol d'Emigració, Generalitat de Catalunya, i Ajuntament de Mataró. En l'organització de l'entitat col·laboren un nombre considerable de voluntaris com a mestres i monitors, dels dos sexes, de totes les edats. Hi treballen tant gent laica com gent religiosa, on cal remarcar l'ajut de les monges concepcionistes. L'any 1994 Ignasi Marquès publicà *Emigrantes...mis hermanos*, on fa referència als països d'origen d'aquests immigrants. El mateix any la Fundació Serveis de Cultura Popular publicà, a la col·lecció Taleia, nº 40, *Centre d'acolliment per Africans Sant Pau*.

CIAPE

(Centre d'Informació i Assessorament per a la Població Estrangera)

El Centre, coordinat pel Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet i dins del seu programa NOUVINGUTS, a través d'un punt informatiu dona informació i assessorament els immigrants sobre els recursos dels quals poden disposar: serveis socials, sanitaris, laborals, de vivenda, culturals i també sobre associacions d'immigrants. La finalitat de la tasca és afavorir els immigrants residents a Santa Coloma de Gramenet i millorar les seves condicions de vida i donar suport a la seva integració social i laboral. Mitjançant el punt informatiu dona informació de les diferents institucions que atenen immigrants: Centre d'acolliment per a estrangers Santa Rosa (Classes de llengües i interpretació i traducció), Creu Roja (acollida i seguiments dels immigrants), S.O.S. Racisme (informació, assessorament i denúncies) i C.I.T.E. (informació i assessorament jurídic).

EASU (Espanya Àfrica Society United)

Fundada pels primers immigrants provinents de Gàmbia i Senegal l'any 1972, registrada oficialment l'any 1986. El nombre de socis és considerable, però força variable segons les èpoques; tenen socis i col·laboradors a la comarca del Maresme, Girona, Lleida i Madrid. Easu es membre fundador de diverses entitats, entre les quals cal destacar la FCIC ("Federació de Colectivos inmigrantes de Catalunya"), la "Comunidad de Colectivos Africanos en Europa" i la "Sociedad de Colectivos Africanos" a Londres, entre altres. Té la seu a Premià de Mar,

però cal dir que el col·lectiu es consolida a partir de l'any 1987. Entre els associats, cal remarcar sobretot la presència de socis africans de l'Àfrica Subsahariana, i són principalment homes; el 1997 tenia al voltant de 40 associats que freqüentaven el centre de manera assídua. Entre altres activitats, fan cursos i classes de la llengua i cultura del país d'origen i anglès per als fills dels treballadors immigrants, a la zona del Maresme de Premià de Mar i als voltants; fan reunions d'esbarjo, i, durant un temps, s'hi tramitaven els papers de regularització, tasca ara ja interrompuda. De manera general, com a projecte i tasques, es proposa fer classes de català castellà, mandinga, fula sarahule i àrab per als fills dels immigrants, classes i xerrades sobre sanitat, integració i cultura per als immigrants, assessorament laboral, judicial, informació sobre regularització, legalització i asil polític, lluitar contra la discriminació socioeconòmica cultural i laboral i lluitar contra el racisme i la xenofòbia. Es proposa fer altres tasques. El grau associatiu a Premià de Mar és baix, ja que hi ha molt més gent no associada. Aquesta associació va organitzar la primera Euro Conferència Internacional sobre la "Inmigración gambiana".

Fundació Paulino Torras Domènech

La Fundació va iniciar les seves activitats l'any 1970. Des de la seva creació, tenia com a finalitat dur a terme obres per donar suport i beneficiar els immigrants, l'atenció de nens orfans i la formació d'estudiants econòmicament necessitats. Arran de l'increment de la

immigració, la Fundació ha promogut activitats per contribuir a la integració dels immigrants, i també alhora ajudar al desenvolupament entre la població receptora una actitud més acollidora envers els immigrants. A partir de l'any 1989, ha organitzat conferències, col·loquis, seminaris, estudis i recerca, per conèixer amb profunditat els moviments migratoris. En els darrers anys, cal subratllar l'organització de congressos amb convidats d'experts de l'Estat i dels països europeus, on s'ha debatut els principals problemes de la immigració a Europa, a l'Estat espanyol i a Catalunya. Disposa d'una biblioteca amb documentació abundant sobre les migracions. Publica *ITINERA Anales de la Fundación Paulino Torras Domènech*, editat cada any per l'Entitat, on es recull totes les activitats, recerca i informació dutes a terme.

Galeria Senegal Escuela de Artesanía Africana

Impulsada per la Comissió Diocesana de Migració, cofinanciada pel Proyecto Horizon de la Comunitat Econòmica Europea. Es pretén iniciar els emigrants africans en tècniques artesanals autòctones com a mitjà de vida al país de residència. Aquesta és la primera experiència que es duu a terme. Fruït del treball, ja han exposat col·lectivament a Baltimore (Estats Units), Nancy (França), Charleroy (Belgica), Tenerife, Bahía i Río de Janeiro (Brasil).

GRAMC (Grup de Recerca i Actuació sobre Minories Culturals i Treballadors Estrangers)

Associació creada l'any 1989 a partir del grup organitzador d'activitats formatives i d'acollida de l'experiència Samba Kubally, a Sta. Coloma de Farners. La finalitat general de l'Associació, és potenciar la solidaritat, l'hospitalitat, el mutu respecte, la convivència entre el grup majoritari autòcton i les minories culturals, ètniques, religioses establerts a l'àmbit territorial de l'Associació i vetllar pel compliment dels drets i llibertats de les persones i dels grups socials, vetllar per a una igualtat d'oportunitats entre els individus del grups minoritaris respecte dels majoritaris, sobretot a l'àmbit educatiu i instructiu, laboral i social. Es proposa també denunciar i lluitar obertament contra tota manifestació de racisme o discriminació per raons d'ètnia, nacionalitat, cultura, religió, etc. En el camp de la recerca, es proposa estimular-la entre grups per conèixer millor els grups culturals minoritaris i els seus problemes, i, al mateix temps, les tècniques i metodologia per fer-ho. La seva actuació té diversos camps: l'acollida de persones, nens i adults, per millorar les seves condicions de vida, de salut, d'escolarització, a més de donar suport jurídic i laboral als immigrants i les seves famílies; la formació d'adults, sobretot la bàsica de caràcter pre-ocupacional; la formació intercultural per als voluntaris i membres associats, tant autòctons com immigrants; la sensibilització de la població envers la problemàtica de la immigració i la multiculturalitat; el recolzament i la col·laboració amb altres associacions amb finalitats similars; la recerca de models d'intervenció innovadors en el camp del desenvolupament comunitari intercultural; la formació d'agents i

monitors de les pròpies minories i col·lectius d'immigrants; l'elaboració de materials didàctics i pedagògics tant per a la formació d'immigrants com per als voluntaris. Apart de la de Girona, hi ha diverses assemblees locals de G.R.A.M.C.: Barcelona, Benicarló, Cassà de la Selva, El Masnou, Llagostera, Olot, Palafrugell, Reus, Salt/Girona, Santa Coloma de Farners, Sant Feliu de Guíxols/Vall d'Aro, Teià, Tordera. L'Associació GRAMC en general, en reconeixement a la seva obra ha obtingut El Premy any Internacional d l'Alfabetització (1990), Primer Premi Miguel Hernández 1991, Representació de l'Estat Espanyol en la reunió d'experts del Consell d'Europa (1993) en el debat "combattre le raacisme et la xénophobie: action pratique au niceau local"; premi Josep Vidal i Lletcha (1994); reconeixement públic anyal de l'Associació E'Waiso Ipola de Barcelona per la tasca realitzada amb el col·lectiu d'immigrants; Premi Voluntariat 1995, Àmbit Local Comarcal (1995).

Gramc de Teià

(Assemblea Local del Gramc de teià)

Està divit en tres seccions: l'Escola Africana d'Adults "Karambu Kafo Be", la Ludoteca "Tulundang" i Àrea Territorial Comarques de Barcelona. De manera general, fan servei d'acollida, servei pedagògic "Karambu Kafo Be", organitzen per als nens la Ludoteca intercultural i fan reforç escolar per als nens. Cada any celebren una quinzena intercultural, generalment a la primavera. Entre altres coses, fan exposicions, tallers(de dansa, cabanes africanes), teatre, café concert (amb música àrab, per exemple), cançons africanes, jocs i joguines, cine forum i taula rodona. L'Escola

GRAMC de Barcelona

Creat l'any 1994. Des d'el seu inici, ha portat a terme una sèrie d'activitats amb la finalitat de sensibilitzar la societat sobre la diversitat i la interculturalitat. Entre altres activitats, es van donar a conèixer, mitjançant conferències i diàlegs interculturals, les diferents cultures presents a Catalunya, des de l'Àfrica Subsahariana a la Xina; s'hi ha tractat també els principals problemes de la immigració i s'ha reflexionat sobre la llei d'estrangeria, dins de tot un context social de la societat catalana. En una segona etapa, han organitzats debats sobre el model actual de la societat i les relacions que s'estableixen entre les cultures. S'ha cercat una nova forma de repensar la societat des de la interculturalitat per a educar a una convivència de més solidaritat i respecte de la diversitat cultural.

Jameiat Essalam

Associació d'Osona per La Pau

Entitat associativa, els membres de la qual són catalans i immigrants. Té com a finalitat aconseguir el coneixement cultural mutu. Es proposa també reivindicar i treballar per que millori l'entorn social i laboral dels treballadors estrangers en aquesta comarca. Dins de la línia general d'actuació, informa i orienta els immigrants, se sensibilitza i educa la gent en l'idea de diversitat de cultures, fent èmfasi en el tema de la immigració. Entre les activitats que duu a terme, cal remarcar un programa de ràdio setmanal ("*La veu de la Diversitat*") a Ràdio Manlleu i Ràdio Ona de Torelló, organitza conferències i xerrades,

seminaris, treballa en col·laboració amb altres entitats en actes contra el raaacisme i fa sessions de cinema. Publica el butlletí "La Veu de la Diversitat".

Ludoteca Tulundang (a Teià)

El nom és un terme en Mandinga, llengua africana. Pertany a una de les tres seccions del GRAM de Teià, que es dedica a educar nens a la interculturalitat, tant fills d'immigrants com nens autòctons, mitjançant joguines de diferents països. En fer classes a l'escola d'adults al mateix GRAM i cuidar els nens dels alumnes, va nèixer l'idea de fer una ludoteca intercultural. Els monitors han organitzat les joguines, que són de diversos països ("de totes les races" diu la Mireia, una de les coordinadores). Els nens es familiaritzen amb els jocs i, sense cap programa especial, juguen al seu aire. Tots els nens fills d'immigrants han nascut a Catalunya. Hom remarca que hi ha molt bona integració entre els nens, "que no miren el color de la pell". Per donar aa conèixer la seva experiència educativa, cada any organitzen exposicions amb els jocs de diferents països a altres llocs de la comarca. En mèrit al seu treball i originalitat, el projecte fou premiat per la Generalitat de Catalunya (Benestar Social, premi concedit a l'àmbit local/comarcal).

Portes Obertes

(Asociación de Solidaridad con los Inmigrantes Portes Obertes)

Organització adreçada als immigraants, principalment extracomunitaris, que s'instal·len a Catalunya. Dona informació i assessorament jurídic

en la tramitació de la regularització de papers de residència, acollida i trobada amb ells i susciten debat sobre aquest tema i treballen entre la gent amb la finalitat de sensibilitzar sobre la immigració.

Vallès sense Froteres

Fundat l'any 1991 al districte santcugatenc de les Planes. S'inicià amb 80 persones amb el nom de Grup de Suport als Immigrants, durant un temps el grup va estar vinculat a SOS Racisme, fins que va constituir-se autònomament amb la denominació actual de Vallès sense Fronteres, moment el qual va créixer en socis i activitats. L'any 1996 tenia 183 socis, que donaven una quota per finançar l'entitat. Es reuneixen cada quinze dies, i també, alternant, també cada quinze dies, els immigrants marroquins per conviure i parlar la seva llengua. El grup s'ha consolidat i ha generat una remarcable activitat, fruit de la qual són els grups de música, un equip de fútbol, un grup de dones i un programa de Ràdio emès a Ràdio Sant Cugat. Els immigrants de l'associació són majoritàriament magribins, però darrerament s'han incorporat també llatinoamericans i orientals. A partir del 1996 els immigrants han assumit la iniciativa de portar l'associació. Entre les seves activitats i serveis, cal esmentar l'assessorament jurídic per a regularitzar els papers de residència, servei de préstec de biblioteca, classes d'alfabetització, classes de reforç escolar, conferències, activitats esportives, sobretot fútbol, activitats culturals i excursions, festes, dins del grup de dones fan tallers i ball, grups de música i programa de ràdio els divendres i dissabtes a Ràdio Sant Cugat). El juny de 1996 van

celebrar el cinquè aniversari de l'associació, i entre els actes, cal remarcar una taula rodona, exposició d'una pintora magribina, mostra de cuina africana, recitació de contes, un taller d'escriptura àrab, concert i desfilada de moda d'altres països i el programa de ràdio va emetre un programa especial.

SCAI (Servei Ciutadà d'Acolliment als Immigrants)

Comissió integrada per Càritas, el Centre d'Informació de Treballadors Estrangers de CCOO, Servei d'Inserció Social de l'UGT, Drapaires d'Emaus, Comité Oscar Romero, Lliga dels Drets dels Pobles, Associació per la Concordia i SOS Racisme amb la finalitat de donar, conjuntament amb els recursos de tots, una atenció més efectiva a l'immigrant. Càritas aporta els serveis de robaria, joguines i seguiment d'assistència social; CITE (centre d'informació de treballadors estrangers) dona suport en la tramitació de documents relacionats amb la regularització legal i laboral; el Comité Oscar Romero aporta personal voluntari per als immigrants amb més dificultats; Els Drapaires d'Emaus fa un treball d'acompanyament i acollida dels immigrants en dificultats i ofereix mobles i roba; La Lliga dels Drets dels Pobles promou cursos de formació per a immigrants; el Servei d'Inserció Social (S.I.S. d'U.G.T) dona suport amb el servei d'un assistent social, a més d'informació i coordinació d'actuacions; l'Associació per la Concordia, a més de tasques d'acompanyament, fa el seguiment escolar dels fills d'immigrants que estudien a les escoles de Sabadell i organitza sortides de caire cultural per als immigrants, i

SOS Racisme que treballa en la denúncia de situacions de discriminació i promou activitats de sensibilització sobre aquesta temàtica.

II.4 ASSOCIACIONS RELACIONADES AMB IMMIGRANTS

AFAP (Associació per al Foment de l'Amistat entre els Pobles). Fa l'èmfasi que és per al foment de l'amistat entre els pobles i persones que els habiten. Arran dels agermanaments de Sant Feliu de Llobregat, iniciativa promoguda pel Ajuntament, es va crear, l'any 1991, aquesta associació. Entitat dedicada a coordinar iniciatives i canalitzar projectes en el camp de la solidaritat i també dedicada als intercanvis a l'àmbit de la cultura. L'any 1993 coordinà les entitats que van participar en la I caravana Catalana per la Pau al Sàhara. Entre els seus objectius generals, es proposa potenciar el coneixement de països, pobles i nacions, en donar informació mitjançant cicles de conferències, audiovisuals, activitats festives, gastronomia, publicacions, viatges. També volen potenciar intercanvis educatius, culturals, esportius, turístics, familiars, tant col·lectius com individuals. A més a més, pretenen exercir accions solidàries amb ciutats que necessitin suport i ajuda en moments concrets. Quant a la seva significació per a Catalunya, volen constituir-se en punt de referència exterior de la realitat nacional catalana, com a embaixadors de la seva cultura i vocació solidària. Els darrers anys treballen amb persones immigrades, fan alfabetització i

treballen en formació "compesantòria" i, a més a més, donen suport per a l'obtenció del graduat escolar. Entre altres projectes coordinats, amb la seva intervenció directa, cal subratllar *Escoles per a persones immigrades*, portat a terme l'any 1996; també *Cruïlla de cultures* al Baix Llobregat. L'entitat vol difondre i fer arribar a la gent la significació del conceptes de solidaritat i interculturalitat a Sant Feliu de Llobregat. L'AFAP ha volgut incidir directament en els nens (per això ha treballat a les escoles, on ha realitzat uns tallers amb l'ajut del Departament d'Ensenyament de l'Ajuntament; sobretot va donar a conèixer la cultura dels pobles saharians.

Alma Peruana

Associació mixte, integrada per catalans, altra gent de l'Estat i peruans. Organitzada des de fa alguns anys. Encara que promou la solidaritat amb el Perú, és un lloc de trobada entre peruans i catalans o altra gent de l'Estat. Hi donen informació als immigrants peruans. Entre les seves activitats, cal remarcar, conferències sobre diferents aspectes del Perú. Promouen i donen als catalans que volen participar en la cooperació amb aquest país. Existeix també el grup *Casal Català de Solidaritat amb els Pobles del Perú*, lloc també de trobada entre catalans i peruans.

A.M.I.C.

(Associació Motivadora de la Integració i la Convivència)

Associació mixta integrada per immigrants i no-immigrants, oberta a totes aquelles persones que defensen la igualtat, la solidaritat i la convivència

en un marc intercultural. Té com a objectiu l'educació a conviure en una societat multicultural basada en els principis humans universals de llibertat, igualtat i solidaritat. Pretèn trobar espais on es fomenti la convivència, la relació i el coneixement mutu entre ambdós col·lectius, per a dur a terme una tasca de sensibilització, prevenint la marginació i la formació de guetos, i el creixement del rebuig social. Va començar a treballar com a associació l'any 1992, amb registre oficial a partir de l'any 1995. Els que hi treballen ho fan de forma voluntària. L'Associació col·labora amb altres entitats catalanes per coordinar treballs de temàtica intercultural, com S.O.S. Racisme, Jameiat Essalam, F.C.I.C. i altres. Algunes de les activitats que ha promogut i organitzat són les següents: classes de llengua i cultura catalana per a joves immigrants nous, en col·laboració amb l'Ajuntament de Vic; xerrades a les escoles de Vic i comarca donant a conèixer el Marroc; exposició "Coneguem el Marroc" al Museu de l'Art de la Pell, a Vic; xerrades informatives sobre el Nou Reglament d'Estrangeria a l'Escola d'Adults de Vic. Les activitats estan dividides en interculturals, informatives, formatives i recreatives. A hores d'ara, cal destacar les següents: classes de tamazight (Berber), classes d'àrab; tasques de mediació cultural amb conveni amb l'Ajuntament de Vic, elaboració d'un calendari àrabo-català; també s'ha fet cursos de cuina i música marroquines, cursos d'informàtica. De manera fixa i anual, celebració del Ramadán, festa de la diversitat organitzat per S.O.S. Racisme i algunes més.

Amigos de Uruguay

Asociación Amigos de Uruguay

Associació integrada per catalans o altra gent de l'Estat i uruguaïans. Un dels seus objectius és reunir els interessats en la cultura de l'Uruguai i altres països llatinoamericans. Entre les seves activitats, cal remarcar els actes culturals, festius i, a més a més, donen informació jurídica als uruguaïans que arriben a Catalunya i a la gent catalana que vol dur un projecte de cooperació amb aquest país. Els membres de l'associació varia segons les diferents èpoques.

Amigos do Brasil

Asociación Amigos del Brasil

Associació mixte, amb membres catalans o altra gent de l'Estat i brasiler. Fa molts anys que està organitzada. Es proposa difondre i intercanviar la cultura entre catalans i brasiler o gent d'altres països llatinoamericans. Entre les seves activitats, cal remarcar, entre altres, conferències, actes culturals i festius, a més de la informació jurídica per als immigrants brasiler que arriben a Catalunya; també informen i donen suport als catalans que volen cooperar amb aquest país. Els membres són força nombrosos, però varia segons les èpoques.

Asociación Catalano-Venezolana

Associació mixte, integrada per veneçolans, gent catalana o de l'Estat i qualsevol persona interessada en la cultura de Veneçuela i de Catalunya. Fundada fa alguns anys. Es proposa donar a conèixer Veneçuela i

Catalunya sobretot a l'àmbit cultural, i alhora també intercanviar les respectives cultures. Dona informació i orientació sociolaboral i suport a la integració dels immigrants veneçolans i altres llatinoamericans. Entre les seves activitats, cal remarcar, entre altres, conferències, actes culturals i festius. També dona assessorament als catalans que volen cooperar amb Veneçuela. El nombre de socis és gran, encara que varia segons les èpoques.

Asopxi (Associació de Suport a les Organitzacions Populars Xilenes)

Organització afiliada a la Federació catalana de ONGs. Entitat d'àmbit català, es proposa dinamitzar l'intercanvi cultural entre Xile i Catalunya. Té com a objectiu central patrocinar projectes de desenvolupament amb organitzacions xilenes. Una altra tasca és treballar en el col·lectiu d'immigrants i sensibilitzar entre la gent la temàtica sobre la immigració. Ha fet cursos per a dinamitzadors de col·lectius d'immigrants, tallers (taller de cobre i taller d' "arpilleras". Entre les seves activitats, participa en la sensibilització contra el racisme, ha impulsat activitats relacionades amb el poble indígena maputxe i d'altres minories indígenes xilenes. Organitza activitats per a dones immigrants i per a la integració del immigrant a la societat d'acolliment. Fan sortides d'oci obertes, amb la finalitat d'entrar en contacte amb altres col·lectius i intercanviar les seves experiències.

Associació Catalunya-Líban

Al camp de la immigració, l'associació es proposa integrar l'immigrant àrab a Catalunya i donar a conèixer les cultures del seus socis; treballa per a la integració dels libanesos i àrabs residents a Catalunya, a més d'intentar millorar la seva situació. Fundada el 1983. El 1997, el president era català i el vicepresident libanès. L'integren socis libanesos, palestins, àrabs i catalans, al voltant de 300. Dins del seu gran tema sobre els Líban, té quatre objectius: solidaritat i cooperació, defensa dels drets humans, cultura i immigració (residents àrabs i libanesos). Des de la seva creació, treballa de manera permanent en l'ajuda del poble libanès, sobretot en la reconstrucció d'aquest país. Quant a l'àmbit de la cultura, cada any organitza unes jornades culturals àrabs, i l'any 1996 va organitzar la Primera Exposició del llibre àrab a Catalunya. L'Associació va publicar una guia per a immigrants àrabs a Catalunya, en català i en àrab. L'any 1996 va obrir el Centre d'Estudis sobre le Món Àrab, amb una biblioteca amb llibres en àrab i altres llengües, a més de cassettes de música. Disposa d'una videoteca, internet i elabora un resum informatiu de premsa àrab. A més té una sala de conferències ben equipada. Entre altres activitats, organitzen conferències, exposicions, excursions i trobades mixtes amb catalans. Té una actuació remarcable a l'àmbit de la cooperació. Canalitza la seva ajuda al Líban mitjançant l'ONG local Socors Popular Libanès, present a tot el territori, amb la qual treballa. Ha enviat medicaments, roba i aliments. Amb ajut de la Generalitat, ha cobert el finançament d'equips d'un dispensari al Líban, a Taanayel (Bekaa Oest), i també una escola de Formació per a Dones, a Gubaire

xerrades i conferències, presentació i debats sobre llibres escrits per africans, col·laboració amb diverses entitats, com el C.I.T.E. la comarca, en actes de solidaritat i organització de tallers de formació a diversos camps i activitats esportives.

Associació d'Amistat amb el Poble de Guatemala

Entitat mixta, integrada per catalans, altra gent de l'Estat i guatemalencs. Creada fa alguns anys. Un dels objectius de l'entitat és promoure la solidaritat amb Guatemala i donar suport a totes aquelles iniciatives que reivindiquin el respecte dels drets humans en aquest país. Promouen la solidaritat amb el poble guatemalenc, sobretot amb els pobles indígenes i informen sobre el desenvolupament polític del país. Han organitzat manifestacions de diversa mena per reivindicar justícia i recauden fons per ajudar a resoldre problemes greus de Guatemala. Organitza conferències, actes culturals i festius, a més d'orientar i donar informació jurídica als immigrants argentins que arriben a Catalunya. El nombre de gent que hi participa és variable segons les èpoques.

Associació Intercultural Bages per a tothom

L'associació va fer la seva presentació a l'octubre-novembre de l'any 1994, durant la qual es van organitzar xerrades sobre interculturalitat. Amb un visió de treball global de la societat, van col·laborar-hi persones properes en aquest línia i que estan en contacte amb els col·lectius d'immigrants. Van participar les associacions de veïns de Mion-Puigbereenguer, Escodines, Barri Vell, Vic-Remei i Font Capellans.

També van col·laborar-hi experts i responsable de la Fundació "Ser-Gi" de Girona, Càritas, Serveis Socials de l'Ajuntament de Manresa, Osona per la Pau i, com és obvi, gent de Bages per a Tothom. S'hi va presentar el projecte d'un Centre Intercultural del Bages, amb l'objectiu de promoure, tan a Manresa com a la comarca, l'intercanvi entre les diverses cultures, amb la finalitat d'oferir orientació i suport als col·lectius d'immigrants i afavorir la seva integració. Entre altres activitats que han dut a terme, cal esmentar concerts de solidaritat, participació en fires i exposicions de material informatiu, també es va organitzar un curs sobre interculturalitat durant tres, del qual es va fer un dossier sobre el tema, seguiments de judici i suport jurídic a persones immigrants. A més a més, l'associació ha participat a reunions per resoldre problemes sorgits en la convivència amb immigrants. Dins del suport als col·lectius d'immigrants, es fan classes d'àrab des fa dos anys, a més d'organitzar actes lúdics i festius interculturals, sobretot amb la participació dels nens saharains i les famílies que els acullen.

Associació per a l'Estudi i la Promoció del Desenvolupament Comunitari (DC)

Exerceix les seves tasques des de l'any 1993. Entitat que contribueix al desenvolupament del benestar social mitjançant la investigació, supervisió i evaluació de programes d'actuació social i sanitària. Es dedica sobretot a estudis, investigacions, assessorament i actuacions als àmbits següents: processos migratoris, persones discapacitades, infància, tercera edat, relacions intergeneracionals, etc. Des d'el seu

inici, ha dut a terme més d'una vintena de cursos, informes, investigacions relacionats amb el desenvolupament social comunitari, la inserció laboral adreçats als col·lectius marginats socialment.

CADE

Centro Mohammed Abdelkrim Elkhatabi de Estudios y Documentación
Centre d'informació i assessorament dirigit a la població d'origen immigrant i autòctona. El centre es va fundar amb la finalitat de difondre en Catalunya la cultura, la llengua i història dels pobles magrebins. Faan classes d'àrab, castellà i català, xerades, conferències, cursos i paarticipen en un programa de ràdio. Organitzen també festes i celebracions.

Càritas a Catalunya

A la diòcesi de Barcelona, Càritas és un servei en el marc general dels serveis socials, que dona ajuda assistencial, jurídica i econòmica als immigrants estrangers que la sol·liciten. La Diòcesi de Barcelona està dividida en quatre departaments, un del quals és el Departament de Migracions de Càritas. En la fitxa de l'immigrant es registren dades de l'immigrant, on es pot veure el perfil, des d'el tipus d'ajuda que sol·licita fins al país d'origen, l'estada, tipus de vivenda, dades familiars, etc. Càritas Diocesana de Barcelona ja funcionava des de l'any 1993. Tenen assistents socials, un advocat, 4 educadors, un taller i un cert nombre de voluntaris. Entre les diverses activitats de Càritas de Barcelona, cal remarcar l'atenció als immigrants econòmics dels països dits del tercer

món; es fa un seguiment individualitzat, sobretot pel que fa a la tramitació de documentació per regularitzar la residència; es dona suport als col·lectius per afavorir la integració laboral i/o associativa; fan alfabetització, per a adults i per a joves, i aprenentatge de llengües, a més de formació professional (confecció industrial, sabateria, soldadura, taller de construcció) i formació global. Dona suport per dur a terme projectes, com, per exemple, cursos per promoció de les dones magribines. Fan reforç educatiu (col·legi de Casp). Organitza cases d'acolliment familiar, casals infantils, gabinet d'atenció i orientació psicològica (GAOP) i servei de drogodependència. A nivell estadístic, i més qualitativament, és un centre important, ja que els immigrants omplen un formulari, on hi ha un nombre important de dades. Respecte als centres de Càritas d'altres diòcesis, cal dir que es fa pràcticament el mateix i en els mateixos àmbits. Alguns dels centres de Càritas més coneguts són els següents:

Càritas de de Vic, dins del programa d'immigració, fan acolliment, donen informació i orientació sobre els recursos per als immigrants. Està coordinada amb diferents serveis i entitats. Sobretot fan iniciació a la llengua i atenció a la infància fent una tasca de reforç escolar. Fan classe de cuina, donen informació sobre salut, alimentació i higiene, a més a més de donar informació sobre la cultura catalana. Càritas té presència també a Igualada, on es fan cursos per a dones magribines; llengua castellana, costura, cuina, alfabetització, socorrisme i pediatria. A Taradell s'ensenya costura i llengua catalana. A Roda de

Ter es fa un taller de llengua catalana, matemàtiques i curs d'alfabetització.

Càritas de Figueres fa diverses activitats entre els immigrants. Fa alfabetització per a dones immigrants. En aquest àmbit cal remarcar la tasca de l'escola Jokeree Enndam per a adults, que funciona des del curs 1990-91, nom que vol dir "tothom en una família encara que no tinguem la mateixa sang", i els immigrants provenen majoritàriament del Senegal i Gàmbia, s'hi ensenya a enraonar, llegir i escriure, i la formació també es dona en llengua francesa. Entre les principals activitats hi desenvolupades són l'escola per a adults per a diferents grups: la esmentada escola Jokeree Enndam, l'escola de dones magribines, Escola de Figueres de dones provinents del Magreb, Escola Marca de l'Ham per a dones que venen també del Senegal i Gàmbia; servei de guarderia per a nens immigrants i tallers de promoció per a la dona, costura i manualitats. A l'estiu, organitza un casal per a nens i nenes en el qual fan moltes activitats educatives.

Càritas de Lleida (Departament de migracions): el servei de Càritas s'adreça a persones sense o molt pocs recursos; el criteri que es segueix és que aquests siguin inferiors al salari mínim. Dins de migracions tenen el servei anomenat "atenció als immigrants", en el qual fan acolliment i classes de castellà i català als immigrants; També s'hi dona informació sobre la tramitació de documentació per a la regularització de la residència de l'immigrant i suport a les associacions. Els darrers anys es proposaven dur un gran projecte d'acollida, inserció i vivenda solidària per a immigrants. A més a més tenen una secció de

cooperació internacional, que l'any 1994 va enviar 12.784.603 pessetes a diferents països amb greus problemes, com Ruanda, Burundi, Somàlia, Nicaragua, Cuba, Eslovènia, Croàcia, Sèrbia i Bòsnia.

Comissió Diocesana de Migració de Tarragona (C.D.M): Estava en ple funcionament l'any 1996. Tot el treball que fan per als immigrants està dins d'un gran programa anomenat "Puertas Abiertas", i per dur-lo a terme fan un curs per a formadors d'immigrants. Acollen i informen els immigrants que arriben, els assessoren jurídicament per tramitar la seva residència i els orienten per resoldre els seus problemes i necessitats i promouen la seva inserció. Paral·lelament sensibilitzen l'opinió pública sobre la immigració. També donen un curs per a la promoció de la dona i un curs de puericultura. A més a més fan jornades interculturals, conferències i algun seminari sobre el tema. Participa en les reunions periòdiques que es fan amb S.O.S Racisme, Creu Roja, Asociación Latinoamericana i USTEC. La Comissió Diocesana de Migració de Tarragona inicià l'Escuela Daray Khamlou de Salou. Aquesta escola és un centre de formació per a immigrants; rep el suport de la Comunitat Europea a través del Projecte Horizon que aval·la el Consell Comarcal del Tarragonès. Fins el novembre de 1996, Càritas va atendre 945 consultes d'immigrants; per àrees geogràfiques, la majoria han estat centrafricans i nordafricans (97%), i també llatinoamericans, asiàtics, sudafricans i europeus.

Casa d'amistat amb Nicaragua

Entitat mixta, amb membres catalans o altra gent de l'Estat i nicaragüencs. Fa alguns anys que està constituïda. Es proposa difondre i intercanviar la cultura entre catalans i brasileres o gent d'altres països llatinoamericans. Entre les seves activitats, cal remarcar la promoció de programes de cooperació en suport de problemes greus de Nicaragua, organitza conferències, actes culturals i festius, a més d'orientar i donar informació jurídica als immigrants nicaragüencs que arriben a Catalunya; també informen i donen suport als catalans que volen cooperar amb aquest país. El nombre de gent que hi participa varia segons les èpoques.

Casal d'Amistat Català Cubà de Barcelona

ONG de cooperació solidària, que reuneix gent catalana, cubana, llatinoamericana o qualsevol altra gent que vulgui ser solidària amb aquest país. El casal constitueix un centre de trobada d'immigrants i catalans que volen, a més de la solidaritat, intercanviar les respectives cultures. Promou campanyes per recollir coses indispensables per a Cuba: material clínic, medicaments, joguines, roba, material escolar, material d'oficina i altres coses. També es fan acords bilaterals d'intercanvi amb universitats i altres entitats. A través de l'entitat es vol donar una informació diferent de la que arriba a través de les agències internacionals. El Casal fa un treball aglutinador d'un nombre considerable d'entitats solidàries amb Cuba, tant de Catalunya com de l'Estat. Entre les seves actuacions polítiques, cal subratllar l'oposició i campanya contra la llei Helms-Burton; un dels seus mitjans és a través

del seu programa "Defensem Cuba", que promou la recollida de materials diversos i la col·laboració de diners a un compte bancari. Publica la revista "El Caimán". Al Prat de Llobregat existeix un altre grup solidari, que publica la revista "Mambi" i a Santa Coloma de Gramenet el Casal d'Amistad amb Cuba "José Sánchez" ; a altres llocs de Catalunya també n'hi ha altres grups solidaris amb aquest país.

Casa Retruco Solidaridad con Argentina

Entitat mixta integrada per argentins, catalans, altres llatinoamericans o altra gent de l'Estat. Fundada fa alguns anys. Un dels objectius de l'entitat és intercanviar la cultura entre catalans, argentins i altres llatinoamericans i promoure la solidaritat amb l'Argentina; entre altres coses, ha recautat fons per donar suport a "las madres de mayo". Entre altres tasques, promou diverses activitats en suport de problemes importants de l'Argentina. Organitza conferències, actes culturals i festius, a més d'orientar i donar informació jurídica als immigrants argentins que arriben a Catalunya. El nombre de gent que hi participa és variable segons les èpoques.

CAE (Centre d'Animació i Esplai)

Centre de Manresa que en el seu origen va néixer, l'any 1984, com a escola municipal de formació de monitors i directors d'esplai. A partir de l'any 1987 es va desvincular de l'Ajuntament de Manresa i inicia la seva nova etapa com a entitat de dinamització socio-cultural a tota la comarca. Va fer nombroses activitats, entre les quals cal esmentar una recollida

durant tot un curs de material escolar per a Llatinoamèrica, va organitzar Esplais per la Pau i diverses Jornades sobre Desenvolupament i Col·laboració amb el Tercer Món. De manera general, es dedica al món de l'educació en el lleure, en el món associatiu i les escoles, a més de tenir també una línia de treball sobre el camp de la diversitat. El CAE ha fet xerrades sobre el tema "ser nen arreu del món", on es va parlar sobre els infants a Bòsnia, a l'Àfrica Central, a Amèrica Central i Sudamèrica, al Sàhara i els problemes dels seus menors. L'any 1993, en aquesta darrera orientació, van desenvolupar un projecte sobre immigració i interculturalitat, que es va proposar, des d'el seu inici, trencar la barrera que té la població autòctona davant el fet migratori i els immigrants. Al voltant d'aquestes idees van organitzar les Primeres Jornades sobre Interculturalitat. A més a més, donen formació per a preparar dinamitzadors i dirigents de grups ètnics minoritaris i de col·lectius d'immigrants.

Centro de Estudios Brasileños

Centre cultural i de documentació, l'objectiu del qual és difondre la cultura brasilenya i promoure intercanvis culturals amb el medi català i tot l'Estat. Disposa d'una biblioteca amb nombroses obres sobre diferents aspectes del Brasil. Constitueix un veritable lloc de trobada entre brasileres, llatinoamericans i catalans.

CIDOB (Centre Internacional de Documentació de Barcelona)

Dins del seu program d'activitats, des de 1989, inclús una mica abans, encara que menys organitzat, s'ha dedicat al camp de migracions; el mateix any, van organitzar uns cursos especialitzats sobre migracions. Com a centre d'estudis, es aquest camp, les línies de treball que s'ha proposat són les següents: seguiment de les polítiques de migració dels països de la Comunitat Europea, migracions en la Mediterrània, observació dels fluxos migratoris a Catalunya, imatges de la immigració en la societat, especialment a través dels mitjans de comunicació, tenir present un mapa cultural dels països d'origen dels immigrants; estudi de les cultures dels immigrants en relació als esdeveniments culturals de la societat d'acolliment i cooperació i immigració. Dins de la línia general d'interès, cal remarcar el contacte amb els diferents col·lectius d'immigrants i les entitats solidàries nascudes amb la finalitat de donar suport, informació i assessorament als immigrants; també manté el contacte i col·laboració amb entitats, que encara que no tenen una finalitat per a la immigració, tanmateix també donen un suport, ja que defensen els drets humans, i per consegüent també en tenen a veure. Entre els remarcables treballs de recerca, i per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona, cal destacar la investigació feta, conjuntament amb el ICEBS, sobre indicadors de fluxos migratoris en l'àrea metropolitana de Barcelona. A partir de 1995, ha treballat, i ho continua fent, entre les comunitats musulmanes, també es va fer un seminari sobre migracions i cooperació descentralitzada. L'any 1996 i el 1997 s'ha organitzat un curs de formació sobre migracions, destinat a funcionaris. El mateix 1996 es

féu un seminari sobre "la ley de extranjería". A partir de mitjans de 1997, en conveni amb l'Ajuntament de Barcelona, s'està dedicant a la investigació, d'àmbit local, en el projecte "Radiografia de la immigració", a Ciutat Vella, centrada en el món musulmà; dins d'aquest treball, cal remarcar els col·lectius de Paquistà, el Marroc i les Filipines. Es tracta d'una investigació qualitativa (sobre el terreny), fan informes periòdics, tasques d'assessorament i mediació sobre qualsevol problema. S'assessora i es vinculen, fent de pont, col·lectius i l'Ajuntament de Barcelona. En col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat, la Universitat Autònoma de Barcelona i el Centre Bayt Al-Thaqafa, ha organitzat, darrerament, un curs sobre el món àrab i l'Islam en l'actualitat, adreçat a professionals de l'ensenyament i treball social. Atès que és un centre de documentació, recull revistes i altres documents que en fan referència, amb èmfasi sempre en el grup musulmà.

Consorci Sanitari de Mataró

D'ençà de 1977 i de manera progressiva, aquests col·lectius comencen a acudir als serveis de l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena de Mataró per resoldre els problemes de salut que els afecten. L'Hospital – que actualment forma part del Consorci Sanitari de Mataró amb la Clínica Aliança Mataronina- es planteja, des del primer moment, l'assistència sanitària d'aquesta població sense exigir-ne contraprestació econòmica de cap mena. Davant la demanda creixent d'atenció, aviat es veu la conveniència d'estructurar de forma diferenciada l'atenció mèdica i

sanitària envers aquests col·lectius d'immigrants, amb l'objectiu d'aconseguir un mínim d'eficàcia en les actuacions. El servei no es pot reduir només a una assistència d'hospitalització: cal atendre també la consulta externa... Així és com es crea Unitat d'atenció Sanitària per a Immigrants africans, amb un programa que és presentat, l'any 1982, a la Direcció General de la Salut del Departament de Sanitat de la Generalitat de Catalunya. L'evolució de la Unitat passa per diferents períodes. Entre 1978 i 1981, hom constata una progressiva presència d'immigrants integrada per un col·lectiu de l'Àfrica negra, el seus membres del qual freqüenten l'Hospital per resoldre els seus problemes de salut. Més tard, es planteja la necessitat d'estructurar la Unitat. L'any 1982 s'estructura la Unitat d'Atenció Sanitària a la Immigració, que coordina també les actuacions intrahospitalàries i les extrahospitalàries. Entre 1990 i 1996 s'estabilitza i es posa en marxa el servei d'actuacions de prevenció, d'informació als col·lectius i l'assistència es fa sense assegurances. Els seus objectius són: el coneixement dels seus patrons biològics i clínics més freqüents; la prevenció i el tractament de malalties transmissibles; la detecció dels problemes de salut més habituals; la formació d'agents sanitaris que facilitin la transmissió de normes terapèutiques i de control de malalties; la millora de la utilització de la xarxa sanitària i social; l'atenció i la prevenció dels problemes de salut maternoinfantil; les campanyes de sensibilització i d'informació dels col·lectius, especialment sobre les malalties transmissibles, els problemes nutricionals i els hàbits alimentaris, la planificació familiar i les malalties anomenades dels retorn. La connexió amb el col·lectiu africà es

fa mitjançant les organitzacions africans del Maaresme Jamakafo – d'homes- i Mussukafo –de dones-, i pel que fa a la immigració nord-africana, a través del cap religiós. La informació que es dona és sobre malalties transmissibles, alimentació i dietètica, educació en la planificació familiar i malalties anomenades del retorn, ja que amb el temps es perden defenses i en retornar corren el risc de contreure alguna malaltia. Pediatria de la Unitat d'Atenció Sanitària a la Immigració, entre 1986 i 1995, va atendre 451 infants fills d'immigrants, sobretot del Senegal i de Gàmbia (253), el 91% dels quals són nascuts a Catalunya, i un altre grup de fills de famílies magribines (159), un 73% dels quals també nascuts a Catalunya. Actualment, en el Consorci Sanitari de Mataró es manté la Unitat d'Atenció Sanitària a la Immigració. Les línies d'actuació d'aquesta unitat són: millorar la identificació i caracterització d'aquesta població; promoure la formació continuada dels professionals per millorar l'atenció de salut per als immigrants; impulsar la coordinació entre els centres assistencials; incorporar aquells aspectes específics dels col·lectius d'immigrants en l'atenció de salut i promoure també mesures concretes per millorar el tracte i l'accés als serveis de salut.

Creixent

Associació de Formació Permanent d'Adults

Es va crear l'any 1990 a Premià de Mar, i, conjuntament, des de l'inici, es programà el suport i atenció a l'immigrant. Respecte a l'actuació general, la finalitat de l'associació és la formació integral de l'adult, i es proposa, dins de la seva línia, promoure la interrelació de les cultures.

L'entitat treballa principalment a tres àmbits: laboral, sociocultural i bàsica (alfabetització –formació bàsica laboral). A més de l'alfabetització, fan cursos i excursions. A l'àmbit específic de la immigració, dona informació i orientació en la tramitació de papers, a cercar menjar, formació de cuina i també orienta els refugiats i immigrants. Per exemple, a la tardor de 1997, van preparar un curs de formació per a cultivadors de la terra, adreçat especialment als immigrants estrangers. A les trobades d'immigrants, també ve gent autòctona, generalment són els socis de l'entitat. Entre els grups amb els que es relaciona Creixent, cal esmentar els membres de EASU, dins de la qual els seus membres estan molt dividits en dos grups: els sarajur i els mandinga, que fins i tot rivalitzen a la mateixa entitat. També té contacte amb les dones magrebines de l'associació MUSUKAFO, que estan poc organitzades. Cal dir que el grup gran de magrebins freqüenten la seva mezquita. Entre altres i diverses activitats, cal destacar la formació en manualitats, per exemple la confecció de vestits de diferents països, mostra magrebina i africana i també s'organitzen jornades i xerrades. Donen formació als fills d'immigrants; hi ha activitats en les quals els que reben formació paguen alguna cosa. A manera d'exemple, en un curs van passar 700 alumnes; l'any 1996 es van inscriure 138 immigrants.

Creu Roja

Servei d'atenció a immigrants

Dins dels seus objectius generals -aconseguir una millora en la qualitat de vida dels usuaris que atenen -, té aquest servei específic a

immigrants. S'hi dona informació, assessorament i atenció social als sol·licitants d'asil i immigrants. Una de les finalitats és el treball per a una bona integració en la societat d'acollida, mitjançant un equip de voluntaris. Tres són els programes que es proposa Creu Roja: Program d'atenció a sol·licitants d'asil i refugiats; Programa d'atenció a immigrants i Programa de cerques i missatges i reagrupació familiar. Col·labora amb ACSAR, CITE i altres associacions.

Fratenitat Catalano-Mexicana

Associació fundada, l'any 1883, a Barcelona per un grup d'ex-exiliats catalans a Mèxic, Fernando Sánchez, aleshores Cònsul General de Mèxic a Barcelona, i alguns mexicans. Va fer la seva presentació oficial al Col·legi de Periodistes de Barcelona. Entre els seus fundadors cal destacar els escriptors Avel·lí Artís-Gener, Pere Calders, Vincenç Riera Llorca, l'escultor Josep Cañas i l'historiador Josep M. Vidal. Entre els seus objectius, cal subratllar el de voler agermanar Mèxic i Catalunya en tots els camps i fer tasques d'intercanvi entre els dos països. Constitueix un lloc de trobada de catalans i mexicans. Després d'uns anys d'activitat, rempengué les seves activitats amb empenta. Organitza i promou actes culturals, organitza conferències, concerts i actes festius. Un dels actes culturals de més anomenada va ser l'homenatge a Tísner a l'Ateneu Barcelonès. El nombre d'associats és reduït, tanmateix aglutina un nombre considerable de simpatitzants en l'organització dels seus actes. Darrerament, ha minvat la seva activitat.

Fundació Akwaba

El terme Akwaba, paraula en llengua baoulé i que vol dir benvingu t, a Costa d'Ivori, es va adoptar per recordar l'acollida i donar la benvinguda als immigrants que arriben a l'Hospitalet, on treballa aquesta fundació. Nascuda en primer lloc com grup de solidaritat, l'any 1992, amb el mateix nom, fruit de l'experiència de treball dels joves de Truc i dels monitors de l'Agrupament Escolta Arrels de l'Hospitalet (Collblanc-Torrassa). El grup Solidaritat Akwaba va guanyar el premi Jaume Ciurana l'any 1993 i, amb el treball *Curs d'Inserció Social per a dones immigrants*, el Premi Voluntariat de Catalunya 1994, atorgats per la Generalitat de Catalunya. La primera activitat internacional va ser l'organització del Camp de Treball Bouaké'93, on participaren 23 membres del Grup; en els anys següents se succeeixen els camps de treball a Costa d'Ivori; cal remarcar la construcció de dos centres sanitaris i dues escoles al país. Quatre anys després, es constituí en la Fundació Akwaba, creada el febrer de 1996. La seva finalitat és, segons el seus estatuts, la mateixa: la millora de les condicions de vida de les famílies necessitades de la ciutat de l'Hospitalet; la integració i l'acolliment dels immigrants arribats a la ciutat; la realització d'accions de cooperació i desenvolupament amb els països del Tercer Món; l'augment de la consciència i de la col·laboració ciutadana al voltant de la solidaritat envers el Tercer i el Quart Món; la inserció i la participació de joves, adults i gent gran en projectes de solidaritat i la difusió de les cultures i les tradicions dels països del Sud. Té sis àrees de treball: immigrants, gent gran, habitatges, reforç escolar,

cooperació internacional i sensibilització. S'autodefineix com a organització no governamental, integrada per joves, adults i gent gran que duu a terme accions de cooperació i de desenvolupament amb la població més marginada de l'Hospitalet, entre la qual s'inclou el col·lectiu d'immigrants, i a certs països del Sud. De manera general, es proposa sensibilitzar la societat catalana envers els problemes dels immigrants i dels col·lectius més desfavorits: la gent gran, els infants i els joves marginats, les famílies amb problemes d'habitatge i els immigrants. Respecte a l'atenció a l'immigrant, considerada entre les accions de cooperació local, va començar a funcionar el setembre de 1994 amb l'inici del primer curs d'alfabetització i inserció social per a dones magrebines, amb el suport de la Fundació Serveis de Cultura Popular. El col·lectiu d'immigrants més nombrós és la població magrebina, seguida de la llatinoamericana. Es proposa una atenció integral a l'immigrant, i ja l'any 1994 posà en marxa una gestoria per a la tramitació de documentació de famílies d'immigrants del barri, amb l'assessorament d'advocats i economistes que coneixen la Llei d'estrangeria i la seva aplicació. En aquesta àrea, entre els objectius, cal remarcar com a més importants: l'atenció a la població immigrant sense recursos econòmics que pateix una situació d'il·legalitat o de violació dels drets fonamentals; la tramitació dels principals documents que requereixen els immigrants per integrar-se al món social i laboral; l'assessorament sobre la Llei d'estrangeria i sobre altres elements de la vida quotidiana: beques escolars, lloguer d'habitatges, tramitacions bancàries...; la derivació dels immigrants cap a d'altres serveis que ofereix Akwaba: arranjament

d'habitatges, curs d'alfabetització per a dones, reforç escolar, distribució de mobiliari, roba i menjar procedent dels excedents europeus...; la denúncia pública de situacions de racisme i d'intolerància que pateixen els immigrants. Dins de la seva línia de treball, fan accions d'alfabetització (en castellà) i xerrades sobre sanitat, educació, transport públic, a més d'organitzar diversos actes interculturals; es proposa també donar a conèixer els casos d'injustícia dels països del Sud. Apadrina i fa atenció domiciliària a avis i àvies que viuen sols; atenció i animació a casals i menjadors de gent gran; reforç escolar i activitats culturals per a infants amb dificultats d'aprenentatge i en situació de risc; ha iniciat una Ludoteca multicultural amb jocs de diverses cultures del món, amb la finalitat de sensibilitzar els infants i joves de l'Hospitalet envers altres cultures i la interrelació entre ells i els fills de les famílies d'immigrants; rehabilitació i millora d'habitatges de famílies sense recursos, entre les quals es troben moltes famílies d'immigrants. Quant a la cooperació als països del Sud, el treball es centra en els camps sanitari i penitenciari, que s'ha dut a terme a Costa d'Ivori, a l'Àfrica Occidental, on han desenvolupat diversos projectes. Ha participat amb altres ONGs en campanyes d'ajuda a la població refugiada sahariana del campament de Tinduf, al desert del Sàhara; també ha fet donacions econòmiques a Bòsnia i Rwanda, recaptades al barri de Collblanc-Torrassa. Editen el butlletí mensual *Ells també*, on mostren un gran interès per difondre altres cultures.

E.T.A.N.E. (Equip de Treball Àfrica Negra a l'Ensenyament)

Fundada i presentada l'any 1990. En els seus orígens, fou constituïda com a entitat multiracial, multicultural, multiètnica i O.N.G. (organització no governamental). Quant a les seves idees, pretén fer-ne difusió i sensibilització entre la població catalana no universitària, i se centra sobre l'Àfrica Subsahariana en l'àmbits històric, cultural, econòmic, etnoantropològic, polític. Té com a tema prioritari la cultura de l'Àfrica negra i el Magreb. Un dels seus objectius és millorar el coneixement d'Àfrica en la seva diversitat amb la finalitat d'orientar el treball que es duu a terme. Es proposa aportar un enriquiment cultural a través de la realització de projectes que contribueixin a un major coneixement de la realitat històrica, cultural i social de l'Àfrica Negra. Després d'haver treballat a l'àmbit educatiu durant anys, a partir de l'any 1994 va dedicar-se també a la immigració, a més de donar formació de suport a la gent que hi treballa, adreçada, sobretot, als treballadors socials i altres educadors en aquesta branca, on dona un èmfasi especial en la diversitat de la immigració africana, la integració i el marc legal de l'immigrant. Dins d'aquesta orientació, es proposa, entre altres objectius, donar a conèixer les cultures de la població immigrada, i, recíprocament, donar a conèixer a aquesta darrera la cultura, la xarxa social del lloc de residència.. alhora, també, clarificar les seves pròpies concepcions del treball social amb immigrants, a més, de desenvolupar un plantejament intercultural, mitjançant l'elaboració de projectes. Ha organitzat cada any una Jornada Cultural Afro-Catalana amb la finalitat de cridar l'atenció de la societat catalana sobre la presència del col·lectiu africà a Catalunya. A més a més, es proposa promoure i crear un lloc de trobada entre treballadors de

diferents zones i d'experiències variades. Entre els cursos impartits a treballadors socials, cal esmentar el Curs de Formació de Treballadors Socials amb Immigrants (1994), que es proposà ajudar, sensibilitzar i orientar els alumnes en la realitat dels països africans, en la situació dels immigrants a Catalunya i reflexionar sobre la diversitat de valors culturals. L'entitat organitza conferències, taules rodones i tallers sobre les cultures i arts africans. Cal subratllar un curs que, conjuntament amb l'ICE (Institut de les Ciències de l'Educació), va tenir com a títol "La Temàtica Africana als Manuals de Ciències Socials a l'Ensenyament Secundari", en el qual es va reflexionar sobre l'educació intercultural a Europa, amb èmfasi sobre l'experiència italiana sobre l'Àfrica Negra.

Fundació Serveis de Cultura Popular

Fundació que forma part del Grup de Fundacions (FUS). El territori de treball és tota Catalunya. Conjuntament amb tres àrees més de treball (democràcia, cultura i educació i ètica), una està dedicada al tema de les migracions. En aquesta àrea, s'ha fixat els objectius següents: la formació de mediadors i suport a la seva labor; estudi de les condicions de vida i de treball dels immigrants i obertura a la diversitat cultural. La tasca prioritària de la Fundació és atendre les condicions de vida i de treball dels col·lectius d'immigrants per tal de contribuir a fer efectiva la solidaritat i la convivència en una Catalunya oberta i plural. Dona suport a grups i entitats que treballen en formació bàsica i assessorament a immigrants, o també per a gent voluntària que es dediqui a la seva formació i reciclatge. Dona suport econòmic per a formació laboral,

aprenentatge de llengües, promoció de la dona i també programes de ràdio que tracten temes de migracions o que treballen en el tema de la interculturalitat. El finançament dels treballs i projectes han de tenir coma a finalitat, demanada per aquesta entitat, l'acolliment dels treballadors estrangers en una línia que afavoreixi l'aplicació efectiva del drets humans i s'adrecin a la prevenció i a la superació d'actituds i comportaments proclius a la xenofòbia, al rebuig o la marginació. Encara que treballa en una gaama molt diversa de grups d'immigrants, tanmateix molts són del Magreb, sobretot marroquins. La fundació fa també una tasca de coordinació, promou espais. Fruit de tot aquest treball, entre altres coses, ha publicat obres com *Els negres catalans*, *Quant l'Islam truca a la porta*, *Immigrants estrangers a l'escola*, a més, dins de la Col·lecció Taleia, diversos temes de migració com l'atenció sanitària i monogràfics sobre el treball i experiència solidària entre immigrants (Akwaba, Samba Kubally, Sant Pau i altres). La seva secció Vídeos educatius, sobre aquesta temàtica a produït les cintes: *Compartir Planeta*, col·lecció de tres cintes dedicades a l'Europa multicultural d'avui, on es presenta la immigració provinent dels països en vies de desenvolupament i explica el xoc cultural, els problemes d'inserció i les qüestions d'identitat; *Diversitat i Convivència, 1*, on es desenvolupa l'idee som iguals i diferents i un pastís mal repartit; també relacionat amb el tema, *Colonització i Descolonització*, on s'explica l'evolució del colonialisme als segles XIX i XX. Disposa d'una biblioteca amb documentació abundant sobre les migracions.

KAKUABRAKA

Casal cultural d'amistat Brasil-Catalunya

Entitat dedicada a fomentar l'amistat i l'intercanvi cultural entre Catalunya i el Brasil. Entre les seves activitats, cal destacar la difusió de la música brasilenya.

Món-3

Universitaris pel Tercer Món

Fundat l'any 1985 per iniciativa d'un grup d'estudiants i professors de les universitats catalanes (Universitat de Barcelona i Universitat Autònoma de Barcelona), que van començar, com a primera activitat, suscitar debats sobre els països en desenvolupament. Ha centrat el seu treball en : promoure l'educació per la pau i el desenvolupament, especialment entre els nens i els joves, com a projecte d'un futur per a un món diferent; bastir una xarxa d'activitats formatives, en tots els àmbits, capaç d'informar i formar en matèria de cooperació pel desenvolupament, coneixement de la realitat dels altres pobles, possibilitats d'intervenció solidària; engegar projectes de cooperació pel desenvolupament que permetin establir relacions d'igual a igual amb organitzacions vinculades als sectors més populars del "Tercer Món" i, en general, de qualsevol indret, treballant a favor del desenvolupament humà en el medi ambient. Aquest moviment educa en el medi universitari a la interculturalitat, a la pau i a promoure el desenvolupament dels països en vies de desenvolupament; també edita materials educatius, organitza tallers de formació i exposicions. Pel que

fa al tema de migracions, dins de la secció de formació i recerca en matèria de desenvolupament i cooperació, imparteix el Curs d'Extensió Universitària per a la Formació Ocupacional Bàsica d'Immigrants, en el marc del projecte Xenofilia, d'atenció a immigrants en diversos àmbits: assessorament jurídic, laboral i altres; en aquests cursos es fan seminaris i s'estudia el Magreb i altres temes per a conèixer i apropiarse als països en vies de desenvolupament. Com a entitat, té presència també a Girona i a Mauritània, membre de diverses entitats i conveni amb la Secretaria General de Joventut Generalitat de Catalunya i l'àrea de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona.

Paraguayos y Amigos del Paraguay

Entitat mixta, amb membres paraguaïans, catalans o altra gent de l'Estat interessats en la cultura del Paraguai. Creada fa alguns anys. Pretèn difondre i intercanviar la cultura entre catalans i paraguaïans.. Entre les seves activitats, cal remarcar, entre altres, conferències, actes culturals i festius; també dona informació jurídica als immigrants paraguaïans i llatinoamericans que arriben a Catalunya. Dona suport i orientació als catalans que volen cooperar amb aquest país. El nombre de membres és variable segons les èpoques.

RAI (Recursos d'Animació Intercultural)

Associació que es proposa fomentar la tolerància, la solidaritat, l'enriquiment personal dels joves i tenint com a base per a executar els treballs relacionats amb la interculturalitat. Es proposa, mitjançant un

seguit d'accions, promoure entre els joves d'origen immigrant de Ciutat Vella el coneixement i la participació en els recursos que disposa per a joves. Es proposa també fer de pont entre diverses associacions d'immigrants, entre les quals vol promoure el treball, amb la finalitat d'un millor aprofitament dels seus recursos per als joves. També pretèn promoure l'associacionisme i donar a conèixer els recursos i activitats a Ciutat Vella als joves d'origen immigrant; també vol donar a conèixer la cultura catalana i la del país d'origen dels immigrants, a més d'acollir-los. Educa a la sensibilització sobre la diversitat de cultures i fomenta l'intercanvi cultural i la interrelació amb altres entitats que treballen en aquest camp. Entre les activitats, donen informació sobre recursos, assessoren jurídicament, a més a més tenen borsa de treball i vivenda; també informen sobre cursos de formació ocupacional. Entre les activitats de formació, imparteix cursos per a monitors, tallers de sensibilització destinats a les escoles i instituts. També organitzen activitats lúdiques i participa en un programa de ràdio.

Rubí multicultural

Associació multicultural

Associació dedicada, entre altres coses, a treballar entre els immigrantss i educar a la diversitat cultural. Estava en plena activitat l'any 1994. Diverses comissions promouen activitats que fan referència al camp de les migracions o a temes contra el racisme. Les principals comissions són la comissió de cultura i la comissió d'educació, a més d'un servei d'informació i assessorament, de formació interna, de sanitat

i relació amb els mitjans de comunicació. L'any 1997 duia a terme un projecte d'ensenyament de la llengua materna per a nens magribins i reforç per a nens immigrants. En col·laboració amb l'Ajuntament de Rubí, publica la revista "Tabadul. La revista fascinante multicultural", el primer número de la qual es va publicar l'any 1994; s'hi informa sobre les cultures dels immigrants, sobretot les magribines, i els seus drets en el país d'acollida. Entre les activitats, cal remarcar l'organització de festes i trobades sobre la diversitat cultural i solidaritat, formació per a immigrants, amb col·laboració del l'Ajuntament de Rubí, ensenyament de les llengües maternes per a nens i nenes immigrants d'origen magrebí, a més de conferències i tasques d'informació.

SODEPAU

(Solidaritat per al Desenvolupament i la Pau)

Entitat fundada l'any 1993, de la fusió de les associacions ADC-OSMI, Colectivo Espurnall i Asamblea de Solidaridad con la Amazonia, i està vinculada federalment a SODEPAZ, fundada l'any 1987, entitat d'actuació estatal. Intervé en projectes de desenvolupament de països del Centre i Sud-amèrica, on promouen activitats de suport entre els pobles indígenes i als països del Mediterrani, principalment Marroc i Palestina. A més a més proposa un turisme alternatiu no agressiu i participa en la Xarxa de Comerç Solidari (Red de Comercio Solidario). Quant a les migracions, actua en l'àmbit de les migracions, on, sobretot, participa en el Proyecto Xenofilia, en la Plataforma Igualdad de Derechos. Promou la Xarxa de Consum Solidari i col·labora en el

Consell per a una Mediterrània alternativa. Hi ha diversos grups Sodepau, entre els quals cal destacar el grup Sodepau de Tarragona, que treballa en sensibilització sobre les migracions i solidaritat.

SAIER (Servei d'Atenció i d'Informació als Emigrants i Refugiats).

Ajuntament de Barcelona.

Servei que atén les diferents consultes plantejades per immigrants estrangers. Coordina diferents entitats, del qual depenen, que fan servei als immigrants a diferents camps: ACSAR (refugiats), CITE (treball), Col·legi d'Advocats (assumptes de residència i laborals) i Punt d'Informació (informació i orientació d'atenció). Entre les diverses tasques, predomina el suport a l'obtenció i tramitació de papers per a la regularització. Saier elabora una memòria anual on figuren estadístiques sobre les consultes dels immigrants. Acsar fa també una memòria de les seves activitats. CITE n'informa sobre el seu treball entre els col·lectius d'immigrants a través d'una revista (**posar-lo a l'apartat per a immigrants**).

S.O.S Racisme-Catalunya

Fundat a Barcelona l'any 1988. Associació d'acció antiracista, on tenen cabuda totes aquelles persones disposades a oposar-se al racisme i a la xenofòbia. Inicià la seves activitats el mateix any i col·laborant amb les delegacions de les altres comunitats autònomes. Actualment, hi ha a Catalunya una vintena de grups locals de S.O.S Racisme a diferents poblacions, i en l'àmbit universitari a la Universitat Autònoma de

Barcelona, Universitat de Barcelona i Universitat Pompeu Fabra. Entre les diverses tasques, cal remarcar la defensa dels drets dels immigrants, sobretot d'aquells que damanen asil. És una associació independent, participativa, i pluriètnica, que utilitza com a mètode d'acció la no-violència activa. Defensa la igualtat efectiva per a tothom quant a l'accés al treball, a l'habitatge, a la salut, a l'educació i a l'exercici de plens drets sindicals i polítics. També defensa els drets humans i lluita contra tot tipus de conducta discriminatòria que es produeix per raons de color de la pell, d'origen o culturals. Reivindica la igualtat de drets i afirma el caràcter positiu de la pluralitat cultural. Té posada en marxa una oficina d'informació i denúncies, atén tota persona que pateix discriminació racial o qualsevol tipus d'agressió racista tant si és a nivell individual com si prové de funcionaris públics o de qualsevol altra mena. No es limita a denunciar les injustícies concretes, sinó que també promou un altre model de societat, on es respectin els drets fonamentals de totes les persones, es garanteixi la llibertat i la democràcia arribi a tothom. Quant a la seva acció entre els immigrants, i entre la gama ample d'activitats, cal remarcar la celebració de la festa de la diversitat (per cinquena vegada fins el 1997), on participen un gran nombre d'associacions d'immigrants; en aquesta línia, el 1996 estava en marxa a l'Àrea Pedagògica el programa "el món és diversitat". Aquest mateix any, el nombre d'afiliats, a Catalunya, era de 3.000, dels quals 400 eren membres actius. S.O.S Racisme-Catalunya va ser guardonat el 1992 amb el Premi Nacional de Drets Humans 1992 que atorga l' "Asociación Pro Derechos Humanos de España com a reconeixement a la seva

remarcable activitat en defensa de la tolerància i la denúncia de les actituds discriminatòries envers els treballadors immigrants.

XENOFÍLIA

(PROJECTE XENOFÍLIA)

Coordinació de diverses ONGs catalanes, que tenen com a objectiu comú afavorir la integració social de les persones i col·lectius d'immigrants del barri barcelonés de Ciutat Vella. Amb aquest objectiu han organitzat una xarxa d'actuacions a través de les quals pretenen promoure el recíproc coneixement i convivència entre immigrants i autòctons del país d'acollida. Integren aquest projecte les entitats ACSUR-Las Segovias (Associació per a la Cooperació amb el Sud), DC (Associació per a l'Estudi i la Promoció del Desenvolupament Comunitari), Cooperació (Associació Catalana de Cooperació Internacional), Entrepobles, Món-3 (Universitaris pel Tercer Món) i SODEPAU (Solidaritat per al Desenvolupament i la Pau), que, entre altres coses, pretenen crear una xarxa de solidaritat amb els immigrants de Ciutat Vella, de tal manera que siguin ben acollits. Des d'els seus inicis, va comptar amb la col·laboració especial de Radio Contrabanda i l'Associació Cultural El-Lokal, en la qual encara hi ha un grup que dona informació als immigrants, però que sobretot es dedica a donar suport i coordinar la solidaritat amb el moviment de Chiapas, a través del Col·lectiu de Solidaritat amb Chiapas. Amb aquesta finalitat, desenvolupen un treball comunitari en relació directa amb la població

immigrant i les seves associacions més properes. La xarxa de suport a la població immigrant en aquest barri s'ha dut a terme mitjançant acords i convenis específics, amb la participació de diverses entitats: AMIC Asociación de Ayuda Mutua de Inmigrantes de Catalunya, l'Asociación de Trabajadores Paquistaníes, l'Asociación de Inmigrantes Filipinos, ASOPXI (Associació de Suport a les Organitzacions Xilenes, la Asociación de Mujeres Magrebíes en Cataluña, La Asociación de Inmigrantes Senegaleses en Cataluña, la Asociación de Pintores Árabes de Catalunya, la Escola Municipal d'Adults Francesc Layret, la Escola d'Adults de l'Associació de Veïns del Casc Antic, la Escola d'Adults del Barri Gòtic, el Centro Cultural de Paquistaníes del Raval, el Centre Municipal de Serveis Personals Erasme Janer, el Centre Cívic Drassanes, Càritas, Arquitectos Sin Fronteras, el proyecto educativo "Visquem la Diversitat", la Mezquita del Raval, El Centre Cultural de la Parròquia del Carme del Raval, La Unitat de Malalties Tropicals i Importades Drassanes, El Despacho de Asesoramiento Laboral y Popular, Recursos de Animación Internacional (RAI), i també amb l'Associació de Veïns del Casc Antic, la Associació de Veïns del Raval i la Taula de Veïns del Raval. El Proyecto Xenofilia dona suport per als cursos de formació bàsica (dret laboral, mecanismes per a autoemprar-se, cooperativisme, hosteleria, jardineria, informàtica, etc.) per a immigrants que Món-3 duu a terme, des de l'any 1991. Als camps de formació general i la problemàtica jurídica, Món-3 i la Associació El-Lokal, amb el suport de Xenofilia, va organitzar l'any 1994 el seminari "Inmigración: problemática socio-jurídica"; L'anys 1994-95,

el Districte de Ciutat Vella, amb el suport de Xenofilia, va organitzar els cursos de "Iniciación a la hostelería para jóvenes Inmigrantes"; l'any 1996-97 Xenofilia ha organitzat altres cursos, també per a joves immigrants en la branca d'oficis (fontaners, electricistes, fusters...) vinculats al treball que fa sobre la vivenda; conjuntament amb el SAMI (Servicio de Atención y Mediación Intercultural), ha desenvolupat una intensa labor de mediació per a millorar el benestar de la gent immigrada, sobretot adreçada a la població marroquí. Col·labora amb els principals serveis a Ciutat Vella: respecte a la família, infància i adolescència, amb els "Equipos de Atención a la Infancia y Adolescencia" del Raval i de la Barceloneta; quant a salut, amb el Centre d'Atenció Primària (CAP) de Drassanes, la Unitat de Malalties Tropicals e Importades de Drassanes, l'Hospital del Mar, el Centre de Salut Pere Camps, l'Hospital Clínic de Barcelona; també participa en el "Proyecto Alcántara" per formar educadors especialitzats en minories ètniques, amb financiació de la Comissió Europea (Programa Leonardo da Vinci). Amb el suport de nombroses entitats, té servei d'assessorament jurídic, borsa de vivenda i donen formació ocupacional; també cal destacar el programa servei de suport al lloguer d'habitatges, mitjançant el qual ajuden a trobar pis, assessoren sobre els contractes i ajuden a cercar recursos davant de problemes. Organitzen conferències, cursos, festes, celebracions, participen en un programa de ràdio i tenen biblioteca i diversa documentació, sobretot revistes. Paral·lelament, intenta exercir una influència sobre l'administració pública i altres professionals amb la finalitat que es faci una atenció

eficaç als problemes dels immigrants.

II.4 ALTRES ENTITATS RELACIONADES AMB MIGRACIONS

Administració pública i migracions

El Govern de la Generalitat va crear, l'any de 1992, la Comissió interdepartamental per al seguiment i la coordinació de les actuacions en matèria d'immigració. Aquesta comissió està integrada pels departaments de Presidència, Governació, Ensenyament, Cultura, Sanitat i Seguretat Social, Política Territorial i Obres Públiques, Treball, Agricultura, Ramaderia i Pesca i Benestar Social, que la presideix. Des d'el seu inici, la Comissió tenia les funcions següents: Establir les relacions institucionals necessàries per a la coordinació de les diverses actuacions; elaborar informes i formular recomanacions als departaments de la Generalitat sobre les matèries relatives a la situació dels immigrants; recopilar informació i documentació sobre la situació actual dels immigrants a Catalunya; vetllar per al compliment de la legislació aprovada, així com també dels tractats i convenis internacionals, de les decisions adoptades per les institucions comunitàries europees i les del Consell d'Europa i coordinar i potenciar les diferents iniciatives relatives a aquest àmbit. El Departament d'Ensenyament desenvolupa el programa d'educació compensatòria a través de la qual ajuda a la integració escolar dels nens amb problemes de marginació social, entre els quals hi entren els fills d'immigrants. Té al voltant d'una sixentena de professors i mitja dotzena de treballadores

socials per a la seva execució. Pretén assegurar una educació a aquests alumnes, sigui quina sigui la seva procedència i la seva cultura. Els darrers anys s'ha enregistrat en aquest programa un incrementat de la població àrab i gitana. Quant al Departament de Cultura, els immigrants estrangers s'han pogut beneficiar també en alguns camps, sobretot amb subvencions per a les seves organitzacions i col·lectius pel que fa a l'aprenentatge del català. Respecte al Departament de Sanitat i Seguretat Social, l'atenció sanitària està assegurada, com els autòctons, si cotitzen; tanmateix, si no estan dins de la Seguretat Social reben atenció d'urgència generalitzada a diversos centres sanitaris, com és el cas de l'Hospital Clínic de Barcelona, i, a nivell comarcal, els hospitals municipals de Mataró (Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena de Mataró), Berga, Martorell i Vilafranca del Penedès atenen per beneficiència. Com a serveis mèdics especialitzats d'atenció als immigrants estrangers, cal esmentar, com a principals, El CAP de Drassanes, a Barcelona, i l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena de Mataró; La Unitat de minories ètniques de l'Hospital de Mataró ofereix als immigrants diversos serveis: un dispensari pediàtric i fa també un paper de subsidiari d'atenció primària, ja que realitza tasques educatives i de formació sanitària. La Conselleria de Benestar Social, a través del seu Departament de migracions coordina i canalitza les diverses activitats dels diferents departaments de la Generalitat i dona subvencions a entitats no lucratives que treballen en aquest camp. A l'àmbit municipal, diversos departaments i seccions administratives tenen en el seu treball relació

amb immigrants: el padró municipal d'habitants, i, de manera més específica, el Servei d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona, amb els altres padrons d'altres municipis de Catalunya, que proporcionen estadístiques sobre els immigrants (encara poc riguroses, ja que no estan actualitzades ni tenir els canvis produïts pels canvis de

a través de les associacions, però també individualment amb formació ocupacional. **Administració pública a les comarques.-** Quant a altres municipis comarcals, mantenen contacte amb els immigrants els serveis personals als municipis, en alguns dels quals hi ha alguna secció o centre amb atenció especial a aquests. Entre altres ajuntaments és força conegut el treball i atenció en els ajuntaments de Mataró i Premià de Mar, a més de ser llocs de remarcable immigració africana. En l'Ajuntament de Mataró s'ha creat, fa temps, La Comissió de Minories Ètniques de la Ciutat de Mataró de Sanitat i Serveis Socials de l'Ajuntament. Hi participen representants de diverses entitats d'immigrants: l'Associació Cultural Gitana, algunes ONGs, els sindicats, la Federació d'associacions de Veïns, el Centre d'Acolliment per a Africans Sant Pau i la Unitat d'Atenció a Immigrants del Consorci Sanitari de Mataró. Respecte a aquest darrer, i arran de la demanda d'atenció sanitària per part dels col·lectius d'immigrants, l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena de Mataró va estructurar (L'any 1982) la Unitat d'Atenció Sanitària a la Immigració, la tasca de la qual és, sobretot, l'atenció i la prevenció dels problemes de salut materno-infantil, informació sobre les malalties transmissibles, problemes nutricionals, planificació familiar i també atenció a les malalties anomenades dels retorn. Respecte a l'Ajuntament de Premià de Mar, l'atenció als immigrants es fa a Serveis Personals de l'Ajuntament conjuntament amb altres col·lectius autòctons. Tanmateix, sí es reserva un suport i atenció a l'immigrant ("se reserva lloc d'atenció i recursos destinats als immigrants"), i certs funcionaris més familiaritzats els atenen. El suport i

ajut es fa de manera transversal, es a dir que qualsevol de les seccions pot col·laborar-hi en el tema d'immigració, segons les diferents necessitats de l'immigrant i segons el tipus de servei de la secció. Cal dir, doncs, que encara que l'acolliment es fa amb tothom, tanmateix està adaptat per als casos d'immigrants. La financiació per fer aquest servei prové de l'Ajuntament, de la Diputació i del Fons europeu. Fonamentalment, el suport consisteix en donar informació, subvencions per a activitats i suport de material. Els col·lectius d'immigrants que resideixen a Premià són marroquins, gambians, senegalesos, i filipins. L'atenció a l'immigrant es va iniciar d'una manera oficial l'any 1996, anteriorment es feia molt poca cosa. El mateix any ja es va fer el servei de primer acolliment a la primera visita de l'immigrant, que no sempre coincideix amb la seva arribada al país. Encara que no hi ha un programa de sensibilització sobre el tema per als autòctons, tanmateix sí es va fer un programa de sensibilització per als alumnes de nivell secundari. L'any d'inici es va portar a terme un projecte d'educació per a immigrants, on (es va informar als immigrants sobre la manera de tramitar els papers per a regularitzar la seva residència. Es fa un seguiment de les persones i entitats de o relacionades amb immigrants. Es manté el contacte amb totes les associacions. L'associació més activa és Creixent, entitat que col·labora amb l'Ajuntament. El Servei manté contacte amb les següents associacions d'immigrants: Associació Africana E.A.S.U i Musukafo (guineans), Vomade (dones marroquines) i Amal (dones dominicanes). A Premià, hi ha també una associació de dones, amb 15 o 20 associades; fan activitats com cuina i aprenentatge a

llegir i a escriure, a més de fer d'altres conjuntament amb altres associacions de no immigrants. Cal remarcar la seva línia feminista. Altres associacions que treballen en la immigració són: Dones per a l'Igualtat (fa cursos, entre altres coses) i Càritas Parroquial.

Cases regionals

Dins de l'àmbit associatiu, cal considerar els centres o les anomenades cases regionals. Tinguem en compte que la florida de les associacions "d'origen geogràfic" o "associacions ètniques" no és pas exactament un fenomen contemporani dels darrers quinze anys, tot i que cal reconèixer que és en aquests últims lustres quan més han proliferat aquestes cases regionals, en particular les andaluses. A Barcelona i a altres ciutats catalanes acollidores d'immigrants, les primeres associacions d'origen són del segle passat. Durant tot el segle han tingut un pes considerable les d'homes i dones vingudes al Principat i altres terres de parla catalana (Illes, País Valencià), així com les integrades per ciutadans procedents de diversos pobles ibèrics, en especial les aragoneses, les andaluses i les gallegues. Al llarg d'aquest segle diverses ideologies unitàries de caire espanyolista han instrumentalitzat l'adhesió sentimental dels immigrants als seus llocs d'origen. La temptació d'utilitzar les cases regionals per mantenir i enfortir tics de dominació nacional, a partir d'una concepció unitarista de l'Estat, ha durant fins l'era Tarradellas, i encara mostra rebrotades en les campanyes escolars i lingüístiques contra la normalització del Català. Però, sortosament, en general s'entén, també en aquest camp, la

consciència cívica de tolerància i de respecte, sobre la base d'una identitat comuna, la del poble català, tan forta como flexible i integradora de les iniciatives multiculturals, cada cop més definitòries del que serà la vida del segle XXI.

Comissió de Minories Ètniques de la Ciutat de Mataró

Creada l'any 1995, és presidida per la regidora de Sanitat i Serveis Socials de l'Ajuntament. Hi participen representants de totes les entitats associatives dels immigrants, l'Associació Cultural Gitana, algunes ONGs, els sindicats, la Federació d'associacions de Veïns, el Centre d'Acolliment per a Africans Sant Pau i la Unitat d'Atenció a Immigrants del Consorci Sanitari de Mataró.

Manual d'Estil

Arran de la recerca *Tractament dels immigrants no comunitaris als mitjans de comunicació a Catalunya*, amb el suport de la Conselleria de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, duta a terme pel Departament de Comunicació Àudio-visual i Publicitat de la Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 1996, el Col·legi de Periodistes de Catalunya, a través de la seva comissió "Mitjans de Comunicació i Minories Ètniques". Com a conclusió general, es va recomanar el següent: "El tractament per part dels mitjans de comunicació dels temes relacionats amb les minories ètniques s'ha de fer des d'un bon periodisme: amb rigor, amb seriositat, i contrastant les fonts d'informació". L'esmentada comissió va redactar el *Manual d'Estil* per

als periodistes. Aquest document es va adoptar com a norma i guia a seguir en els mitjans de comunicació quan es fa referència a les minories ètniques. Les indicacions s'adrecen sobretot quan es tracten temes sobre els estrangers no comunitaris. El contingut del qual està sintetitzant en els punts següents: " 1. No s'ha d'incloure el grup ètnic, el color de la pell, el país d'origen, la religió o la cultura si no és estrictament necessari per a la comprensió global de la notícia"; " 2. Cal evitar les generalitzacions, els maniqueïsmes i la simplificació de les informacions. Els residents estrangers no comunitaris són tan poc homogenis com els autòctons"; " 3. No s'han de potenciar les informacions negatives ni les sensacionalistes. Cal evitar crear inútilment conflictes i dramatitzar-los. S'ha de potenciar la recerca de notícies positives"; " 4 Equanimitat a les fons d'informació. Cal contrastar les institucionals. S'han de potenciar les pròpies de les minories ètniques i tenir especial cura en les informacions referides als països d'origen. Publicar les rectificacions com a elements habituals de qualitat del mitjà informatiu"; 5 Responsabilització dels professionals. La importància de la ubicació física de la informació. "L'efecte dominó". Utilització del material gràfic"; "6 Militància periodística: cap a una multinterculturalitat enriquidora per a tots. La potenciació de les informacions en positiu."

Ones per a la diversitat

Xarxa de ràdio especialitzat en temes d'immigració, intercanvi multicultural i solidaritat a diferents emissores de Catalunya, promoguda

pel programa de ràdio *Tariq* (camí) i altres més. Ones per a la diversitat és el primer projecte radiofònic comunicatiu, en aquest àmbit, que té com a objectiu la coordinació de programes de ràdio. Es va constituir l'any 1995, després d'un període de coneixement i intercanvi entre entre els diversos programes; es proposa esdevenir un punt de referència al camp comunicatiu i aplegar el programes sorgit d'emissorres, associacions o iniciatives sobre aquesta temàtica, amb la finalitat de defensar una línia d'orientació intercultural i solidària. La plataforma radiofònica és descentralitzada i estructurada en una xarxa per tal de potenciar la riquesa de les diverses cultures. Es va presentar oficialment el 27 de juny de 1996 al Col·legi de Periodistes de Barcelona. Al seu inici, estava compost pels programes següents: *Altres veus* (Ràdio Contrabanda, a Barcelona); *Intercultures* (Ràdio Estel, a Barcelona); *Tariq* (Ràdio Sellarès, a Gavà i Viladecans); *Vallès sense Fronteres* (Ràdio Sant Cugat, al Vallès); *Cuando la tierra se hace canto* (Punt 6 Ràdio, a Reus) i *Entre Amics* (Tarragona Ràdio, a Tarragona), adreçat als immigrants magrebins, i transmès en castellà, català i àrab. Es proposa també esdevenir un punt de diivulgació d'aquestes idees mitjançant la comunicació, a més de promoure, sobretot, les manifestacions de les diverses cultures provinents dels països dits del "sud" presents a Catalunya.

Programa d'Educació Compensatòria. Direcció General d'Ordenació i d'Innovació Educativa. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya

Programa d'atenció educativa per a infants de grups ètnics específics, amb risc de marginació. El programa s'inicià amb nens de famílies gitanes, després s'amplià als nens magrebins. En principi, està adreçat de manera prioritària a col·lectius ètnics nombrosos que tenen problemes socioculturals d'integració. S'ha aplicat a diferents llocs, sobretot al Maresme, Vallès Occidental i Barcelona, a Ciutat Vella. En aquest darrer cas, es tenen present els factors d'origen àrabo-musulmà i el risc esmentat de marginació. No es demanen els papers de regularització com a condició indispensable per acceptar els nens en el Program d'Educació Compensatòria.

Ràdio i Solidaritat

Dins o fora de la xarxa *Ones per a la diversitat*, diverses ràdios, feien, l'any 1996, programes sobre la solidaritat o de temàtica d'interculturalitat: **Ràdio Sellarès**, a Viladecans, feia, cada diumenge, el programa *Tariq*, espai radiofònic produït per l'associació Bayt al-Thaqafa i Adicuvi (Associació de Difusió Cultural de Viladecans), que informava sobre temes relacionats amb la interculturalitat i els moviments de població sud-nord; **Ràdio Castelldefels** emetia, cada divendres, el programa *Canto Popular Latinoamericano*, programa de música, de notícies i entrevistes referents a Llatinoamèrica; **Ràdio Ciutat Vella**, el mateix any, feia, cada dijous, el programa *El Tranvia* (Ràdio sense fronteres), fet d'entrevistes amb diversos responsables d'entitats i ONG's relacionades amb fets d'interculturalitat, a més d'informar sobre l'agenda d'activitats i altres informacions relacionades

amb aquesta temàtica; **Ràdio Estel** emetia, cada divendres, el programa *Intercultures*, amb informació sobre activitats d'entitats relacionades sobre el tema i notícies sobre temes d'immigració i altres sobre solidaritat; **Ràdio Contrabanda** feia, cada dijous, el programa *Altres veus*, on es parlava i informava sobre la immigració a través de l'organització de tertúlies, entrevistes, debats, des de l'òpticaa i l'interès de la pròpia gent immigrada; **Punt Sis Ràdio Reus** emetia, cada dissabte, el programa *Cuando la tierra se hace canto*, realitzat pel Centre Llatinoamericà de Reus, on es comentava l'actualitaat sobre l'Amèriaa Llatina, a més de notícies i música; **COM Ràdio** feia, cada dissabte, el programa *Veus del món*, on es tractaven temes de cooperació al voltant de la problemàtica Nord-Sud, de convivència, solidaritat, dins dels quals es va tractar sovint el tema dels col·lectius d'immigrants.

Secció de Malalties Tropicals de l'Hospital Clínic de Barcelona

Centre de col·laboració i coordinació assistencial, dirigida pel Dr. M. Corachán, entitat que dona atenció sanitària a immigrants.

Unitat de Malalties Importades del Centre de Diganòstic de les Drassanes de Barcelona

Centre de coordinació assistencial i col·laboració per al dignòstic d'aquestes malalties i el seu tractament terapèutic. Cal destacar, durant anys, el treball del Dr. J.L. Bada Aínsa, que fou col·laborador docent i consultor. Centre freqüentat, entre altra gent, per immigrants.

Estadístiques i migracions no comunitàries a Catalunya
(ordenada amb els col·lectius)

Les dades més recents sobre la població estrangera, amb un gran percentatge d'immigrants, es troben en el cens de 1991, que sintetitza l'estadística del Institut d'Estadística de Catalunya (⁴). S'adopta com a definició estadística els nascuts a l'estranger fins dos anys d'edat, dividits per grans zones geogràfiques. L'any 1991, l'estadística dels nascuts a l'estrangers i segons el seu origen i distribuïts per zones era el següent: CEE 29.076; REOC (resta d'Europa Occidental) 5.031; EOR (Europa Oriental) 1.151; NAM (Nord Amèrica, no s'hi inclou Mèxic) 1.620; AMCS Amèrica central i sud (inclòs Mèxic) 32.375; Naf (Nord Àfrica) 22.531; Africa central i sud (AFCS) 4.402; PROR (Pròxim Orient) 767; ASOC (Asia i Oceania) 4.902; And (Andorra) 224; total nascuts a l'estranger 102.079. La immigració no comunitària originària de països en desenvolupament té la següent distribució per països, agrupats per zones:

Nascuts a l'estranger. Distribució per país de naixement. Inclosa la població de 2 anys i menys. N=102.079.1991

<u>AMCS</u>	<u>AFCS</u>	<u>PROR</u>	<u>ASOC</u>	<u>ANDRRA</u>
Mèxic 1388	Gàmbia 1912	Àrabia Sdta 16	Filipines 1844	And 224
R.Dom 1038	Alt Volta 5	U.Emirats 5	Birmània 2	-
Argen 11235	Angola 73	Irak 54	Xina 576	-

Brasil	2493	Benim	1	Iran	18	Indonèsia	91	-
Colòmb	2088	Camerun	113	Israel	201	Japó	681	-
Xile	4174	Congo	9	Jordània	104	Camputxea	3	-
Perú	2100	Cost d'Ivori	25	Kwait	10	Laos	6	-
Urug	3547	Etiopia	12	Líban	334	Malàsia	19	-
Veneç	2260	Gabon	7	Oman	1	Corea S	284	-
C.Rica	156	Ghana	78	Siria	24	Corea N	4	-
Cuba	183	Guinea	461	Tot PROR 767		Singapur	21	-
El Salv	46	Guinea B	36	-		Tailàndia	29	-
Guatmla	144	Guine E	704	-		Vietnam	59	-
Hondres	239	Kènia	26	-		Taiwan	39	-
Nicragua	155	Libèria	23	-		Afganistan	1	-
Panamà	5	Madgscar	3	-		Bangla D	24	-
Bolívia	406	Mali	97	-		India	468	-
Equador	439	Maurici	21	-		Nepal	6	-
Paraguai	208	Maurtània	42	-		Pakistan	426	-
Bahames	2	Moçambic	17	-		Sri Lanka	17	-
Barbados	4	Àfrica S.O.	3	-		Austràlia	224	-
Belize	3	Nigèria	97	-		Fiji	2	-
Dominica	3	Sud-Àfrica	77	-		Nova Zel	35	-
Grenada	18	Rwanda	2	-		Salomó	1	-
Haití	20	Sao Tomé	1	-		Tot ASOC 4902		
Jamaica	8	Senegal	385	-		-	-	-
Trinitat T	12	Sierra L.	55	-		-	-	-
Guayana	1	Somàlia	3	-		-	-	-

⁴ Cens de Població de Catalunya 1991 (1997). Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona.

T.Amcs 32375	Sudan	28	-	-
	Tanzània	11	-	-
	Txad	5	-	-
-	Togo	9	-	-
-	Zaire	49	-	-
-	Zàmbia	2	-	-
-	Zimbabwe	10	-	-
	T. AFCS 4402		-	-

=====

Segons les dades del cens de 1991 de l'Institut d'Estadística sobre els nascuts a l'estranger, la meitat (53,5%) tenen la nacionalitat espanyola (⁵). Tots el grups superen el 40%, amb excepció de l'Àfrica central i meridional, Àsia i Oceania. Hi cal remarcar el nombre important de nacionalitzats espanyols en el grup d'Amèrica central i del sud, on sense dubte, estan inclosos molts llatinoamericans. Com a singularitat, hom remarca que el nombre de dones nacionalitzades és més important (57,3%) que el dels homes.

⁵ Veure Hall, Jaqueline (1997) "Nascuts i vinguts a Catalunya : la població estrangera", dins Cens de Població de Catalunya 1991, Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona. Pgs. 101-140.

III TERCERA PART

BIBLIOGRAFIA

AGUIRRE, M. (1995). *Los días del futuro. La sociedad internacional en la era de la globalización*. Icaria Antrazyt, Barcelona.

Ajuntament de Barcelona (1992). *Actituds dels barcelonins envers els immigrants provinents d'altres cultures*. Consell Municipal de Benestar social, Barcelona.

ALEGRET, J.L. (1992). "Reflexions sobre la interculturalitat", AA.VV., *Sobre interculturalitat*. Fundació SER.Gi, Girona.

ARAGON BOMBÍN, R. (1991). "Inmigración extranjera en España durante los años 80 y política inmigratoria durante la década de los 90". *Itinera Anales de la Fundació Paulino Torres Domènech, 1990-91*. Fundación Paulino Torres, Barcelona.

AZZIMONTI, F. (1994). "De l'alfabetització al projecte col·lectiu".
CARBONELL, F. (coord). *Sobre interculturalitat*, 2. Fundació SER.GI, Girona.

BESALÚ, X. i MARQUÉS, S. (1994). "Pedagogia i diversitat cultural", dins CARBONELL F. (coord.), *Sobre interculturalitat*, 2, Fundació SER.GI, Girona, 1994, pp. 37-45.

BORRÀS, A. (1989). "El control de los flujos migratorios: las políticas europeas, problemáticas diversas", dins ROQUE, A., *Els moviments humans en el Mediterrani occidental*, ICEM (Institut Català d'Estudis Mediterranis), Barcelona.

BOTEY, J. (1994). "Immigració estrangera. Els conflictes de classe, els d'identitat i les actituds", dins *Interaula* (Butlletí de les Escoles Catalanes de Mestres), núm. 21-22, juny-setembre, Barcelona.

CABRÉ, A. (1989). "Les migracions a Catalunya, 1990-2000", dins ROQUE, A., *Els moviments humans en el Mediterrani occidental*, ICEM (Institut Català d'Estudis Mediterranis), Barcelona.

CALATAYUD, M. (1987). *Estudios sobre extranjería*, Editorial Bosch, Barcelona.

CALVO, T. (1988). "Etnicidad" y "Minoría, minorías étnicas", dins R. Reyes (ed.), *Terminología científico social: Aproximación crítica*, Anthropos, Barcelona.

CANALS, Ramon M^a et al. (1994). *Sobre la immigració: estrangers i nacionalitzats a Barcelona*. Barcelona Societat, 2, Ajuntament de Barcelona, Barcelona.

CARBONELL i PARIS, Francesc (1997). Immigrants estrangers a l'escola. Desigualtat social i diversitat cultural en l'educació. Fundació Serveis de Cultura Popular. Editorial Alta Fulla, Barcelona.

CARDELÚS, J. i PASCUAL, Àngels. (1985). "Immigration et retour à l'aire métropolitaine de Barcelone", dins A. PAIVA (ed.), *Portugal e Europa: o fim de um ciclo migratório*, Lisboa, Instituto de Estudos para o Desenvolvimento, Centro de Estudos da Dependência, pp. 179-201.

CARDELÚS, J. i PASCUAL, Àngels. (1987). "El retorn de migrants a l'àrea metropolitana de Barcelona. Plantejament d'una investigació" (en premsa).

CENTRE D'ESTUDIS AFRICANS, ICEM, Mòn 3 (1992). *Situació i perspectives dels Estats Magrebins*.

CIRES (1991 i 95). *Actitudes hacia los inmigrantes*. Bilbao: Fundación BBV, Caja de Madrid (en disquet).

COLECTIVO Ioe (1992). *La immigració estrangera a Catalunya. Balanç i perspectives*, ICEM (Institut Català d'Estudis Mediterranis), Barcelona.

- (1994), *Marroquins a Catalunya*, ICEM (Institut Català d'Estudis Mediterranis), Barcelona.

ENZENSBERGER, H. M. (1992). *La gran migración*, Anagrama, Barcelona.

FISAS, Vicenç (1992). *El mite de l'amenaça del Sud: rearmament i comerç d'armes al Mediterrani occidental*, "Documents", núm. 24, Centre UNESCO de Catalunya, Barcelona.

FISAS, Vicenç (1994). *Les migracions: contra l'oblit de la nostra història*. Centre UNESCO de Catalunya, Documents núm. 31/1994. Barcelona.

FUNDACIÓ PAULINO TORRAS Domènech (1991). *Itinera Anales de la Fundació Paulino Torras Domènech 1989-1990*. Barcelona.

- (1992). *"El trabajador extranjero y la regularización de 1991"*. Itinera Cuadernos. Barcelona.

GARRETA BOCHACA, Jordi (1994). *"Expectativas educativas y sociales de las familias inmigrantes"*. "Papers", Barcelona.

GHOSH, B. (1997). "Las migraciones por causas económicas y los países emisores", in MALGESINI, G. (comp.), *Cruzando fronteras. Migraciones en el sistema mundial*. Col·lecció Económiaa crítica, nº 13, FUHEM-ICARIA, Barcelona.

GURR, T. (1966). "Comunidades en conflicto y seguridad global", dins *Anuario del CIP 1995-1996. Raíces de los conflictos armados*, AGUIRRE, M. (ed.), Icaria-CIP, Barcelona.

JORDÁN, J. A. (1992). *L'educació multicultural*, CEAC, Barcelona.

JULIANO, Dolores (1994). "*La construcción de la diferencia: los latinoamericanos*". Papers. Barcelona.

KAPLAN, A. (1993). "Movimientos migratorios, movimientos culturales", dins Quaderns de Serveis Socials, núm. 5, novembre, Diputació de Barcelona (número monogràfic dedicat a la immigració).

KRISTEVA, J. (1991). *Extranjeros para nosotros mismos*. Barcelona: Ed. Plaza y Janés.

KYMLICKA, W. (1996). *Ciudadanía multicultural*. Paidós, Barcelona.

LIVI-BACCI, M. (1992). "Inmigración y desarrollo: comparación entre Europa y América", dins *Itinera*. Anales de la Fundación P. Torras

Doménech, 1990-1991, Barcelona.

LLUCH, Antoni (1994). "Refugiados: necesidad de una revisión".
Papers. Barcelona.

MANYER, Josep (199). *Quan l'islam truca a la porta. Per a una aproximació cultural als musulmans de Catalunya*. Fundació Serveis de Cultura Popular. Editorial Alta Fulla, Barcelona.

MARTÍNEZ GONZÁLEZ-TABLAS, A. (comp.) (1995). *Visión global de la cooperación para el desarrollo. La experiencia internacional y el caso español*, CIP-Icaria, Barcelona.

MASSEY, D.; ARANGO, J.; GRAEME, H.; KOUAOUCCI, A.; PELLEGRINO, A. I TAYLOR, E. (1997). "Una evaluación de las teorías sobre las migraciones internacionales: el caso de América del Norte", dins MALGESINI, G. (comp.), *Cruzando fronteras. Migraciones en el sistema mundial*. Colección Economía Crítica, nº 13, FUHEM-Icaria, Barcelona.

MELLOUK, T. (1994). "Ciudadanía europea y migraciones", dins Aznar, S. i Carbonell, F. (coords), *Ponencias y conclusiones de la Jornada sobre inmigración y Derechos Cívicos*, Fundació SER.GI i GRAMC, Girona.

METZGER, W. (1979). *Los prejuicios. Ensayo de caracteritzación psicológica y social*. Herder, Barcelona.

NAVARRO, P. (1993). "L'Administración pública i la inmigración", dins Quaderns de Serveis Socials, núm. 5, novembre, Diputació de Barcelona (número monogràfic dedicat a la immigració).

PASCUAL, Àngels (1970). *El retorn dels emigrants*. Documents a la recerca. Barcelona: Editorial Nova Terra.

PASCUAL DE SANS, Àngels i CARDELÚS, Jordi (1990). *Migració i història personal. Investigació sobre la mobilitat des de la perspectiva del retorn*. Bellaterra (Barcelona): Publicacions d'Antropologia Cultural. Universitat Autònoma de Barcelona.

PASCUAL DE SANS, Àngels (1983). "Los movimientos migratorios de retorno. Significación y perspectivas", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 3, pp. 47-69, Bellaterra.

PASCUAL DE SANS, Àngels (1983). "Connotaciones ideológicas en el concepto de retorno de migrantes", dins *Papers. Revista de Sociologia*, 20, pp. 61-71, Barcelona.

PASCUAL, Àngels i CARDELÚS, Jordi (1983). *Memòria de treball sobre retorn de migrants a la Corporació Metropolitana de Barcelona*, 2 vols., Barcelona (policopiat).

PASCUAL, Àngels i CARDELÚS, Jordi (1986). *Memòria de treball sobre retorn de migrants a la Corporació Metropolitana de Barcelona. Actualització*, 1 vol., Barcelona (policopiat).

PASCUAL i SAÜC, Jordi (1993). *La immigració estrangera a Catalunya*. Col·lecció l'estat de la Qüestió, núm 3, Fundació Jaume Bofill, Barcelona.

PORTES, A. i BÖRÖCZ, J. (1997). "Las migraciones actuales: perspectivas teóricas sobre sus causas determinantes y las formas de incorporación de extranjeros", dins MALGESINI, G. (comp.), *Cruzando fronteras. Migraciones en el sistema mundial*, FUHEM-Icaria, Barcelona.

PRIETO CASTILLO, D. (1984). *Comunicación y percepción en las migraciones*, Serba-Unesco, Barcelona.

PROVANSAL, Daniëlle (1994). "La sociedad paralela: asistentes y asistidos". *Papers*. Barcelona.

RIBAS, Natalia (1994). "Origen del proceso emigratorio de la mujer filipina a Cataluña". *Papers*. Barcelona.

ROQUE, Maria Àngels (1994). "Percepciones controvertidas: migración marroquí en Cataluña". *Papers*, Barcelona.

SAN ROMÁN, T. (1992). "Pluriculturalidad y marginación", dins AA. VV., *Sobre interculturalitat*, Fundació SER:GI, Girona, 1992, pp. 177-188.

-(1993), "Reprenent marginació i racisme: hipòtesi sobre el discurs i la seva gènesi", dins "*Perspectiva Social*", núm. 33, ICESB, Barcelona.

- (1993). "Retomando marginación y racismo: hipótesis sobre el discurso y su génesis". Comunicació en el Seminari Internacional "Integració: el repte de les relacions interètniques", Associació para las Naciones Unidas en España, Barcelona.

-(1996), "La educación ante la marginación y la diferencia cultural", dins Carbonell, F. (coord.), *sobre interculturalitat*, 3, Fundació SER.GI, Girona, 1996, pp. 127-133.

-(comp.) (1986), *Entre la marginación y el racismo. Reflexiones sobre la vida de los gitanos*, Alianza Universidad, Madrid.

SANTAMARÍA, Enrique. (1994). "“extranjero”, nada menos que una palabra mayor". *"Papers"*. Barcelona.

SANTOS, L. Et al. (1993), *De nuevo sobre el trabajador extranjero y la regulación de 1991*, "Itinera Cuadernos", Fundación Paulino Torras Doménech, Barcelona.

SEPA BONABA, Edmundo (Kopesese) (1993). *Els negres catalans. La immigració africana a Catalunya*, Fundació Serveis de Cultura Popular. Editorial Alta Fulla, Barcelona.

SOLÉ, C. (1981). *La integración sociocultural de los inmigrantes en cataluña*. Madrid: CIS (Centro de Investigaciones Sociológicas), Madrid.

- (1982). *Los inmigrantes en la sociedad y en la cultura catalana*, Península, Barcelona

- (1988). *Catalunya: societat receptora d'immigrants*. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.

SOLÉ, Carlota (1994). "Conflictos raciales a la luz de la teoría de los juegos". *"Papers"*. Barcelona.

SOLÉ, C. Y HERRERA, E. (1991). *Los trabajadores extranjeros en Cataluña*. Centro de Investigaciones Sociológicas.

SOLÉ, C. Y colaboradores (1991). *Estudi de la realitat de les minories ètniques al districte de "Ciutat Vella"*. Ajuntament de Barcelona (mimeo).

SOLÉ, C. Y colaboradores (1993). *L'ús del català a Ciutat Vella*. Institut Català de Sociolingüística, Barcelona.

TAPINOS, G.H. (dir.) (1993). *Inmigración e integración en Europa*. Fundación Paulino Torras, Barcelona.

TERRICABRAS, J. M. (1994), "La trampa de la identitat", dins CARBONELL, F. (coord.), *Sobre interculturalitat*, 2, Fundació SER:GI, Girona, 1994, pp. 83-91.

TODARO, H. (1994). "Migraciones", dins EATWELL, J.; MILGATE, M. I NEWMAN, P. (comps.) (1993). *Desarrollo Económico*. Colección Economía Crítica, nº 6 FUHEM-Icaria, Barcelona.

TODD, E. (1996). *El destino de los inmigrantes. Asimilación y segregación en las democracias occidentales*, Tusquets Editores, Barcelona.

Anexos

ADRECES I TELÈFONS

A.J.I.

Asociación de Jóvenes Inmigrantes

Sant Vicenç 20 baixos

08001 Barcelona Tel 443 19 29

Amigos de Uruguay

Asociación Amigos de Uruguay

C/Diputació, entrlo.

08011 Barcelona Tel 253 19 03

Amigos do Brasil

Asociación Amigos del Brasil

C/Matanzas, 17

08027 Barcelona Tel 349 14 34

A.M.I.C.

Associació Motivadora de la Integració i Convivència

C/ La Ramada, 14

08500 Vic

Al-Jamaa (associació)

C/Verge del Portalet, 13

17470 Sant Pere Pescador

(contacte Sr. Douou Diatta)

ACSAR (Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats)

Av. Paral·lel 204

08015 Barcelona Tel: (93) 423 78 28

Alma Peruana

C/ Olzinelles, 30

08014 Barcelona Tel: 692 59 31

Asdiqa

Associació Cultural Catalano-Magribina

Pl. Major, 2

17100 La Bisbal d'Empordà

ASOMIPEX (Asociación Solidaria con la Mujeres peruanas en el extranjero)

C/Caspe, 38 Principal

08010 Barcelona Tel: 412 77 01 i 412 71 61

AL-WAFÂ (Ca la Dona)

C/ Caspe, 38 pral.

08010 Barcelona Tel: 412 77 01

ATIME-C (Catalunya)

C/Sant Vicent, 20 b. 080001 Barcelona Tf/Fax: 443 19 29

Bayt Al-Thaqafa

(Centro Bayt Al-Thaqafa)

C/ Princesa 14 1ª

08003 Barcelona Tel: 319 88 69

CADE

Centro Mohammed Abdelkrim Elkhatabi de Estudios y Documentación

Via Laietana 21

08003 Barcelona Tel: 268 49 25

Càritas de Barcelona

Departament de Migracions

Banyes Nous, 16, 2n 1ª

08002 Barcelona

Càritas de Figueres

C/ La Jonquera 109 baixos

17600 Figueres Tel 504152

Càritas de Lleida

Asociación Brasileña de Barcelona

Pg. de Gràcia, 41, 3r, 2ª

08007 Barcelona Tel 215 64 86

Asociación Catalano-Venezolana

C/ Calabria, 277 àtic 4ª

08029 Barcelona

Asociación Colombia en Catalunya

C/ Còrsega, 299, ent

08008 Barcelona

Asociación de Ecuatorianos en Cataluña

C/ Còrsega, 299, entl

08008 Barcelona

Associació Afro-catalana

Av. Paral·lel, 202-204

08015 Barcelona Tel (93) 423 78 28

Associació Catalana per al Diàleg de les Cultures (ADC)

Sant Vicenç, 3, pral.

08001 Barcelona Tel (93) 441 58 87

Associació Catalunya-Líban

C/Xifré 5-1, Principal

08026 Barcelona

Associació Cultural Amics de l'Àfrica

Torras i Báges 11

08400 Granollers Tel: 879 49 54 i 879 49 70

Associació d'Amistat amb el Poble de Guatemala

C/ Vistalegre, 15 baixos

08001 Barcelona

Asociación Cultural Rhômbe

Comunidad NDOWE

Apartado de correos 5247 08080 Barcelona

Asociación de la Comunidad Dominicana en Cataluña

C/ Foc Follet 72-74, àtic 2ª

08030 Barcelona

Associació per a l'Estudi i la Promoció del Desenvolupament Comunitari

(DC)

Via Laietana, 54, 4t, 3ª

08003 Barcelona Tel: 268 04 77 Fx: 268 01 39

Departament de Migracions

Pl. Sant Josep, 3-1

25002 Lleida Tel 27 40 98

Càritas de Tarragona

Comissió Diocesana de Migració

Pl. Peixanteries Velles, Núm 9

43003 Tarragona Tel: 24 23 37

Casa Argentina

Av. Mistral, 73-75, 4t

08015 Barcelona

Casa Charrua Uruguay

Av. 301 nº 24 Esc. A 3º. 2ª

08860 Castelldefels Tel: 664 27 94 Fx: 665 58 57

Casa d'Amistat amb Nicaragua

Diputació 215

08007 Barcelona Tel: 253 19 03

Casa de Chile

C/ Castillejos, 241, para

08013 Barcelona

Casa Retruco Solidaridad con Argentina

C/ Doctor Fleming, 21

08860 Castelldefels

C. Cat. de S. amb els Pobles del Perú

Hotel d'Entitats. Edifici Piramidón

C/Empordà, 33, 6ª

08020 Barcelona Tel: 278 02 94

Casal Llatinoamericà de Catalunya, La Claca

Diputació, 215, entl.

08011 Barcelona Tel (93) 453 19 03

Centre d'Acolliment per a Africans Sant Pau

C/ Madern i Clariana, 8

08304 Mataró (Maresme) Tel 790 13 29

Centro de Estudios Brasileños

Passeig de Gracia, 41, 3r., 2ª

08007 Barcelona Tel 215 64 86

Centro Peruano de Barcelona

Av. Diagonal, 441, 5è, E

08036 Barcelona

CIAPE

(Centre d'Informació i Assessorament per a la Població Estrangera)

Centre Cívic del Raval

C/Monturiol, 20

08923 Saanta Coloma de Gramenet Tel: 466 28 45

CIDOB

Centre d'Informació i Documentació Internacional a Barcelona

C/ Elisabets, 12

08010 Barcelona Tel: 302 64 95

Creu Roja

Servei d'atenció a immigrants

Av. Paral·lel, 202

08002 Barcelona

Fundació Akwaba

Rambla Catalana, 57 baixos

08903 L'Hospitalet Tf: (93) 296 72 88

EASU (Espanya African's Social Unity)

C/ Virgen del Pilar 60 local izq

08330 Premià de Mar Tfs: 752 34 82 (25 11 i 18 57)

Fraternitat Catalano-Mexicana

C/ Canuda, 6

08002 Barcelona

Galeria Senegal Escuela de Artesanía Africana

Demba Mbengue

Pintor y Maestro Artesano

Calle Valencia, 9

Salou

tfs: 35 07 15, 35 08 77 y 38 20 47

GRAMC (Grup de Recerca i Actuació sobre Minories Culturals i
Treballadors Estrangers)

Plaça Lluís Companys, 12

17003 Girona Tel: 972-21.96.00 Fx: 972-21.37.17

Gramc de Teià

Assemblea Local del Gramc de teià

Casal Parroquial

Passeig de la Riera 130 baixos

08329 Teià Tel (93) 555 82 37

Jameiat Essalam

Associació d'Osona per La Pau

C/ Pintor Guàrdia, s/n

08560 Manlleu Tel: 851 34 52

KAKUABRAKA

Casal cultural d'amistat Brasil-Catalunya

Santa Amella 20, atic 1^a

08034 Barcelona Tel: 443 23 23

Mundri Relief and Development Association (MRDA)

C/ de la Mercè 18, pral. 2^a

08003 Barcelona Tel: 319 86 73

Íbn Batuta

Associació socio-cultural (ASCIB)

C/ Balmes N° 10. 1º, 2ª

08007 Barcelona Tel i Fx: 302 51 46

Kawral Fuladu

Associació Kawral Fuladu

C/ Peixos 5 baixos

17600 Figueres Tel 67 52 40

Món-3

Universitaris pel Tercer Món

Facultat d'Econòmiques de la Universitat de Barcelona

Av. Diagonal 690

08034 Barcelona Tel: 402 43 25 Fx: 280 23 78

NAHDA

Asociación Socio-Cultural Nahda

S. Pere més baix 98

08002 Barcelona Tf: 268 26 46

Paraguayos y Amigos del Paraguay

Av. Pau Casals 9 -11, 5è 1ª

08021 Barcelona

Portes Obertes

Via Laietana, 18, 9ª planta

08003 Barcelona Tel: 268 47 22 / 268 45 52 Fx: 310 71 10

RAI (Recursos d'Animació Intercultural)

C/ Volta d'en Colomines ,1 entl 2ª

08003 Barcelona Tel 268 13 21 Fx: 310 13 58

Rubí multicultural

Associació multicultural

Ateneu

C/ Xile 1-3

08191 Rubí Tel: 588 74 73

SCAI (Servei Ciutadà d'Acolliment als Immigrants)

Sabadell

S.O.S RACISME

C/ Escudellers Blancs, 12

08003 Barcelona Tel: 412 60 12 ; 301 05 97; Fx: 301 01 47

XENOFÍLIA

(PROJECTE XENOFÍLIA)

Avinyó 29 baixos

08002 Barcelona Tel. 268 22 02

SUMARI

Pàg.

Introducció i presentació.....	1
PRIMERA PART	4
I TERMES CONCEPTUALS	4
I.1. TERMES SOCIOLÒGICS, DEMOGRÀFICS I GEOGRÀFICS 4	

Asil.....	4
Emigració	6
Emigració neta	7
Emigració i immigració als països	7
Estranger	8
Exili	10
Grau d'integració	11
Grup social	12
Gueto	12
Immigració	12
Immigració a Catalunya	14
Immigrant i integració	17
Mestissatge.....	18
Migració	18
Migració temporal	20
Migració solitària i/o familiar.....	20
Migració i estadística	22
Migració a Catalunya	23
Migració de retorn	24
Migració de retorn a Catalunya	25
Migració internacional	25
Migració en cadena	27
Migració i lleis	28
Migració i mobilitat espacial	29
Migració resultant	30
Migració definitiva	31
Migració externa	31
Migració neta	32
Migrant	33
Migració subsistent	33
Migració interior	34
Migració estacional.....	34
Migració temporal	34
Migració supervivent	35
Migració total	35
Migrant i moviment migratori	35
Model migratori	36
Model Stouffer i migracions	36
Model Zipf i migracions	37
Moviments migratoris	37
Moviments pendulars i migració	38
Reagrupament familiar	38
Refugi	39
Regularització	39

	Pàg.
I. 2 TERMES ANTROPOLÒGICS	40
Aculturació	40
Assimilació	42
Clitoridectomia	43
Comunitat	43
Consaguinitat	44
Contracultura	44
Control social	44
Cooperació	44
Cultura	44
Difusió i migracions	45
Divisió sexual del treball	46
Educació pluricultural	46
Educació i fills d'immigrants	46
Enculturació	47
Endogamia	48
Estigmatització	48
Éthos	48
Grup ètnic (Ètnia)	48
Ethnocentrisme	50
Etnocidi	51
Família extensa	52
Família matrilocal	52
Família troncal	52
Família polígama	52
Fetixisme	53
Folklore	53
Fonamentalisme	53
Gènere	53
Genocidi	53
Identitat ètnica	54
Minoria	54
Monogàmia	54
Poligàmia	54
Poliginia	55
Quocient de migració	55
Raça	55
Racisme	56
Relativisme cultural	58
Relativisme ètic	58
Sedentarització i migració	58
Segregació	59
Sincretisme	60
Tradició	61
Transculturació	61
Transhumància	61
Xenofília	61
Xenofòbia	62

	Pàg.
SEGONA PART	63
ASSOCIACIONS	63
II.1 ASSOCIACIONS D'IMMIGRANTS	63
Al-Wafà	63
Associació Brasileña de Barcelona.....	63
Asociación Colombia en Cataluña	64
Asociación de Ecuatorianos en Catalunya	64
Asociación de Mujeres dominicanas.....	65
Casa Argentina	65
Casa Charrua Urugay	66
Casa de Chile	66
C.L.A.C.A	67
Centro Peruano de Barcelona	67
Col.lectiu americà i la immigració	68
Col.lectiu gambià	74
Col.lectiu nigerià	75
Col.lectiu senegalès	75
Co.lectiu Tripartit	76
Comunidad Dominicana en Catalunya.....	77
FCIC	78
IBN Batuta	78
Immigració africana a Catalunya	79
Jama Kafo	80
Immigració africana al Maresme	81
Kawral Fuladu	82
Moussa Molo	82
MRDA.....	83
Muso Kafo	84
Nahda	84
Assoc Cultural Rhômbe.....	84
Associació cultural Rieba-puà	85
The Nigerian Union	86
Associació cultural Viyil	86
II.2 ASSOCIACIONS PER A IMMIGRANTS	87
AIMC	87
Al-Jamaa	87
Asdiga	88
Asomipex	89
ATIME.....	89
Bayt Al-Thaqafa	91
Casal Intercultural "Samba Kubally"	92
Centre d'Acolliment per a Africans Sant Pau	94
CIAPE	96
EASU.....	96
Fundació Paulino Torras Domènech	97
Galeria Senegal Escuela de Artesanía Africana	98
GRAMC de Sta. Coloma de Farners	99
GRAMC de Teià	100
GRAMC del Masnou	101
GRAMC de Salt	102

	Pàg.
GRAMC de Barcelona	103
Jameiat Essalam	103
Ludoteca Tulundang	104
Portes Obertes	104
Vallès sense Fronteres	105
SCAI	106
II. 3 ASSOCIACIONS RELACIONADES AMB IMMIGRANTS	107
AFAP	107
Alma Peruana	108
A.M.I.C.....	108
Amigos de Uruguay	110
Amigos do Brasil	110
Asociación Catalano-Venezolana	110
Asopxi.....	111
Associació Catalunya-Líban	112
Associació Cultural amics de l'Àfrica del Vallès Oriental ..	113
Associació d'Amistat amb el Poble de Guatemala ...	114
Associació Intercultural Bages per a tothom.....	114
Associació per a l'Estudi i la Promoció del D. C.	115
CADE	116
Càritas a Catalunya	116
Càritas de Vic	117
Càritas de Figueres	118
Càritas de Lleida	118
Comissió Diocesana de Migració de Tarragona.....	119
Casa d'amistat amb Nicaragua	119
Casal d'Amistat Català Cubà de Barcelona	120
Casa Retruco Solidaridad con Argentina	121
CAE	121
Centro de Estudios Brasileños	122
CIDOB	123
Consorti Sanitari de Mataró	124
Creixent	126
Creu Roja	127
Fraternitat Catalano-Mexicana	128
Fundació Akwaba	129
ETANE.....	131
Fundació Serveis de Cultura Popular	133
Kakuabraka	135
Món-3	135
Paraguayos y amigos del Paraguay	136
RAI	136
Rubi Multicultural	137
SODEPAU.....	138
SAIER	139
S.O.S Racisme-Catalunya	139
Xenofília	141
II.4 ALTRES ENTITATS RELACIONADES AMB MIGRACIONS	144
Administració pública i migracions	144
Cases regionals	149
Comissió de Minories Ètniques de la Ciutat de Mataró.....	150

	Pàg.
Manual d'Estil	150
Ones per a la diversitat	151
Programa d'Educació Compensatòria. Dir. Gral. d'Ordenació i d'Innovació Educativa. Dept. Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.....	152
Ràdio i Solidaritat	153
Secció de Malalties Tropicals de l'Hospital Clínic.....	154
Unitat de Malalties importades del Centre de Diagnòstic de les Drassanes de Barcelona	154
Estadístiques i migracions no comunitàries a Catalunya	155
III TERCERA PART	158
BIBLIOGRAFIA	158
ANEXOS	170